

Határozatok Tára

JULIANE KOKOTT
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2022. július 14.¹

C-176/19. P. sz. ügy

**Európai Bizottság
kontra
Servier SAS,
Servier Laboratories Ltd,**

Les Laboratoires Servier SAS

„Fellebbezés – Verseny – Kartellek – Erőfölénnyel való visszaélés – A szív- és érrendszeri betegségek kezelésére szánt perindopril gyógyszer piaca – A szabadalmi jogosult originális gyártó és a generikus társaságok közötti szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodások – Licenciamegállapodással összefüggő, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás – Cél általi versenykorlátozás – Hatás általi versenykorlátozás – Az érintett piac meghatározása”

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés	5
II.	A jogvita előzményei	6
	A. A tényállás	6
	1. A jelen ügyben érintett gazdasági szereplők	6
	2. A szóban forgó termék és szabadalmak	7
	a) A Servier perindoprilja	7
	b) A Krka perindoprilja	8
	3. A perindoprilra vonatkozó jogviták és a generikus változatok piacra vitele	8
	a) Az ESZH előtti jogviták	8

¹ Eredeti nyelv: francia.

b) A nemzeti bíróságok előtti jogviták	9
4. A Servier és a Krka közötti jogviták és megállapodások	9
B. A vitatott határozat	11
C. A megtámadott ítélet	12
III. A Bíróság előtti eljárás és a felek kérelmei	12
IV. Értékelés	14
A. A fellebbezésről	14
1. Az EUMSZ 101. cikkről	14
a) A cél általi versenykorlátozásról (első–hatodik fellebbezési jogalap)	14
1) A Krka megállapodások céljának a vitatott határozatban és a megtámadott ítéletben szereplő elemzése	15
i) A vitatott határozat	15
ii) A megtámadott ítélet	15
2) A Krka megállapodások céljára vonatkozó fellebbezési jogalapok	18
i) A Krka által a Servier-re gyakorolt versenynyomásról (első fellebbezési jogalap)	19
– A jogalap elfogadhatóságáról és hatásosságáról	19
– A jogalap érdeméről	21
– Közbenső következtetés	29
ii) Arról, hogy a licencia arra ösztönözte a Krkát, hogy elfogadja az egyezség útján történő vitarendezés korlátozásait (második fellebbezési jogalap)	29
– A licenciáról mint a versenytilalmi kötelezettségvállalás ellentételezéséről	31
– A licencia ösztönző jellegéről	32
– A Krkára a licencia révén átruházott érték számszerűsítéséről	35
– Közbenső következtetés	38
iii) A cél általi versenykorlátozás fogalmának alkalmazásáról (harmadik fellebbezési jogalap)	38
– A piacok „átjárhatatlan” felosztásának hiányáról	38

– A felek szándékairól és a 947. sz. szabadalom érvényességével kapcsolatos meggyőződésükről	39
– A licencia által létrehozott de facto duopóliumról	41
– A Lupin nyilatkozatáról	43
– A technológiaátadási megállapodásokról szóló 2004. évi iránymutatásról és az [EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésének] a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló 772/2004 rendeletről	44
– Közbenső következtetés	44
iv) A felek szándékáról (negyedik fellebbezési jogalap)	45
– A felek szándékának figyelembevételéről	45
– A bizonyításfelvételre vonatkozó elvek alkalmazásáról	46
– A bizonyítékok hitelességéről azok keletkezésének időpontja alapján	47
– A későbbi nyilatkozatok bizonyító erejéről	48
– Közbenső következtetés	48
v) A licencia versenyt támogató hatásainak figyelembevételéről (ötödik fellebbezési jogalap)	48
vi) A Krka átruházási és licenciamegállapodásról (hatodik fellebbezési jogalap)	50
3) A Krka megállapodások céljával kapcsolatos következtetés	51
b) A hatás általi versenykorlátozásról (hetedik fellebbezési jogalap)	52
1) A Krka megállapodások hatásainak a vitatott határozatban és a megtámadott ítéletben szereplő elemzése	52
i) A vitatott határozat	52
ii) A megtámadott ítélet	55
2) A Krka megállapodások hatásaira vonatkozó fellebbezési jogalap	56
i) A kontrafaktuális elemzésről	57
ii) A kontrafaktuális elemzés kiindulópontjául szolgáló időpontról	61
iii) A végrehajtott megállapodások és a végre nem hajtott megállapodások közötti különbségtétel relevanciájának hiányáról	63
3) A Krka megállapodások hatásaival kapcsolatos következtetés	64

c)	Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése Krka megállapodások általi megsértésének fennállására vonatkozó következtetés	64
2.	Az EUMSZ 102. cikkről	64
a)	A vitatott határozatban és a megtámadott ítéletben szereplő, az EUMSZ 102. cikkre vonatkozó megállapítások	65
1)	A vitatott határozat	65
2)	A megtámadott ítélet	66
b)	Az EUMSZ 102. cikkre vonatkozó fellebbezési jogalapok	67
1)	Az ár helyéről a késztermékek érintett piacának meghatározása során (nyolcadik fellebbezési jogalap)	68
i)	Az érintett piac meghatározása során az árakkal kapcsolatos tényezőkről (a nyolcadik fellebbezési jogalap első és második része)	68
ii)	A gyógyszerrel rendelő orvosok árérzékenységének hiányáról (a nyolcadik fellebbezési jogalap harmadik és negyedik része)	71
iii)	A perindopril generikus változatai által támasztott versenyről (a nyolcadik fellebbezési jogalap ötödik és hatodik része)	72
iv)	Közbenső következtetés	74
2)	A terápiás helyettesíthetőség figyelembevételéről a késztermékek érintett piacának meghatározása során (kilencedik fellebbezési jogalap)	74
i)	A terápiás helyettesíthetőség szerepéről a késztermékek érintett piacának meghatározása során (a kilencedik fellebbezési jogalap első része)	75
ii)	Bizonyos számú bizonyíték figyelembevételéről vagy elemzéséről (a kilencedik fellebbezési jogalap második–hatodik része)	76
iii)	Közbenső következtetés	79
3)	Az elsőfokú eljárásban benyújtott egyes mellékletek elfogadhatatlanságáról (tizedik fellebbezési jogalap)	81
4)	A technológia érintett piacáról (tizenegyedik fellebbezési jogalap)	82
c)	Az EUMSZ 102. cikkel kapcsolatos fellebbezési jogalapokra vonatkozó következtetés	83
B.	A Törvényszék előtti keresetről	84
V.	A költségekről	84
VI.	Végkövetkeztetések	86

I. Bevezetés

1. Hasonlóan a Servier kontra Bizottság párhuzamos ügyhöz (C-201/19. P. sz. ügy), amelyben szintén ma ismertetem indítványomat, a jelen ügy a Generics (UK) és társai ügy,² valamint a Lundbeck kontra Bizottság ügy³ nyomán zajlik, amelyekben a Bíróság meghatározta az ahhoz szükséges kritériumokat, hogy a gyógyszeripari szabadalom jogosultja és a generikusgyógyszer-gyártó közötti jogvita egyezség útján történő rendezéséről szóló megállapodás ellentétesnek minősüljön az uniós versenyjoggal.

2. A jelen ügy, a Servier kontra Bizottság ügy, valamint az e csoportot alkotó kilenc fellebbezés közül hét másik, a Törvényszék nyolc ítélete⁴ ellen benyújtott fellebbezés hátterét több, a Servier originálisgyógyszer-gyártó által generikus társaságokkal kötött, szabadalmi jogviták egyezség útján történő rendezéséről szóló megállapodás képezi.

3. Amint a Generics (UK) és társai ügyben, valamint a Lundbeck kontra Bizottság ügyben is, e megállapodások olyan helyzetben jöttek létre, amelyben a szóban forgó gyógyszer hatóanyagára vonatkozó szabadalom, a jelen esetben a perindopril már közkinccsé vált, míg a Servier még rendelkezett az e gyógyszer egyes gyártási eljárásaira vonatkozó úgynevezett „másodlagos” szabadalmakkal.

4. A vitatott megállapodások lényegében azt biztosították, hogy a generikus társaságok, amelyek az említett gyógyszer generikus változataival kívántak piacra lépni, kötelezettséget vállalnak arra, hogy a Servier általi értékátruházások ellenében elhalasztják a piacra lépésüket.

5. A vitatott határozatban⁵ a Bizottság megállapította egyrészt, hogy a Servier által a Niche/Unichemmel, a Matrixszal, a Tevával, a Krkával és a Lupinnal kötött szóban forgó megállapodások cél általi és hatás általi versenykorlátozásoknak, és ebből következően az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértéseknek minősülnek.

6. Másrészt úgy ítélte meg, hogy azok megkötése más cselekményekkel, mint például a perindopril gyógyszerhatóanyagának gyártására szolgáló technológiák megszerzésével együtt a Servier részéről a perindopril generikus társaságai e gyógyszer piacára – ahol a Servier

² 2020. január 30-i ítélet (C-307/18, a továbbiakban: Generics [UK] és társai ítélet, EU:C:2020:52).

³ 2021. március 25-i ítélet (C-591/16 P, a továbbiakban: Lundbeck kontra Bizottság ítélet, EU:C:2021:243); 2021. március 25-i Sun Pharmaceutical Industries és Ranbaxy (UK) kontra Bizottság ítélet (C-586/16 P, nem tették közzé, EU:C:2021:241); 2021. március 25-i Generics (UK) kontra Bizottság ítélet (C-588/16 P, nem tették közzé, EU:C:2021:242); 2021. március 25-i Arrow Group és Arrow Generics kontra Bizottság ítélet (C-601/16 P, nem tették közzé, EU:C:2021:244); 2021. március 25-i Xellia Pharmaceuticals és Alpharma kontra Bizottság ítélet (C-611/16 P, EU:C:2021:245); 2021. március 25-i Merck kontra Bizottság ítélet (C-614/16 P, nem tették közzé, EU:C:2021:246).

⁴ Az Európai Unió Törvényszékének 2018. december 12-i Servier és társai kontra Bizottság ítélete (T-691/14, a továbbiakban: megtámadott ítélet, EU:T:2018:922) (megtámadták a jelen fellebbezésben, valamint a C-201/19. P. sz. Servier és társai kontra Bizottság ügyben benyújtott fellebbezésben); 2018. december 12-i Biogaran kontra Bizottság ítélete (T-677/14, EU:T:2018:910) (fellebbezés: C-207/19 P, Biogaran kontra Bizottság); 2018. december 12-i Teva UK és társai kontra Bizottság ítélete (T-679/14, nem tették közzé, EU:T:2018:919) (fellebbezés: C-198/19 P, Teva UK és társai kontra Bizottság); 2018. december 12-i Lupin kontra Bizottság ítélete (T-680/14, nem tették közzé, EU:T:2018:908) (fellebbezés: C-144/19 P, Lupin kontra Bizottság); 2018. december 12-i Mylan Laboratories és Mylan kontra Bizottság ítélete (T-682/14, nem tették közzé, EU:T:2018:907) (fellebbezés: C-197/19 P, Mylan Laboratories és Mylan kontra Bizottság); 2018. december 12-i Krka kontra Bizottság ítélete (T-684/14, nem tették közzé, EU:T:2018:918) (fellebbezés: C-151/19 P, Bizottság kontra Krka); 2018. december 12-i Niche Generics kontra Bizottság ítélete (T-701/14, nem tették közzé, EU:T:2018:921) (fellebbezés: C-164/19 P, Niche Generics kontra Bizottság); 2018. december 12-i Unichem Laboratories kontra Bizottság ítélete (T-705/14, nem tették közzé, EU:T:2018:915) (fellebbezés: C-166/19 P, Unichem Laboratories kontra Bizottság).

⁵ Az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39612 – „perindopril [Servier]” ügy) 2014. július 9-én hozott C(2014) 4955 final bizottsági határozat (a továbbiakban: vitatott határozat).

erőfölényben volt – való belépésének késleltetésére irányuló stratégia. Következésképpen a Bizottság e magatartást az EUMSZ 102. cikk szerinti erőfölénnyel való visszaélésként szankcionálta.

7. A megtámadott ítéletben, valamint az érintett ügcsoportban hozott többi ítéletben a Törvényszék helybenhagyta a Bizottság elemzését a Servier által a Niche/Unichemmel, a Matrixszal, a Tevával és a Lupinnal kötött négy megállapodás cél általi versenykorlátozás jellegét illetően. A Servier a Törvényszék e megállapításait a Servier kontra Bizottság ügyben benyújtott fellebbezésben, az említett generikus társaságok pedig a Törvényszék rájuk vonatkozó ítéletei ellen benyújtott fellebbezéseikben támadják.

8. Ezzel szemben a Törvényszék megsemmisítette a vitatott határozatot a Servier által a Krkával kötött megállapodások cél általi és hatás általi versenykorlátozásnak minősítése, valamint a Servier részéről erőfölénnyel való visszaélés megállapítása tekintetében, mivel a Bizottság hibákat követett el az érintett piac meghatározása során.

9. E megsemmisítéseket a Bizottság vitatja a jelen ügyben, valamint a Bizottság kontra Krka ügyben (C-151/19 P). Ezek az ügyek új kérdéseket vetnek fel a szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodással egyidejűleg kötött licencmegállapodás cél általi versenykorlátozásnak minősítésével, az ilyen megállapodáseggyüttes hatás általi versenykorlátozásnak minősítésével, valamint a gyógyszeripar területén az érintett piac meghatározásával kapcsolatban.

II. A jogvita előzményei

A. A tényállás

10. A Törvényszék a megtámadott ítélet 1–73. pontjában ismertette a jogvita előzményeit, amelyek a jelen fellebbezési eljárás szempontjából a következőképpen foglalhatók össze.

1. A jelen ügyben érintett gazdasági szereplők

11. A Servier csoport, amelyet többek között a csoport franciaországi székhelyű anyavállalata, a Servier SAS, a Les Laboratoires Servier SAS és a Servier Laboratories Ltd (a továbbiakban együtt: Servier) alkot, gyógyszeripari társaságokat fog össze szerte a világon. A Les Laboratoires Servier egy francia gyógyszeripari társaság, amely többek között a szív- és érrendszeri betegségek kezelésére szolgáló originális gyógyszerek fejlesztésére szakosodott.⁶ A Biogaran a Les Laboratoires Servier generikus gyógyszerekért felelős, 100%-os tulajdonban lévő leányvállalata.⁷

12. A Szlovéniában bejegyzett, generikus gyógyszerek fejlesztésére, gyártására és forgalmazására szakosodott Krka gyógyszeripari csoport az anyavállalatot, a Krka Tovarna Zdravil d.d.-t, valamint több leányvállalatot foglal magában Szlovéniában és más országokban (a továbbiakban: Krka).⁸

⁶ A megtámadott ítélet 1. pontja, valamint a vitatott határozat (11) és azt követő preambulumbekendései.

⁷ A vitatott határozat (14) preambulumbekendése.

⁸ A 2018. december 12-i Krka kontra Bizottság ítélet (T-684/14, nem tették közzé, EU:T:2018:918) 8. pontja, valamint a vitatott határozat (19) és azt követő preambulumbekendései.

2. A szóban forgó termék és szabadalmak

a) A Servier perindoprilja

13. A Servier fejlesztette ki a szív- és érrendszeri gyógyászatban használt perindopril gyógyszert, amely elsősorban a magas vérnyomás és a szívelégtelenség elleni küzdelmet szolgálja. A perindopril gyógyszerhatóanyaga só formájában jelenik meg. Kezdetben az erbumin (vagy terc-butilamin) sóit használták, amely a Servier által az e só szintézisére alkalmazott eljárás miatt kristályos formájú volt.⁹

14. A perindopril molekulára vonatkozó EP0049658. sz. szabadalmat 1981. szeptember 29-én jelentették be az Európai Szabadalmi Hivatalnál (ESZH). E szabadalom 2001. szeptember 29-én járt volna le, a szabadalmi oltalmat azonban az Európai Unió több tagállamában, köztük az Egyesült Királyságban is 2003. június 22-ig meghosszabbították.¹⁰ Az említett szabadalmi oltalmat Franciaországban 2005. március 22-ig, míg Olaszországban 2009. február 13-ig hosszabbították meg.¹¹ A magas vérnyomás kezelésére szolgáló perindopril-erbumin (2 és 4 mg) tablettákra vonatkozó forgalombahozatali engedélyt Európában 1988 és 1989 között adták meg.¹²

15. A molekula szabadalmának benyújtását követően a Servier több, a perindopril gyártására vonatkozó eljárási szabadalmat jelentett be az ESZH-hoz. A jelen eljárással érintett szabadalmak többek között az EP0308339. sz., az EP0308340. sz. és az EP0308341. sz. szabadalom (a továbbiakban: 339. sz. szabadalom, 340. sz. szabadalom, illetve 341. sz. szabadalom), amelyeket 1998-ban nyújtottak be, és amelyek 2008-ban jártak le, valamint különösen a 2001-ben bejelentett EP1296947. sz. szabadalom (úgynevezett „alfa szabadalom”, a továbbiakban: 947. sz. szabadalom). A 947. sz. szabadalom a perindopril-erbumin alfa kristályos formájára és gyártásának módszereire terjedt ki, és azt 2004. február 4-én adták meg.¹³

16. A Servier ezenkívül több uniós tagállamban is nemzeti szabadalmi bejelentést nyújtott be, például Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Észtországban, Magyarországon, Lengyelországban és Szlovákiában. Ily módon a szabadalmat Bulgáriában 2006. május 16-án, Magyarországon 2006. augusztus 17-én, a Cseh Köztársaságban 2007. január 23-án, Szlovákiában 2007. április 23-án és Lengyelországban 2010. március 24-én adták meg. E szabadalmak lényegében az ESZH előtt bejelentett szabadalmaknak feleltek meg.¹⁴

17. 2002-től a Servier kifejlesztett egy második generációs perindopril, amelyet egy új sóból, argininből gyártottak, és amelyre vonatkozóan 2003. február 17-én szabadalmi bejelentést (EP1354873B) nyújtott be. E szabadalmat 2004. július 17-én adták meg, a lejáratának időpontját pedig 2023. február 17-ben rögzítették. 2006-ban megkezdték a perindopril-arginin uniós piacokra való bevezetését. E termék az első generációs termék biológiaiailag egyenértékű generikus

⁹ A megtámadott ítélet 2. és 3. pontja, valamint a vitatott határozat (1) és azt követő, (86) és azt követő, valamint (2143) és azt követő preambulumbekendései.

¹⁰ Amint azt a gyógyszerek kiegészítő oltalmi tanúsítványának bevezetéséről szóló, 1992. június 18-i 1768/92/EGK tanácsi rendelet (HL 1992. L 182., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 11. kötet, 200. o.) lehetővé tette.

¹¹ A megtámadott ítélet 4. pontja, valamint a vitatott határozat (92) és azt követő preambulumbekendései.

¹² A vitatott határozat (98) preambulumbekendése.

¹³ A megtámadott ítélet 5–8. pontja, valamint a vitatott határozat (94), (118) és azt követő, valamint (124) és azt követő preambulumbekendései.

¹⁴ A megtámadott ítélet 8. pontja és a vitatott határozat (120) preambulumbekendése.

változata, azonban az új só eltérő molekulásúlya miatt eltérő adagolásban értékesítik.¹⁵ A perindopril-arginin Franciaországban 2004-ben kapott forgalombahozatali engedélyt, majd ezt követően más tagállamokban kölcsönös elismerési eljárás révén engedélyezték.¹⁶

b) A Krka perindoprilja

18. A Krka 2003-ban kezdte meg a perindopril saját fejlesztését. A 2005 és 2006 közötti időszakban több uniós piacra vonatkozó forgalombahozatali engedélyt kapott, és Közép- és Kelet-Európa több tagállamában, köztük Lengyelországban és Magyarországon is piacra vitte a perindopril. Ezen időszak alatt annak más tagállamokban, köztük Franciaországban, az Egyesült Királyságban és Hollandiában történő forgalomba hozatalát is előkészítette, vagy önállóan, vagy más társaságokkal együttműködve.¹⁷

3. A perindoprilra vonatkozó jogviták és a generikus változatok piacra vitele

19. 2003 és 2009 között a Servier mind az ESZH, mind pedig a nemzeti bíróságok előtt részt vett a perindoprilra vonatkozó jogviták egy csoportjában. Lényegében a 947. sz. szabadalommal kapcsolatos ideiglenes intézkedés iránti kérelmekről és eljárásokról volt szó, amelyeket a Servier különböző tagállamokban indított egy sor olyan generikus társaság ellen, amelyek előkészítették a perindopril generikus változatának piacra vitelét.¹⁸

a) Az ESZH előtti jogviták

20. Először is tíz generikus társaság, köztük a Krka 2004-ben felszólalt az ESZH előtt a 947. sz. szabadalommal szemben e szabadalom egészének megvonása érdekében, az újdonság és a feltalálói tevékenység hiányára, valamint a találmány leírásának elégtelenségére alapított jogalapokra hivatkozva.¹⁹

21. 2006. július 27-én az ESZH felszólalási osztálya a Servier eredeti igénypontjainak enyhe módosítását követően megerősítette a 947. sz. szabadalom érvényességét (a továbbiakban: az ESZH 2006. július 27-i határozata). Kilenc társaság nyújtott be fellebbezést e határozattal szemben, azonban a Krka és a Lupin 2007. január 11-én, illetve február 5-én, a Servier-vel kötött megállapodásukat követően bejelentették fellebbezésük visszavonását. A 2009. május 6-i határozatával az ESZH műszaki fellebbezési tanácsa hatályon kívül helyezte az ESZH 2006. július 27-i határozatát, és megvonta a 947. sz. szabadalmat (a továbbiakban: az ESZH 2009. május 6-i határozata). Az e határozattal szemben a Servier által benyújtott felülvizsgálati kérelmet 2010. március 19-én elutasították.²⁰

¹⁵ A megtámadott ítélet 9. és 10. pontja, valamint a vitatott határozat (8), (88) és (218) és azt követő preambulumbekendése.

¹⁶ A vitatott határozat (100) preambulumbekendése.

¹⁷ A vitatott határozat (821), (1674) és (1755) preambulumbekendése.

¹⁸ A megtámadott ítélet 11–27. pontja, valamint a vitatott határozat (129), (151) és azt követő preambulumbekendése, (157) és azt követő preambulumbekendése, továbbá a vitatott határozat (156) és (201) preambulumbekendésében található táblázatok.

¹⁹ A megtámadott ítélet 11. és 12. pontja, valamint a vitatott határozat (158)–(161) és (164) preambulumbekendése, konkrétan a Krkával kapcsolatban pedig a vitatott határozat (830) preambulumbekendése.

²⁰ A megtámadott ítélet 12. pontja, valamint a vitatott határozat (162)–(170) és (962) preambulumbekendése.

b) A nemzeti bíróságok előtti jogviták

22. A 947. sz. szabadalom érvényességét a generikus társaságok bizonyos tagállamok bíróságai előtt is vitatták, és a Servier ideiglenes intézkedés iránti kérelmeket terjesztett elő, amelyeket néha siker koronázott.²¹ E jogviták többsége azonban a Servier és a generikus társaságok között kötött egyezségek miatt a 947. sz. szabadalom érvényességéről szóló végleges határozat meghozatala előtt befejeződött.

23. Ugyanakkor a Servier és az Apotex – vagyis az egyetlen olyan generikus társaság, amely az Egyesült Királyságban a Servier-vel jogvitában vesz részt, és amellyel a Servier nem kötött egyezséget – közötti két jogvita nem szűnt meg, és azok ezt követően a 947. sz. szabadalom érvénytelenné nyilvánításához vezettek.

24. Így egyrészt 2006. augusztus 1-jén a Servier az Egyesült Királyság bíróságai előtt a 947. sz. szabadalommal kapcsolatos bitorlási keresetet indított az Apotexszel szemben, amely „kockázattal” vitte piacra a perindopril generikus változatát az Egyesült Királyság piacán, és javára 2006. augusztus 8-án ideiglenes intézkedést rendeltek el. Az említett szabadalom megsemmisítése iránt az Apotex által benyújtott viszontkeresetet követően azonban 2007. július 6-án érvénytelenné nyilvánították a 947. sz. szabadalmat, az ideiglenes intézkedést hatályon kívül helyezték, és az Apotex piacra lépett a generikus perindoprillal, ami az Egyesült Királyságban megnyitotta a piacot a generikus gyógyszerek számára. 2008. május 9-én fellebbezés keretében helybenhagyták a 947. sz. szabadalom érvénytelenségét megállapító határozatot.²²

25. Másrészt 2007. november 13-án a Katwijk Farma, az Apotex leányvállalata a 947. sz. szabadalom holland ágának megsemmisítése iránti kérelmet nyújtott be a holland bírósághoz, és 2007. december 13-án piacra vitte generikus perindoprilját, míg a Servier ideiglenes intézkedés iránti kérelmét elutasították. 2008. június 11-én a holland bíróság a Pharmachemie, a Teva leányvállalata által indított párhuzamos bírósági eljárást követően Hollandiára vonatkozóan megsemmisítette a 947. sz. szabadalmat.²³

26. 2008 májusától a Sandoz, egy másik generikus társaság több tagállamban is piacra vitte generikus perindoprilját.²⁴

4. A Servier és a Krka közötti jogviták és megállapodások

27. 2005 és 2007 között a Servier jogvitát egyezség útján rendező megállapodásokat kötött a Niche/Unichem, a Matrix, a Teva, a Krka és a Lupin generikus társaságokkal. A jelen fellebbezéssel érintett megállapodások a Servier részéről a Krkával kötött megállapodások.

28. 2006. május 30-án a Servier ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő Magyarországon a perindopril Krka által forgalomba hozott generikus változata forgalmazásának megtiltása iránt, a 947. sz. szabadalom megsértése miatt. E kérelmet 2006. október 13-án elutasították.²⁵

²¹ A megtámadott ítélet 16–21. és 24–27. pontja, valamint a vitatott határozat (171)–(202) preambulumbekzdése.

²² A megtámadott ítélet 25. és 26. pontja, valamint a vitatott határozat (175) és azt követő preambulumbekzdései.

²³ A megtámadott ítélet 27. pontja, valamint a vitatott határozat (193) és azt követő preambulumbekzdései.

²⁴ A vitatott határozat (410) preambulumbekzdése.

²⁵ A megtámadott ítélet 22. pontja és a vitatott határozat (156) preambulumbekzdése (a megtámadott ítélet 22. pontja szerint e kérelmet 2006 szeptemberében utasították el, azonban itt a vitatott határozat (156) preambulumbekzdésére támaszkodunk, amely 2006. október 13-át jelöli meg).

29. Az Egyesült Királyságban a Servier 2006. július 28-án a 340. sz. szabadalommal kapcsolatos bitorlási keresetet indított a Krkával szemben. 2006. augusztus 2-án a Servier emellett a 947. sz. szabadalommal kapcsolatos bitorlási keresetet is indított a Krkával szemben, valamint ideiglenes intézkedés iránti kérelmet terjesztett elő. 2006. szeptember 1-jén a Krka a 947. sz. szabadalom megsemmisítése iránti viszontkeresetet és egy gyorsított eljárás iránti kérelmet (*application for summary judgment*) terjesztett elő. 2006. szeptember 8-án a Krka újabb viszontkeresetet terjesztett elő a 340. sz. szabadalom megsemmisítése iránt.

30. 2006. október 3-án a High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) (felsőbbíróság [Anglia és Wales], kancelláriai kollégium [szabadalmi bíróság]) helyt adott a Servier ideiglenes intézkedés iránti kérelmének, és elutasította a 947. sz. szabadalom érvénytelenné nyilvánítására irányuló, a Krka által 2006. szeptember 1-jén előterjesztett, gyorsított eljárás iránti kérelmet (*application for summary judgment*), elrendelve az ügy érdemi vizsgálatát. 2006. december 1-jén a folyamatban levő eljárás a felek között létrejött egyezség nyomán megszűnt, és az ideiglenes intézkedést hatályon kívül helyezték.²⁶

31. A Servier és a Krka 2006. október 27-én egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodást (a továbbiakban: a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás) és egy licenciamegállapodást (a továbbiakban: Krka licenciamegállapodás) írtak alá, kiegészítve egy 2006. november 2-án kötött kiegészítő megállapodással. Ráadásul e felek 2007. január 5-én átruházási és licenciamegállapodást (a továbbiakban: Krka átruházási és licenciamegállapodás) kötöttek (a továbbiakban együtt: Krka megállapodások).

32. A Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás előírta, hogy a 947. sz. szabadalom az egyenértékű nemzeti szabadalmakra is kiterjed. Ezen egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás értelmében, amely a 947. vagy a 340. sz. szabadalom lejáratáig vagy visszavonásáig volt hatályban, a Krka vállalta, hogy lemond az egész világon a 947. sz. szabadalommal és az Egyesült Királyságban a 340. sz. szabadalommal szemben fennálló minden követelésről, és a jövőben az egész világon e két szabadalom egyikét sem vitatja. Ráadásul a Krka és leányvállalatai nem voltak jogosultak arra, hogy a Servier kifejezett engedélye nélkül piacra vigyék vagy forgalmazzák a perindopril olyan generikus változatát, amely sérti a 947. sz. szabadalmat, annak érvényességi ideje alatt, abban az országban, ahol az még érvényes volt. Hasonlóképpen, a Krka a Servier kifejezett engedélye nélkül nem szállíthatta harmadik félnek a perindopril 947. sz. szabadalmat bitorló generikus változatát. Ennek ellentételezéseként a Servier köteles volt elállni az egész világon a 947. és 340. sz. szabadalom bitorlásán alapuló, a Krkával szemben folyamatban lévő eljárásoktól, ideértve az ideiglenes intézkedés iránti kérelmeit is.²⁷

33. A 947. sz. szabadalom érvényességének megfelelő időtartamra kötött Krka licenciamegállapodás értelmében a Servier a 947. sz. szabadalomra vonatkozó „kizárólagos” és visszavonhatatlan licenciat adott a Krkának az erbumin alfa kristályos formáját tartalmazó saját termékeinek a Cseh Köztársaságban, Lettországon, Litvániában, Magyarországon, Lengyelországban, Szlovéniában és Szlovákiában történő felhasználása, előállítás, értékesítése, értékesítésre kínálása, népszerűsítése és importálása céljából.

²⁶ A megtámadott ítélet 23. pontja, valamint a vitatott határozat (156), (898)–(904), (909) és (1689) preambulumbekendése.

²⁷ A megtámadott ítélet 45. pontja és a vitatott határozat (908) preambulumbekendése.

34. A licencia ellenében a Krka az ezen területeken elért értékesítései nettó összege 3%-ának megfelelő díjat volt köteles fizetni a Servier részére. A Servier jogosult volt arra, hogy ugyanezen államokban közvetlenül vagy közvetve (azaz leányvállalatai egyikének vagy országonként egy harmadik félnek a javára) hasznosítsa a 947. sz. szabadalmat.²⁸

35. A megállapodások megkötésének időpontjában e hét piac közül egyeseken a Servier részére még nem adták meg a 947. sz. szabadalom nemzeti megfelelőit, míg a Krka azokon már forgalmazta termékét.²⁹

36. A Krka átruházási és licenciamegállapodás értelmében a Krka átruházott a Servier-re két szabadalmi bejelentést, amelyek közül az egyik a perindopril szintézisére szolgáló eljárásra WO 2005 113500), a másik pedig perindoprilkészítmények előállítására (WO 2005 094793) vonatkozott. Az e szabadalmi bejelentések által védett technológiát használták a Krka perindopriljának előállításához. A Krka vállalta, hogy nem fogja vitatni a szóban forgó szabadalmi bejelentések alapján megadásra kerülő szabadalmak érvényességét. Ezen átruházás ellenében a Servier minden egyes szóban forgó bejelentésért 15 millió euró összeget folyósított a Krkának. A Servier emellett a bejelentésekre vagy az azokból eredő szabadalmakra vonatkozóan nem kizárólagos, visszavonhatatlan, nem átruházható és díjmentes, (a Krka leányvállalatai kivételével) allicenciába nem adható licenciat adott a Krkának e licencia időbeli, területi vagy a lehetséges felhasználások tekintetében való korlátozása nélkül.³⁰

B. A vitatott határozat

37. A 2014. július 9-én elfogadott vitatott határozatban³¹ a Bizottság megállapította, hogy a Servier megsértette egyrészt az EUMSZ 101. cikket azáltal, hogy a Niche/Unichemmel, a Matrixszal, a Tevával és a Lupinnal fordított kifizetés ellenében négy, szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodásban, valamint a Krkával három, egységes és folyamatos jogsértést megvalósító megállapodásban vett részt.

38. Másrészt a Bizottság megállapította, hogy a Servier megsértette az EUMSZ 102. cikket azáltal, hogy többek között technológia megszerzése, valamint ezen, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodások útján kizárásra irányuló stratégiát dolgozott ki és valósított meg, amely a perindoprilkészítmények franciaországi, hollandiai, lengyelországi és egyesült királysági piacára, valamint a perindopril-hatóanyaggyártási technológia piacára terjedt ki.³²

39. A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Servier és a Krka megsértette az EUMSZ 101. cikket azon 18/20 tagállamban,³³ amelyben a Krka a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás révén kötelezettséget vállalt arra, hogy a többi hét tagállamban biztosított licenciáért cserébe a létező termékei révén a továbbiakban nem versenyez a Servier-vel. E megállapodások célja tehát az uniós piacok felosztása és kiosztása volt e két gazdasági szereplő

²⁸ A megtámadott ítélet 46. pontja és a vitatott határozat (910) preambulumbekzdése.

²⁹ A vitatott határozat (843), (886), (1248) és (1755) preambulumbekzdése.

³⁰ A megtámadott ítélet 47–51. pontja, valamint a vitatott határozat (400) és (923)–(928) preambulumbekzdése.

³¹ Lásd a jelen indítvány 5. lábjegyzetét.

³² Lásd a vitatott határozat 1–6. cikkét és a megtámadott ítélet 71. pontját.

³³ Ez magában foglalja az Unió valamennyi olyan tagállamát (2004 és 2009 között tehát Horvátországot nem számítva, lásd a vitatott határozat (3134) preambulumbekzdését, 1. lábjegyzetét és 4. cikkét), amely nem a Krkával kötött licenciamegállapodás hatálya alá tartozó hét tagállam. A vitatott határozat „18/20 tagállamra” hivatkozik, mivel Románia és Bulgária Európai Unióhoz való csatlakozására 2007. január 1-jén, két hónappal a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás megkötését követően került sor, ami 18-ról 20-ra növelte a licencia hatálya alá nem tartozó piacok számát (a vitatott határozat (1677) preambulumbekzdése és 2243. lábjegyzete).

között. A Bizottság azt is megállapította, hogy a Krka megállapodások hatás általi versenykorlátozásnak minősültek, és e tekintetben megvizsgálta az említett megállapodások Franciaország, Hollandia és az Egyesült Királyság piacára gyakorolt hatásait.³⁴ A Bizottság nem állapított meg jogsértést azon hét tagállamban, amelyek vonatkozásában a licenciát megadták.³⁵

40. Ezenfelül a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Servier és a Krka megsértette az EUMSZ 101. cikket, mivel a Krka úgy döntött, hogy a perindopril technológiájának létező forrásaként felhagy a versengéssel oly módon, hogy technológiáját a Servier-re ruházta át, 30 millió euró teljes összeg megfizetése ellenében.³⁶

41. A Bizottság az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk megsértése miatt bírságokat szabott ki a Servier-vel szemben.³⁷

C. A megtámadott ítélet

42. A Törvényszék Hivatalához 2014. szeptember 21-én benyújtott keresetlevelével a Servier keresetet indított a vitatott határozat ellen. A Törvényszék előtt a Servier kérelmeit támogatta a European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations (EFPIA).

43. A Törvényszék kibővített tanácsban eljárva a megtámadott ítéletben először is megsemmisítette 1) a vitatott határozat 4. cikkét (amely megállapította, hogy a Servier a Krkával kötött megállapodások alapján megsértette az EUMSZ 101. cikket), 2) a vitatott határozat 6. cikkét (amely megállapította, hogy a Servier megsértette az EUMSZ 102. cikket), valamint 3) a vitatott határozat 7. cikke (4) bekezdésének b) pontját és (6) bekezdését (amely a Servier-vel szemben bírságokat szabott ki e két jogsértés miatt).

44. Másodszor a Törvényszék 4) csökkentette a Servier-vel szemben a vitatott határozat 2. cikkében említett, a Matrixszal kötött megállapodás alapján az említett határozat 7. cikke (2) bekezdésének b) pontjában kiszabott bírság összegét. Harmadszor a Törvényszék 5) a keresetet az ezt meghaladó részében elutasította, negyedszer pedig 6) és 7) kötelezte a Servier-t, a Bizottságot és az EFPIA-t saját költségeik viselésére.

III. A Bíróság előtti eljárás és a felek kérelmei

45. 2019. február 22-i beadványával a Bizottság fellebbezést nyújtott be a megtámadott ítélettel szemben.

46. Ezzel párhuzamosan a Bizottság szintén fellebbezést nyújtott be a Törvényszék Krka kontra Bizottság ügyben hozott ítéletével szemben, míg a Servier és a vitatott határozat többi címzettje, mivel a Törvényszék előtt pervesztesek lettek, fellebbezést nyújtottak be az említett határozattal szemben benyújtott keresetük elutasításával szemben.³⁸

³⁴ A vitatott határozat (1816) és (1858) preambulumbekendése.

³⁵ Lásd a megtámadott ítélet 1004. pontját, valamint a vitatott határozat 2451. lábjegyzetét és 4. cikkét.

³⁶ A vitatott határozat (1670) preambulumbekendése.

³⁷ Lásd a vitatott határozat 7. cikkét, valamint a megtámadott ítélet 72. és 73. pontját.

³⁸ Lásd a jelen indítvány 4. lábjegyzetét.

47. 2019. május 22-i beadványával az Egyesült Királyság kérte, hogy a Bizottság kérelmeinek támogatása végett beavatkozhasson. A Bíróság elnöke 2019. június 16-i határozatával megengedte a beavatkozást.

48. A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítélet 1), 2) és 3) pontját, amelyek megsemmisítik i. a vitatott határozat 4. cikkét, amennyiben az megállapítja a Servier által a Krka társasággal kötött megállapodásokban a Servier részvételét, ii. a vitatott határozat 7. cikke (4) bekezdésének b) pontját, amely megállapítja a Servier-vel szemben e megállapodások megkötése miatt kiszabott bírságot, iii. a vitatott határozat 6. cikkét, amely megállapítja, hogy a Servier megsértette az EUMSZ 102. cikket, és iv. a vitatott határozat 7. cikkének (6) bekezdését, amely megállapítja a Servier-vel szemben e jogsértés miatt kiszabott bírság összegét;
- helyezze hatályon kívül a megtámadott ítéletet annyiban, amennyiben az a keresetlevél A 286. és A 287. mellékletét, valamint a válasz C 29. mellékletét elfogadhatónak nyilvánítja (ezen ítélet 1461., 1462. és 1463. pontja);
- hozzon végleges határozatot a Servier által benyújtott, a vitatott határozat megsemmisítése iránti keresetről, és utasítsa el a Servier által a vitatott határozat 4. cikkének, 7. cikke (4) bekezdése b) pontjának, 6. cikkének és 7. cikke (6) bekezdésének megsemmisítése iránt benyújtott kérelmet, és adjon helyt a Bizottság arra irányuló kérelmének, hogy nyilvánítsa elfogadhatatlannak a Törvényszék elé terjesztett keresetlevél A 286. és A 287. mellékletét, valamint a Törvényszék előtti válasz C 29. mellékletét (a megtámadott ítélet 1461–1463. pontja);
- a Servier-t kötelezze a fellebbezés összes költségének viselésére.

49. Az Egyesült Királyság azt kéri, hogy a Bíróság:

- adjon helyt a Bizottság kérelmeinek.

50. A Servier azt kéri, hogy a Bíróság:

- a fellebbezést teljes egészében utasítsa el, és
- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére.

51. Az EFPIA azt kéri, hogy a Bíróság:

- utasítsa el a fellebbezést, és
- a Bizottságot kötelezze a fellebbezési eljárás és az elsőfokú eljárás költségeinek viselésére.

52. 2021. szeptember 13-án a Bíróság felhívta a feleket, hogy terjesszék elő észrevételeiket a Generics (UK) és társai ítéletre, valamint a Lundbeck csoport kontra Bizottság ítéletekre³⁹ vonatkozóan.

53. A Törvényszék által a vitatott határozatra vonatkozóan hozott nyolc ítélet ellen benyújtott kilenc fellebbezés feleit 2021. október 20-án és 21-én tartott közös tárgyaláson meghallgatták észrevételeik és a Bíróság kérdéseire adott válaszaik tekintetében.

IV. Értékelés

A. A fellebbezésről

54. Fellebbezésének alátámasztása érdekében a Bizottság tizenegy jogalapra hivatkozik, amelyek közül az első hét a Törvényszéknek a Krka megállapodások EUMSZ 101. cikk szempontjából történő értékelésére vonatkozó megfontolásait (1), míg az utolsó négy a Törvényszéknek az EUMSZ 102. cikk alkalmazása szempontjából érintett piac meghatározására vonatkozó megfontolásait (2) érinti.⁴⁰

1. Az EUMSZ 101. cikkről

55. Első–hatodik fellebbezési jogalapjában a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a Krka megállapodások nem minősülnek cél általi versenykorlátozásnak (a). Hetedik fellebbezési jogalapjában a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék akkor is tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a Bizottság azt sem bizonyította, hogy e megállapodások hatás általi versenykorlátozásnak minősülnek (b).

a) A cél általi versenykorlátozásról (első–hatodik fellebbezési jogalap)

56. Mielőtt megvizsgálánk a Bizottságnak a Krka megállapodások versenyellenes céljának Törvényszék általi elemzésére vonatkozó fellebbezési jogalapjait (2), célszerű összefoglalni, hogy e célt hogyan elemezte a Bizottság a vitatott határozatban, a Törvényszék pedig a megtámadott ítéletben (1).

³⁹ 2021. március 25-i Lundbeck kontra Bizottság ítélet; 2021. március 25-i Sun Pharmaceutical Industries és Ranbaxy (UK) kontra Bizottság ítélet (C-586/16 P, nem tették közzé, EU:C:2021:241); 2021. március 25-i Generics (UK) kontra Bizottság ítélet (C-588/16 P, nem tették közzé, EU:C:2021:242); 2021. március 25-i Arrow Group és Arrow Generics kontra Bizottság ítélet (C-601/16 P, nem tették közzé, EU:C:2021:244); 2021. március 25-i Xellia Pharmaceuticals és Alpharma kontra Bizottság ítélet (C-611/16 P, EU:C:2021:245); 2021. március 25-i Merck kontra Bizottság ítélet (C-614/16 P, nem tették közzé, EU:C:2021:246).

⁴⁰ Válaszbeadványának mellékleteként a Servier benyújtotta a Törvényszék előtti tárgyalás során folytatott viták leiratait. Válaszában a Bizottság vitatja azok elfogadhatóságát azzal az indokkal, hogy ezeket a leiratokat a Servier saját maga készítette el, a Bizottság tehát nem tudja ellenőrizni azok megbízhatóságát. A Servier vitatja ezen elemek elfogadhatatlanságát. Nem szükséges azonban az elfogadhatóságuk kérdésében dönteni. A fellebbezési jogalapok alábbiakban szereplő elemzéséből ugyanis kitűnik, hogy azon állítások, amelyek alátámasztására a Servier előterjeszti ezeket a mellékleteket, hatástalanok (lásd azon állítást illetően, amely szerint a Servier és a generikus társaságok közötti jogviták valódiak voltak, a jelen indítvány 149. pontját; azon állítást illetően, amely szerint a Bizottság elfogadta, hogy a Servier által a Krkának biztosított licenc rendes piaci feltételek mellett került megkötésre, a jelen indítvány 151. pontját, valamint azon állítást illetően, amely szerint a Bizottság állást foglalhatott volna az orvosoknál tett látogatásokkal kapcsolatos érvelésről, a jelen indítvány 435. pontját).

1) *A Krka megállapodások céljának a vitatott határozatban és a megtámadott ítéletben szereplő elemzése*

i) *A vitatott határozat*

57. A Bizottság az 5.5. szakaszban (a vitatott határozat (1670)–(1812) preambulumbekzdése) megvizsgálta a Servier és a Krka között kötött három megállapodást, és úgy ítélte meg, hogy azok olyan egységes és folyamatos tevékenységnek minősülnek, amelynek célja a verseny korlátozása a perindopril uniós piacainak e két gazdasági szereplő közötti felosztása révén.⁴¹

58. A Bizottság szerint egyrészt a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás célja az uniós piacok Servier és Krka közötti felosztása és kiosztása volt a következőképpen: A Krka licenciamegállapodás lehetővé tette a Krka számára, hogy a Krka fő piacait képviselő hét tagállamban a Servier és a Krka közötti *de facto* duopólium keretében továbbra is forgalmazzon vagy piacra vigyen generikus perindoprilt. Ez az engedély képezte a Krka arra vonatkozó, a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodáson alapuló kötelezettségvállalásának jutalmazását, hogy a Krka az Unió fennmaradó 18/20 piacán tartózkodik a Servier-vel való versenyzéstől.⁴² A Bizottság tehát úgy ítélte meg, hogy a licenciamegállapodás jelentette a Servier által a Krka számára annak érdekében nyújtott ösztönzést, hogy ez utóbbi elfogadja az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásban rögzített korlátozásokat.⁴³

59. Másrészt a Bizottság megállapította, hogy a Krka átruházási és licenciamegállapodás, amelyet két hónappal a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás után kötöttek, lehetővé tette a Servier és a Krka versenyhelyzetének a piacok e megállapodások összessége által létrehozott felosztásából eredő megerősítését, megakadályozva a Krkát abban, hogy a perindopril gyártását szolgáló versengő technológiáját más generikus társaságokra ruházza át. Mivel a 30 millió euró összeg e megállapodás keretében történő kifizetése nem kapcsolódott a Servier által a Krka által átruházott technológia kereskedelmi hasznosítása révén várt vagy elért bevételekhez, e kifizetést a Bizottság úgy elemezte, mint a piacok Servier és Krka közötti felosztása által keletkeztetett járadék felosztását.⁴⁴

ii) *A megtámadott ítélet*

60. A Törvényszék először is a megtámadott ítélet 255–274. pontjában megjelölte azokat a feltételeket, amelyek mellett úgy ítélte meg, hogy versenyellenes az, hogy a szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodásokba belefoglalnak szabadalmak meg nem támadására és generikus termékek forgalmazásának tilalmára vonatkozó kikötéseket. A Törvényszék szerint ez a helyzet akkor, ha az ilyen kikötések ilyen megállapodásba való beillesztése nem a szabadalom érvényességének és az érintett generikus termékek szabadalombitorló jellegének a felek általi elismerésén alapul, hanem a szabadalom jogosultja által a generikus társaságnak nyújtott jelentős és indokolatlan fordított kifizetésen, amely arra ösztönzi a generikus társaságot, hogy vesse alá magát az említett kikötéseknek. A Törvényszék megállapította (a megtámadott ítélet 271. pontja),

⁴¹ A vitatott határozat (1811) és (1812) preambulumbekzdése.

⁴² A vitatott határozat (1753), (1756), (1760) és (1763) preambulumbekzdése.

⁴³ A vitatott határozat (1738)–(1749) preambulumbekzdése, különösen az (1745) preambulumbekzdés.

⁴⁴ A vitatott határozat (1766) és (1803)–(1811) preambulumbekzdése.

hogy ilyen ösztönzés fennállása esetén a szóban forgó megállapodásokat úgy kell tekinteni, hogy azok a piacról való kizárásról szóló megállapodások, amelyek keretében a maradók kártalanítják a kilépőket.

61. Másodszor a Törvényszék a megtámadott ítélet 797–810. pontjában kifejtette, hogy amennyiben egy szokásos kereskedelmi megállapodáshoz kapcsolódik egy megneemtámadási és forgalmazástilalmi kikötéseket tartalmazó, szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodás, az ilyen szerződéses konstrukciót versenyellenesnek kell minősíteni, ha a szabadalom jogosultja által a generikus társaságnak a kereskedelmi megállapodás alapján átruházott érték meghaladja az utóbbi által e megállapodás keretében átruházott vagyontárgy értékét. Másként fogalmazva, az ilyen szerződéses konstrukciót versenyellenesnek kell minősíteni, ha az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodáshoz kapcsolódó szokásos kereskedelmi megállapodás valójában arra szolgál, hogy leplezze a szabadalom jogosultja által a generikus társaságnak nyújtott értékátruházást, amelynek nincs más ellenszolgáltatása, mint a generikus társaság azon kötelezettségvállalása, hogy nem támaszt versenyt.

62. Harmadszor, a Törvényszék a megtámadott ítélet 943–1032. pontjában a Servier által első fokon előterjesztett kilencedik, a Krka megállapodásokat illetően a cél általi versenykorlátozás hiányára alapított jogalap vizsgálata keretében értékelte az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a licenciamegállapodás összekapcsolásának esetét, amely a jelen ügyben a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás összekapcsolásával jelenik meg.

63. A Törvényszék szerint ilyen esetben a fenti 61. pontban összefoglalt, valamely egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és valamely szokásos kereskedelmi megállapodás összekapcsolására vonatkozó megfontolások nem érvényesek. Ennek az az oka, hogy az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásnak a licenciamegállapodáshoz kötése megfelelő eszköz arra, hogy véget vessenek a jogvitának, lehetővé téve a generikus társaság piacra lépését, és helyt adva mindkét fél igényeinek. Ráadásul az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásban a forgalmazástilalmi és a megneemtámadási kikötések jelenléte jogszerű, ha e megállapodás a szabadalom érvényességének felek általi elismerésén alapul. Márpedig egy licenciamegállapodás, amelynek csak akkor van értelme, ha a licenciat ténylegesen kihasználják, éppen a szabadalom érvényességének a felek általi elismerésén alapul (a megtámadott ítélet 943–947. pontja).

64. Annak alátámasztása érdekében, hogy az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodáshoz kapcsolódó licenciamegállapodás valójában a szabadalom jogosultja részéről a generikus társaságnak teljesített fordított kifizetést leplezi, a Bizottságnak tehát bizonyítania kell, hogy az említett társaság által az említett jogosult részére e licenciamegállapodás keretében fizetett díj rendellenesen alacsony (a megtámadott ítélet 948. és 952. pontja).

65. Ezenfelül az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás forgalmazástilalmi és megneemtámadási kikötéseinek versenyellenes célját enyhíti a licenciamegállapodás versenyt elősegítő hatása, amely elősegíti a generikus társaság piacra lépését (a megtámadott ítélet 953–956. pontja).

66. Következésképpen az érintett felek között fennálló valódi jogvita és az e jogvita egyezség útján történő rendezésével közvetlenül összefüggő licenciamegállapodás esetén e megállapodásnak az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodással való összekapcsolása nem minősül

fordított kifizetés fennállására vonatkozó komoly valószínűsítő körülménynek. Ilyen esetben a Bizottságnak más valószínűsítő körülmények alapján kell bizonyítania, hogy a licenciamegállapodás nem minősül szokásos piaci feltételek mellett kötött ügyletnek, és így módon fordított kifizetést leplez, így a szerződésügyütttest cél általi versenykorlátozásnak kell minősíteni (a megtámadott ítélet 963. pontja).

67. A Törvényszék e kritériumok alapján vizsgálta meg a megtámadott ítélet 964–1032. pontjában a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodást és a Krka licenciamegállapodást, és végül arra a következtetésre jutott, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy e megállapodásoknak versenyellenes célja volt. A Törvényszék e megállapítást lényegében a következő megfontolásokra alapította:

- A folyamatban lévő szabadalmi jogviták valódiak és nem fiktívek voltak, és mind a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás, mind a Krka licenciamegállapodás kapcsolódott e jogvitákhoz (a megtámadott ítélet 965–969. pontja).
- Az említett megállapodások megkötésének időpontjában a felek meg voltak győződve a 947. sz. szabadalom érvényességéről, többek között az ESZH 2006. július 27-i határozata⁴⁵ miatt. Az, hogy a Krka az említett határozatot követően továbbra is vitatta bíróság előtt ezt a szabadalmat, és termékét az említett határozatot követően is forgalmazta, nem utal ennek ellenkezőjére. Ezáltal a Krka, bár meg volt győződve arról, hogy a szabadalom érvényes, csupán az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás megkötése érdekében a Servier-vel folytatott tárgyalásokon fennálló helyzetét kívánta megerősíteni. A Krka által a Bizottság információkérésére adott utólagos válasz megerősíti ezt az értelmezést (a megtámadott ítélet 970., 971., 999., 1000., 1010., 1011. és 1026–1028. pontja).
- A Krka által a Krka licenciamegállapodás keretében a Servier-nek fizetendő díj összege nem volt rendellenesen alacsony, és a Bizottság nem bizonyította, hogy e megállapodás nem minősül szokásos piaci feltételek mellett kötött ügyletnek. A Bizottság tehát nem bizonyította ösztönzésnek minősülő fordított kifizetés fennállását (a megtámadott ítélet 975–984. pontja).
- A Servier és a Krka közötti duopólium létrehozása a Krka licenciamegállapodás hatálya alá tartozó hét piacon nem e megállapodás eredménye volt, hanem a Servier és a Krka későbbi, az említett megállapodás megkötésének időpontjában előre nem látott döntéseinek eredménye (a megtámadott ítélet 987–991. pontja).
- Nem került sor a piacok átjárhatatlan felosztására a Servier és a Krka között, mivel a Servier számára engedélyezték, hogy a licencia által érintett hét piacon aktív maradjon (a megtámadott ítélet 1003–1006. pontja).
- A Krka licenciamegállapodás kedvező hatással volt a versenyre e hét piacon, még akkor is, ha a 947. sz. szabadalom nemzeti megfelelőit még nem adták meg egyes említett piacokon, így a Krkának nem volt szüksége licenciára ahhoz, hogy azokra belépjen, vagy ott maradjon. Mindazonáltal a licenciának az a kedvező hatása volt, hogy a Krka elkerülhette a későbbi perek kockázatát abban az esetben, ha a jövőben e piacokon szabadalmakat biztosítanak a Servier-nek (a megtámadott ítélet 1007–1009. és 1027. pontja).

⁴⁵ A jelen indítvány 21. pontja.

– A korabeli okirati bizonyítékok, amelyeket a Bizottság annak alátámasztása érdekében terjesztett elő, hogy a Krka nem hitt a 947. sz. szabadalom érvényességében, és hogy a Servier a generikus gyógyszerek kizárására irányuló stratégiát folytatott, töredékesek, kétértelműek, nem meggyőzőek, illetve ellentmondanak a Krka által a Bizottság információkérésére adott utólagos válasznak (a megtámadott ítélet 1010–1025. pontja).

68. Végül negyedszer a Törvényszék a megtámadott ítélet 1041–1060. pontjában megállapította, hogy a Krka átruházási és licenciamegállapodás cél általi versenykorlátozásnak minősítése szintén téves, mivel az a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás által létrehozott piacfelosztásra vonatkozó téves előzetes feltevéseken alapult.

2) A Krka megállapodások céljára vonatkozó fellebbezési jogalapok

69. A Bizottság szerint a Törvényszéknek a fenti 62–68. pontban összefoglalt megfontolásai több tekintetben is tévesen alkalmazták a jogot.

70. Első fellebbezési jogalapjában a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a Krka megállapodások céljára vonatkozó elemzésével összefüggésben arra támaszkodott, hogy a Krka állítólagosan elismerte a 947. sz. szabadalom érvényességét, ugyanakkor elmulasztotta megvizsgálni az elsőfokú eljárásban előterjesztett, a Krka és a Servier közötti potenciális versenyre vonatkozó jogalapot (i).

71. Második fellebbezési jogalapjában a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék tévedett elemzésében, amikor úgy ítélte meg, hogy a licencia nem jelentett ösztönzést arra, hogy a Krka elfogadja a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás korlátozásait (ii).

72. Harmadik fellebbezési jogalapjában a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a cél általi versenykorlátozás fogalmát többek között annak megállapítása során, hogy nem került sor piacfelosztásra a Servier és a Krka között, mivel e felosztás nem volt „átjárhatatlan”, elferdítve a felek meggyőződésére vonatkozó bizonyítékokat, illetve azért, hogy úgy ítélte meg, hogy a létrehozott duopólium e felek későbbi döntéseiből, nem pedig a megállapodásokból ered (iii).

73. Negyedik fellebbezési jogalapjában a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a felek szándékára vonatkozó okirati bizonyítékok elemzése során (iv).

74. Ötödik fellebbezési jogalapjában a Bizottság úgy véli, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor figyelembe vette a licencia versenyt támogató hatásait (v).

75. Hatodik fellebbezési jogalapjában a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítéletben tévesen alkalmazta a jogot, amikor elutasította a Krka átruházási és licenciamegállapodás versenyellenes jellegének elismerését (vi).

i) A Krka által a Servier-re gyakorolt versenynyomásról (első fellebbezési jogalap)

76. Első fellebbezési jogalapjában a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék több alkalommal tévesen alkalmazta a jogot, és elferdítette a bizonyítékokat, amikor elégtelen indokolást követően azt állapította meg, hogy a Krka a Krka megállapodások megkötésének időpontjában ténylegesen már nem képezte a Servier-re gyakorolt versenynyomás forrását.

– A jogalap elfogadhatóságáról és hatásosságáról

77. Előjáróban el kell utasítani a Servier azon kifogásait, amelyek szerint e fellebbezési jogalap egyszerre elfogadhatatlan és hatástalan.

78. Először is, a Servier állításával ellentétben a Bizottság pontosan megjelöli a megtámadott ítélet kifogásai által érintett pontjait.

79. Másodszor a Bizottság a Servier állításával ellentétben annak elérésére sem törekszik, hogy a Bíróság újból értékelje a tényeket. A Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék nem tartotta tiszteletben az uniós jog bizonyítási teherre és bizonyításfelvételre vonatkozó szabályait, valamint hogy elferdítette a bizonyítékokat, és az ezzel kapcsolatos magyarázatai sértik az indokolási kötelezettséget. Márpedig ilyen hibákra lehet hivatkozni a Bíróság előtt a fellebbezés keretében. Ráadásul a Bizottság kifogásai a Törvényszék által vizsgált tények jogi minősítésére és az abból levont jogkövetkezményekre vonatkoznak, ami szintén a Bíróság által fellebbezés keretében gyakorolt felülvizsgálat körébe tartozik.⁴⁶

80. Harmadszor, nem lehet helyt adni a Servier azon érvelésének sem, amely szerint e fellebbezési jogalap hatástalan.

81. A Servier szerint az, hogy a Törvényszék nem vizsgálta meg a Servier és a Krka közötti potenciális verseny fennállását, nem kérdőjelezheti meg a megtámadott ítélet cél általi versenykorlátozás hiányára vonatkozó megállapításait, amelyek a Krkának a Servier potenciális versenytársának minősítésétől eltérő indokokon alapulnak.

82. A Servier ezen kifogása a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 1234. pontjában kifejtett azon megfontolását tükrözi, amely szerint az, hogy a Törvényszék megállapította, hogy elemzése alapján a Krka megállapodások nem minősülnek sem cél általi versenykorlátozásnak, sem hatás általi versenykorlátozásnak, feleslegessé tette a Servier és a Krka közötti potenciális versenyre vonatkozó jogalap Törvényszék általi vizsgálatát.

83. Márpedig ellentétben azzal, amit az említett pont sugallni látszik, és ellentétben azzal, amit a Servier állít, a Törvényszék a Krka megállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősítését (és az említett megállapodások hatás általi versenykorlátozásnak minősítését)⁴⁷ nem a Krkának a Servier potenciális versenytársának minősítésétől idegen indokok alapján utasította el.

84. Amint az a Törvényszék érvelésének fenti 60., 63. és 67. pontban szereplő összefoglalásából kitűnik, a Törvényszék a 947. sz. szabadalom érvényességének a Krka általi állítólagos elismerésére támaszkodott a Krka megállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősítésének

⁴⁶ Lásd: 2010. szeptember 29-i EREF kontra Bizottság végzés (C-74/10 P és C-75/10 P, nem tették közzé, EU:C:2010:557, 41. és 42. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2011. június 9-i Comitato „Venezia vuole vivere” és társai kontra Bizottság ítélet (C-71/09 P, C-73/09 P és C-76/09 P, EU:C:2011:368, 152. és 153. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁴⁷ Lásd e tekintetben a hetedik fellebbezési jogalapot (a jelen indítvány 304. pontja).

elutasításakor. A Törvényszék lényegében úgy ítélte meg, hogy a Bizottság által megállapítottakkal ellentétben (fenti 58. pont) a Krka nem azért fogadta el, hogy nem versenyzik a Servier-vel az egyezség hatálya alá tartozó 18/20 uniós piacon, mert a Servier a hét másik piacon licenciát kínált neki, hanem azért, mert úgy vélte, hogy a 947. sz. szabadalom érvényes.

85. A Törvényszék szerint a megnemtámadási és forgalmazástilalmi kikötéseket tartalmazó, szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodás csak akkor minősíthető cél általi versenykorlátozásnak, ha nem a szabadalom érvényességének a felek általi elismerésén, hanem a szabadalom jogosultja által a generikus társaságnak nyújtott ösztönzésen alapul (a megtámadott ítélet 262–265. pontja).

86. Ennélfogva a Krka licenciamegállapodásban megnyilvánuló, a Krkának nyújtott értékátruházás állítólagos nem ösztönző jellegével⁴⁸ együtt a 947. sz. szabadalom érvényességének a Krka általi állítólagos elismerése volt a Krka megállapodások versenyellenes céljának elemzése során a Törvényszék okfejtésének vezérmotívuma (a megtámadott ítélet 970., 971., 999., 1000., 1010–1012. és 1026–1028. pontja).

87. Márpedig első fellebbezési jogalapjában a Bizottság éppen azt állítja, hogy a Törvényszék nem határozhatott volna a 947. sz. szabadalom érvényességének a Krka általi elismeréséről anélkül, hogy megvizsgálta volna a Krka és a Servier közötti potenciális verseny fennállására vonatkozó előzetes kérdést. Azon állítás alátámasztására ugyanis, amely szerint a Krka a Servier potenciális versenytársa volt, a Bizottság a Törvényszék által figyelmen kívül hagyott olyan bizonyítékokat terjesztett elő, amelyek alátámasztják, hogy a Krka éppen hogy *nem* volt meggyőződve e szabadalom érvényességéről. Ráadásul a Törvényszék elferdítette a Bizottság által előterjesztett bizonyítékokat, amelyeket szelektív módon választott ki, és amelyekre az említett szabadalom érvényességének a Krka általi állítólagos elismerésével kapcsolatos meggyőződését alapította, továbbá az említett bizonyítékok értelmezése során nyilvánvalóan téves alternatív magyarázatokat adott.

88. Ezen érvelésből következik, hogy a Bizottság nem csupán azt állítja, hogy a Törvényszéknek meg kellett volna vizsgálnia, hogy a Servier és a Krka potenciális versenytársak voltak-e a Krka megállapodások megkötésének időpontjában, hanem emellett és főként azt is, hogy a Törvényszék az e megállapodások versenyellenes céljára vonatkozó elemzését részleges, sőt szelektív értékelésre és az ügyiratok elferdítésére alapította.

89. Nem kétséges, hogy e kifogás releváns a Krka megállapodások versenyellenes jellege hiánya Törvényszék általi megállapítása megalapozottságának vizsgálata szempontjából, mivel az megalapozottsága esetén felfedheti e megállapítás téves jellegét, és a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését eredményezheti.⁴⁹

90. Ebből következik, hogy az első fellebbezési jogalap állítólagos hatástalan jellegére alapított elfogadhatatlansági kifogást el kell utasítani.

⁴⁸ Lásd e tekintetben a második fellebbezési jogalapot (a jelen indítvány 135–176. pontja).

⁴⁹ A jogalap hatásosságának e meghatározását illetően lásd: 2000. szeptember 21-i EFMA kontra Tanács ítélet (C-46/98 P, EU:C:2000:474, 38. pont), amelyre a megtámadott ítélet 1257. pontja hivatkozik.

– *A jogalap érdeméről*

91. A Bizottság szerint a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor többek között a megtámadott ítélet 970., 1026., 1028., 1154. és 1162. pontjában megállapította, hogy a Krka elismerte a 947. sz. szabadalom érvényességét, és hogy az ESZH 2006. július 27-i határozatát⁵⁰ követő lépései nem bizonyítják, hogy a Krka e határozat ellenére továbbra is kész volt erőfeszítéseket tenni a piacra lépés érdekében.

92. Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a versenyszabályok megsértése fennállásának kérdését csak akkor lehet helyesen értékelni, ha a vitatott határozatban hivatkozott valószínűsítő körülményeket nem elszigetelten, hanem összességükben vizsgáljuk, figyelembe véve az érintett termékpiac jellemzőit.⁵¹ Az EUMSZ 263. cikkben foglalt jogszerűségi vizsgálat a Bizottság által az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásokban hozott határozatok valamennyi elemére kiterjed, amelyeket a Törvényszék mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból alapos felülvizsgálatnak vet alá a felperesek által felhozott jogalapok fényében.⁵²

93. Továbbá emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jogban érvényesülő elv a bizonyítékok szabad értékelésének elve, és az előterjesztett bizonyítékok értékelése során egyetlen releváns szempont azok hitelessége.⁵³ Ahhoz, hogy eleget tegyen a rá háruló bizonyítási tehernek, a Bizottságnak kellően pontos és egybehangzó bizonyítékokat kell beszereznie azon szilárd meggyőződésének alátámasztásához, hogy az állítólagos jogsértés megtörtént.⁵⁴

94. Ugyanakkor nem szükséges, hogy a Bizottság által előterjesztett minden egyes bizonyíték a jogsértés összes elemét tekintve eleget tegyen e feltételeknek. Elegendő, ha az intézmény által felhozott valószínűsítő körülmények csoportja a maga teljességében értékelve megfelel e követelménynek.⁵⁵ A Bizottság rendelkezésére álló bizonyítékokat következtetésekkel ki lehet egészíteni, és a versenyellenes magatartás vagy megállapodás fennállására több olyan egybeesésből és valószínűsítő körülményből is lehet következtetni, amelyek – együttesen vizsgálva – egyéb koherens magyarázat hiányában a versenyszabályok megsértését bizonyíthatják.⁵⁶

95. Ha a Bizottság arra a feltételezésre támaszkodik, hogy a megállapított tények nem magyarázhatók másként, mint versenyellenes magatartással, a jogsértés megállapítása nem fogadható el, amennyiben az érintett vállalkozások olyan érvelést terjesztenek elő, amely a

⁵⁰ A jelen indítvány 21. pontja.

⁵¹ 1972. július 14-i Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ítélet (48/69, EU:C:1972:70, 68. pont).

⁵² 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 44. pont); 2016. január 21-i Galp Energía España és társai kontra Bizottság ítélet (C-603/13 P, EU:C:2016:38, 72. pont).

⁵³ 2007. január 25-i Dalmine kontra Bizottság ítélet (C-407/04 P, EU:C:2007:53, 49. és 63. pont); 2013. december 19-i Siemens és társai kontra Bizottság ítélet (C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:866, 128. pont); 2017. április 27-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet (C-469/15 P, EU:C:2017:308, 38. pont).

⁵⁴ 1984. március 28-i Compagnie royale asturienne des mines és Rheinzink kontra Bizottság ítélet (29/83 és 30/83, EU:C:1984:130, 20. pont); 1993. március 31-i Ahlström Osakeyhtiö és társai kontra Bizottság ítélet (C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 és C-125/85–C-129/85, EU:C:1993:120, 127. pont); lásd még: 2015. június 16-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet (T-655/11, EU:T:2015:383, 176. pont).

⁵⁵ Lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 513–523. pont); lásd még: 2006. szeptember 27-i Dresdner Bank és társai kontra Bizottság ítélet (T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP és T-61/02 OP, EU:T:2006:271, 63. pont).

⁵⁶ Lásd ebben az értelemben: 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 55–57. pont); 2006. szeptember 27-i Dresdner Bank és társai kontra Bizottság ítélet (T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP és T-61/02 OP, EU:T:2006:271, 64. és 65. pont).

Bizottság által megállapított tényállást más megvilágításba helyezi, és amely így lehetővé teszi, hogy a tényállásnak a Bizottság által kialakított magyarázatát más hihető magyarázattal lehessen felváltani.⁵⁷

96. Végül a bizonyítékok elferdítése akkor valósul meg, ha a meglévő bizonyítékok értékelése új bizonyítékok felhasználása nélkül is nyilvánvalóan téves,⁵⁸ mivel a Törvényszék nyilvánvalóan túllépte az említett bizonyítékok észszerű értékelésének határait.⁵⁹

97. Ellentétben azzal, amit a Törvényszék a megtámadott ítélet 1016. pontjában megállapított, ezen elvek összessége, és különösen a fenti 94. pontban összefoglalt elvek nem csak akkor alkalmazandók, amikor a Bizottságnak a kartell vagy a versenyellenes kapcsolatok fennállására töredékes és szórványos bizonyítékokból kell következtetnie. Ezek az elvek a jelen ügghöz hasonló olyan helyzetben is relevánsak, amelyben a Bizottság rendelkezhetett a szóban forgó megállapodások tartalmával.⁶⁰

98. Ilyen helyzetben természetesen nem e megállapodások tartalmát magát kell következtetések útján rekonstruálni. Mindazonáltal az arra a kérdésre adandó választ, hogy e tartalom célja a piac jogellenes felosztása volt-e, nemcsak az említett tartalomból kell levezetni, hanem a megállapodások összefüggéseiből és adott esetben a felek szándékából is.⁶¹ Márpedig e háttérelmek értelmezésekor a fent hivatkozott elvek teljes mértékben megőrzik relevanciájukat.

99. A jelen ügyben a Bizottság megvizsgálta az ilyen háttérelmeket annak eldöntése érdekében, hogy a Krka a Krka megállapodások megkötése előtt a Servier potenciális versenytársa volt-e. E tekintetben a Bizottság a vitatott határozat (1680)–(1700) preambulumbekzdésében kifejtette, hogy korántsem a Krka volt az első olyan generikus versenytárs, amely kihívást jelentett a Servier versenyhelyzetére nézve a perindopril szállítása terén, hogy a Servier és a Krka már tényleges versenytársak voltak a perindopril szállítását illetően a Cseh Köztársaságban, Magyarországon, Litvániában, Lengyelországban és Szlovéniában, és hogy a Krka a többi uniós piacon potenciális versenytárs volt, mivel először is e piacokon a Krka kész volt terméke piacra vitelére, másodsor a szabadalmi akadályok nem voltak elháríthatatlanok, harmadszor már rendelkezett bizonyos számú együttműködő partnerrel több piacon, negyedszer pedig próbált belépni e piacokra.

100. Közelebbről, ami a Servier szabadalmi érvényességének a Krka általi értékelését illeti, a Bizottság megállapította egyrészt, hogy számos, az ESZH 2006. július 27-i határozatát megelőző okirati bizonyíték is azt támasztja alá, hogy a Krka meg volt győződve arról, hogy megsemmisítés iránti keresete sikeres lesz (a vitatott határozat (1685) preambulumbekzdése).

101. Másrészt a Bizottság úgy ítélte meg, hogy nem fogadható el a Krka azon állítása, amely szerint az ESZH 2006. július 27-i határozata arra indította, hogy felhagyjon a perindopril-erbumin alfa formája forgalmazásával kapcsolatos erőfeszítéseivel, és hogy a Krka

⁵⁷ 1984. március 28-i Compagnie royale asturienne des mines és Rheinzink kontra Bizottság ítélet (29/83 és 30/83, EU:C:1984:130, 16. pont); 1993. március 31-i Ahlström Osakeyhtiö és társai kontra Bizottság ítélet (C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 és C-125/85–C-129/85, EU:C:1993:120, 126. és 127. pont); 2012. november 22-i E.ON Energie és társai kontra Bizottság ítélet (C-89/11 P, EU:C:2012:738, 74. pont).

⁵⁸ 2007. január 18-i PKK és KNK kontra Tanács ítélet (C-229/05 P, EU:C:2007:32, 37. pont); 2007. november 22-i Sniace kontra Bizottság ítélet (C-260/05 P, EU:C:2007:700, 37. pont); 2010. június 17-i Lafarge kontra Bizottság ítélet (C-413/08 P, EU:C:2010:346, 17. pont).

⁵⁹ 2013. július 4-i Bizottság kontra Aalberts Industries és társai ítélet (C-287/11 P, EU:C:2013:445, 52. pont); 2019. október 17-i Alcogroup és Alcodis kontra Bizottság ítélet (C-403/18 P, EU:C:2019:870, 64. pont).

⁶⁰ A vitatott határozat (56) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a Servier és a generikus társaságok között létrejött megállapodások szövege a Bizottság által felhasznált bizonyítékok közé tartozott.

⁶¹ 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53. és 54. pont).

által e tekintetben előterjesztett körülmények nem meggyőzőek néhány olyan bizonyítékra tekintettel, amelyek azt mutatták, hogy a Krka nem fogadta el az említett határozatot, és továbbra is kész volt piacra lépni termékével (a vitatott határozat (1686)–(1691) preambulumbekzdése).

102. A Bizottság azzal érvel, hogy ha a Törvényszék figyelembe vette volna a vitatott határozat preambulumbekzdéseiben szereplő, a fenti 99–101. pontban összefoglalt bizonyítékokat és okfejtést, akkor a megtámadott ítélet 971., 1010., 1011. és 1017. pontjában nem juthatott volna arra a következtetésre, hogy a Krka elismerte a 947. sz. szabadalom érvényességét, és elállt az arra irányuló erőfeszítéseitől, hogy az ESZH 2006. július 27-i határozatát és az Egyesült Királyságban 2006. október 3-án a Krkával szemben elrendelt ideiglenes intézkedést követően belépjen a piacra.⁶²

103. A Törvényszék a megtámadott ítélet 970. és 1154. pontjában annak kijelentésére szorítkozott, hogy „az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a licenciamegállapodás megkötésének időpontjában olyan egybehangzó valószínűsítő körülmények álltak fenn, amelyek alapján a felek arra következtethettek, hogy a 947. sz. szabadalom érvényes”, és e tekintetben utalt az említett ítélet 967. és 968. pontjára. E pontokban a Törvényszék összefoglalt bizonyos, a 947. sz. szabadalommal szemben az ESZH előtti felszólalási eljárással, valamint a Krka és a Servier között az angol bíróságok előtt folyó peres eljárásokkal kapcsolatos tényeket.⁶³

104. Mindazonáltal e tények közül a Törvényszék csak az ESZH 2006. július 27-i határozatát és a Krkával szemben a High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) (felsőbíróság [Anglia és Wales], kancelláriai kollégium [szabadalmi bíróság]) által 2006. október 3-án hozott ideiglenes intézkedést vette figyelembe. Ezáltal a Törvényszék nem vette figyelembe a következő, a Bizottság által a jelen fellebbezés keretében hivatkozott körülményeket, amelyek relevánsak a 947. sz. szabadalom érvényességének a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás 2006. október 27-i aláírását megelőző napon a Krka általi értékelése szempontjából:

- A Krka által az ESZH 2006. július 27-i határozatával kapcsolatban végzett értékelés okirati bizonyítékai azt mutatják, hogy a Krka ezt a határozatot „felháborítónak”, „megdöbbentőnek” és torzítottnak tekintette, hogy nem fogadta el az érvelését, és hogy elhatározta, hogy abba nem nyugszik bele (a vitatott határozat (1688) preambulumbekzdése).
- A Krka az ESZH 2006. július 27-i határozatát követően nem csupán továbbra is vitatta a 947. sz. szabadalom érvényességét az ESZH előtt,⁶⁴ hanem 2006 szeptemberében a 947. és 340. sz. szabadalmak megsemmisítése iránti viszontkereseteket, valamint egy gyorsított eljárás iránti kérelmet (*application for summary judgment*) terjesztett a High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (patents court) (felsőbíróság [Anglia és Wales], kancelláriai kollégium [szabadalmi bíróság]) elé⁶⁵ (a vitatott határozat (1687) és (1688) preambulumbekzdése).
- Az említett felsőbíróság e jogvitában 2006. október 3-án hozott végzése, amelyben a Servier javára ideiglenes intézkedést rendelt el a Krkával szemben, és érdemi eljárás lefolytatását írta

⁶² A jelen indítvány 30. pontja.

⁶³ A jelen indítvány 20., 21., 29. és 30. pontja.

⁶⁴ A jelen indítvány 21. pontja.

⁶⁵ A jelen indítvány 29. pontja.

elő,⁶⁶ jelezte, hogy a Krka szilárd alappal rendelkezik a 947. sz. szabadalom érvényességének megtámadására (a vitatott határozat (904) és (1689) preambulumbekzdése).

- Magyarországon a Krka 2006. október 13-án pernyertes lett a Servier által benyújtott ideiglenes intézkedés iránti kérelemmel szemben, amelyet elutasítottak⁶⁷ (a vitatott határozat (1687) preambulumbekzdése).
- Egy bizonyítékcsoport azt mutatja, hogy a Servier a 947. sz. szabadalom esetleges érvénytelenné nyilvánítását nem elhanyagolható kockázatnak, hanem valós és konkrét lehetőségnek tekintette (a vitatott határozat (1691) preambulumbekzdése).
- A Krka jelezte a Bizottságnak, hogy a Servier úgy véli, hogy a Krka az ESZH előtti felszólalás és az egyesült királysági megvonás keretében a legjobb és legkimerítőbb bizonyítékokkal rendelkezik (a vitatott határozat (912), (1688) és (1690) preambulumbekzdése).

105. A Törvényszék nem fejtette ki azon okokat, amelyek miatt nem vette figyelembe ezeket a körülményeket, és *a fortiori* azt sem, hogy véleménye szerint az említett elemek hogyan lennének összeegyeztethetők a szabadalom érvényessége Krka általi – az ESZH 2006. július 27-i határozatát és a brit bíróság által 2006. október 3-án elrendelt ideiglenes intézkedést követő – állítólagos elismerésének megállapításával.

106. Először is a Törvényszék nem ismertetett olyan bizonyítékot, amely cáfolná a Bizottság azon állítását, amely szerint egyetlen, a megállapodások idejéből származó, arra utaló dokumentum sem létezik, hogy az említett határozat és ideiglenes intézkedés módosította volna a 947. sz. szabadalom Krka általi felfogását.

107. A Bizottság a vitatott határozat (1688) és (1690) preambulumbekzdésében elismerte, hogy a Krka az ESZH 2006. július 27-i határozatát követően kétségkívül már nem volt teljesen meggyőződve perbeli helyzetéről, és hogy e határozat, valamint az Egyesült Királyságban a Krkával és az Apotexszel szemben elrendelt ideiglenes intézkedések⁶⁸ bizonyosan befolyásolták a szabadalmi helyzet Krka általi értékelését. Mindazonáltal a Bizottság elemzése szerint a Krka távolról sem mondott le a 947. sz. szabadalom érvénytelenségének hangsúlyozásáról, a partnerei támogatásából származó előnyök mellett. Semmi nem zárta ki, hogy a Krkának valós és konkrét lehetősége legyen arra, hogy egy érdemi eljárásban érvénytelenítse a 947. sz. szabadalmat.

108. Amint azt a Bizottság állítja, a fenti 104. pontban hivatkozott bizonyítékok megerősítik ezt az elemzést, míg a Törvényszék ezzel ellentétes álláspontját az ügy iratai nem támasztják alá.

109. Másodszor, a megtámadott ítélet 1010. és 1011. pontjában a Törvényszék a Krkának a Bizottság tájékoztatáskérésére adott, a vitatott határozat (913) preambulumbekzdésében szereplő válaszára támaszkodott, amelyben a Krka többek között azt állította, hogy „[a] Krkának ebben az időpontban a licencia megszerzése és a felszólalások visszavonása tűnt a legjobb lehetőségnek”, és hogy „[a] piacra lépésre minden más forgatókönyv szerint nem kerülhetett volna sor a 2006 júliusától számított legalább két év eltelte előtt, és a piacra lépés még ezen időszak elteltét követően sem volt garantált (annak kockázata, hogy a 947. sz. szabadalmat fenntartják, fejlesztéssel kapcsolatos kockázatok a nem alfa formát illetően)”. A Törvényszék

⁶⁶ A jelen indítvány 30. pontja.

⁶⁷ A jelen indítvány 28. pontja.

⁶⁸ A jelen indítvány 24. pontja.

megállapította, hogy e kivonat „megerősíti a megállapítást, amely szerint a Krka a licenciamegállapodás hatálya alá tartozó hét tagállamban történő haladéktalan piacra lépést vagy piacon maradást e megállapodás hiányában a 947. sz. szabadalom miatt lehetetlennek tekintette”.

110. Márpedig azáltal, hogy ily módon nagyobb súlyt tulajdonított a Krka által a Bizottság előtti eljárás során tett nyilatkozatnak, mint a Krka megállapodások megkötését megelőzően a Krka meggyőződéseit igazoló bizonyítékoknak, a Törvényszék megsértette az uniós bíróság előtti bizonyításfelvételre irányadó elveket. Ezen elvek szerint a Bizottság előtti eljárás során tett későbbi nyilatkozatoknak kisebb bizonyító ereje van, mint a szóban forgó versenyellenes magatartással egyidejű bizonyítékoknak és dokumentumoknak, amelyeket *in tempore non suspecto* állítottak ki, és amelyek közvetlenül összefüggenek a szóban forgó tényekkel.⁶⁹

111. Harmadszor, ugyanezen gondolatmenetet követve, nehéz megérteni, hogy a Krka által a Bizottság vizsgálata során tett és a vitatott határozat (1738) preambulumbekzdésében hivatkozott azon állítás, amely szerint „a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás megkötése mellőzésének alternatív költsége »*3 év alatt több mint 10 millió euró« kiesett nyereségnek felelt volna meg”, miért jelenthetett – miként arra a Törvényszék a megtámadott ítélet 1000. pontjában rámutatott – „további valószínűsítő körülményt [...] arra nézve, hogy a Krka a 947. sz. szabadalmat érvényesnek tekintette”. E nyereségek megfeleltek a Krka licenciamegállapodás hatálya alá tartozó hét piacra való belépés vagy ottmaradás esetére tervezett nyereségnek, és így a licencia kereskedelmi értékére vonatkozó becslésnek.

112. Ugyanakkor a Bizottság megalapozottan hivatkozik arra, hogy a tényből, hogy a Krka a Bizottság előtti eljárás során ily módon becsülte meg a licencia értékét, nem lehet a Törvényszékhez hasonlóan arra következtetni, hogy a Krka megállapodások megkötésének időpontjában úgy vélte, hogy a 947. sz. szabadalom érvényes. Úgy tűnik, hogy a Törvényszék ezt az értelmezést abból az elgondolásból vezeti le, hogy a Krka e nyilatkozata azt jelentette, hogy a megállapodások megkötésének időpontjában meg volt győződve arról, hogy elveszíti ezt az összeget, ha nem szerez licenciat a Servier-től, mivel ilyen licencia hiányában nem léphetne be vagy maradhatna az említett piacokon.

113. Márpedig, amint arra a Bizottság rámutat, nincs olyan valószínűsítő körülmény, amely megerősítené ezt az értelmezést, és ellenkezőleg, komoly valószínűsítő körülmények állnak fenn arra vonatkozóan, hogy a Krka a Servier-vel kötött megállapodások hiányában bennmaradt volna a licencia hatálya alá tartozó piacokon, különösen az, hogy a Krka az ESZH 2006. július 27-i határozatát követően továbbra is értékesítette termékét Magyarországon, és hogy sikerrel védekezett a Servier Magyarországon benyújtott ideiglenes intézkedés iránti kérelmével szemben (a vitatott határozat (1675) preambulumbekzdése).

114. Negyedszer, az sem érthető, hogy a Törvényszék miért tulajdonított elsődleges jelentőséget a Servier részére a Krkával szemben 2006. október 3-án a brit bíróság által elrendelt ideiglenes intézkedésnek, miközben a megtámadott ítéletnek a Krka megállapodások céljával foglalkozó érintett részében még csak nem is említette meg, hogy a Servier által a Krkával szemben benyújtott hasonló ideiglenes intézkedés iránti kérelmet 2006. október 13-án Magyarországon elutasították.⁷⁰

⁶⁹ Lásd: 2015. június 16-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet (T-655/11, EU:T:2015:383, 183., 380. és 381. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁷⁰ A jelen indítvány 28. pontja.

115. A megtámadott ítélet 1155. pontjában a Krka megállapodások hatásaira vonatkozó részben a Törvényszék elutasította ezt a bizonyítékot azzal az indokkal, hogy olyan eljárásról volt szó, amely nem azon országok egyikét érintette, amelyek tekintetében a Bizottság a hatás általi versenykorlátozás fennállását megállapította (Franciaország, Hollandia és az Egyesült Királyság [lásd a fenti 39. pontot]). Márpedig ez az érv nem releváns annak kifejtése szempontjából, hogy a Krka ilyen perbeli sikere miatt nem befolyásolta a 947. sz. szabadalom érvényességének és az e szabadalommal kapcsolatos peres helyzetének a Krka általi felfogását, míg a Törvényszék szerint a Servier által az Egyesült Királyságban elért ideiglenes intézkedés ennyire meghatározó hatással járt a Krka felfogására. Amint azt a Bizottság a vitatott határozat (1690) és (1697) preambulumbekzdésében példalózó jelleggel kifejtette, az egyik joghatósági területen elért sikeres vitatás számos, más joghatósági területeken történő vitatást eredményezhet. Ezt megerősítik az Apotex és a holland leányvállalata által folytatott, a fenti 23–25. pontban ismertetett eljárások.

116. Egyébiránt megtévesztő a Törvényszéknek a megtámadott ítélet hiteles, francia nyelvű változata 968. pontjában szereplő azon megjegyzése, amely szerint a 2006. október 3-i végzéssel a brit bíróság „helyt adott a Servier ideiglenes intézkedés iránti kérelmének, és elutasította a Krka által 2006. szeptember 1-jén előterjesztett kérelmet”. E pontban a Törvényszék csak azt említi meg, hogy a Krka 2006. szeptember 1-jén a 947. sz. szabadalom megsemmisítése iránti viszontkeresetet terjesztett elő, ami azt sugallja, hogy e viszontkeresetet utasították el 2006. október 3-án. Ez azonban nem felel meg a valóságnak. A Törvényszék az említett pontban elmulasztja pontosítani, hogy a Krka 2006. szeptember 1-jén gyorsított eljárás iránti kérelmet is benyújtott. Márpedig a brit bíróság a 2006. október 3-i végzésében kizárólag ezt a gyorsított eljárás iránti kérelmet utasította el, mivel úgy vélte, hogy a szabadalom vizsgálata érdemi eljárást igényel. Ezzel szemben a bíróság ebben a szakaszban egyáltalán nem utasította el a Krka által a 947. sz. szabadalom megsemmisítése iránt előterjesztett viszontkeresetet, amely addig maradt folyamatban, amíg az eljárás a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodást követően meg nem szűnt (a megtámadott ítélet 23. pontja, valamint a vitatott határozat (904) és (1689) preambulumbekzdése). Amint azt a Bizottság a beadványaiban és a jelen fellebbezési eljárásban a tárgyaláson jelezte, a bíróság azt javasolta, hogy a szabadalom érdemi vizsgálatára gyorsan kerüljön sor, és elrendelte gyorsított eljárás lefolytatását, és az eljárás megindítását 2007. február 21-ére tűzték ki.

117. Ötödször, amint azt a Bizottság kifejti, a Törvényszék által előadott azon értelmezés, amely szerint az ESZH 2006. július 27-i határozata és a Servier javára a Krkával szemben a brit bíróság által 2006. október 3-án elrendelt ideiglenes intézkedés olyan döntő tényezők voltak, amelyek meggyőzőek voltak a Krka számára a 947. sz. szabadalom érvényességét, valamint azt illetően, hogy felhagyjon a független, piacra lépésre irányuló erőfeszítéseivel, ellentmond a Törvényszék egyéb megállapításainak.

118. Ily módon a megtámadott ítélet 366–370. pontjában a Törvényszék kifejtette, hogy az ilyen intézkedések ideiglenes jellegük miatt nem akadályozzák meg a potenciális verseny kialakulását, hogy még az érdemi ítéletek is ideiglenes jellegűek mindaddig, amíg a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket ki nem merítették, és hogy egy olyan szabadalom érvényességét helybenhagyó határozat, mint az ESZH 2006. július 27-i határozata (amellett, hogy az még szintén megtámadható volt jogorvoslattal, és egyébként utóbb hatályon kívül is helyezték⁷¹), nem prejudikálja azon generikus termékek bitorló vagy nem bitorló jellegét, amelyek kapcsán a jogosult az említett szabadalom megsértésére hivatkozik.

⁷¹ A jelen indítvány 21. pontja.

119. Hatodszor, a Törvényszék által annak igazolása érdekében előadott alternatív magyarázatok, hogy az általa az elemzése során figyelembe vett elemek nem cáfolják a 947. sz. szabadalom érvényessége Krka általi állítólagos elismerésének megállapítását, nem meggyőzőek.

120. A Törvényszék a megtámadott ítélet 1026. és 1162. pontjában megállapította, hogy „az a körülmény, hogy a Krka továbbra is vitatta a Servier szabadalmait, és továbbra is forgalmazta termékét, noha az ESZH felszólalási osztálya megerősítette a 947. sz. szabadalom érvényességét, nem jelent döntő körülményt a cél általi versenykorlátozás fennállásának megállapítása szempontjából, mivel a Krka által a Servier-re gyakorolt versenynyomás fenntartása magyarázható azzal, hogy a Krka – a jogvitákkal kapcsolatos várható kockázatok ellenére – erősíteni kívánta a pozícióját a Servier-vel az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás megkötése érdekében kezdhető tárgyalásokon”.

121. Márpedig a Bizottság megalapozottan hivatkozik arra, hogy a Törvényszék a fentiek megállapításával nyilvánvalóan tévesen értékelte a 947. sz. szabadalom Krka általi, az ESZH 2006. július 27-i határozatát követően történő vitatásában álló ténybeli elemet, anélkül hogy figyelembe vette volna a Bizottság által összegyűjtött, fent említett valamennyi valószínűsítő körülményt, és azok tükrében megvizsgálta volna az alternatív magyarázatának hihetőségét.

122. A Bizottság által összegyűjtött, a fenti 104. pontban összefoglalt bizonyítékokra tekintettel ugyanakkor semmi nem támasztja alá a Törvényszék azon meggyőződését, amely szerint a Krka meg volt győződve a 947. sz. szabadalom érvényességéről, és csak a Servier-vel szembeni tárgyalási pozíciójának javítása érdekében folytatta e szabadalom érvényességének bírósági vitatását, továbbá a Törvényszék semmilyen olyan valószínűsítő körülményt nem ismertet, amelyből ezen értelmezésre következtethetett.

123. Ezenkívül, amint arra a Bizottság helyesen rámutat, a Törvényszék ellentmondott önmagának, amikor a megtámadott ítélet 963. és 965–968. pontjában kifejtette egyrészt, hogy a Servier és a Krka közötti jogviták valódiak voltak, másrészt pedig a megtámadott ítélet 1026. pontjában úgy ítélte meg, hogy e jogvitáknak a Krka általi folytatása csupán stratégiai lépés volt az egyezség útján történő vitarendezés érdekében a Servier-vel folytatott tárgyalásokon elfoglalt helyzetének javítása céljából.

124. Hetedszer, a Törvényszék szintén nem meggyőző magyarázatot követően utasította el a Bizottságnak a vitatott határozat (1747)–(1756) preambulumbekkezdésében szereplő és a Bizottság által a jelen fellebbezés keretében felidézett kifogását, amely szerint a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás tartalma nem tükrözte az e megállapodások hatálya alá tartozó országokban fennálló szabadalmi pozíciókat és kockázatokat. Lengyelországban, a Cseh Köztársaságban és Szlovákiában nem adták meg a 947. sz. szabadalom nemzeti megfelelőjét,⁷² azonban a Servier ezen országok tekintetében licenciat biztosított. A Bizottság szerint ez azt mutatja, hogy e megállapodások célja nem az e szabadalom érdemein alapuló kompromisszum elérése, hanem a piacoknak kizárólag a felek gazdasági érdekében történő felosztása és egymás közötti megosztása volt. A megállapodások így nem „a Krka számára fennálló szabadalmi kockázatkülönbségeken, hanem gazdasági érdekkörzeteken alapultak, mivel Lettország és Szlovákia a Krka kulcsfontosságú piacainak körébe tartozott”.

⁷² Lásd a jelen indítvány 35. pontját.

125. A Törvényszék nem vette figyelembe ezt a kifogást, és e témakörre csak a megtámadott ítélet 1007–1009. és 1027. pontjában tért ki, ahol megállapította, hogy a Krka licenciamegállapodás kedvező hatást gyakorolt a versenyre e hét piacon, még ha a 947. sz. szabadalom nemzeti megfelelőit még nem is adták meg egyes említett piacokon, így a Krkának nem volt szüksége licenciára ahhoz, hogy oda belépjen. A Törvényszék szerint a licencia ugyanakkor kedvező hatással volt arra, hogy a Krka elkerülje a későbbi perek kockázatát abban az esetben, ha a jövőben e piacokon szabadalmakat biztosítanak a Servier-nek. Márpedig ez az érvelés nem csupán a licencia állítólagos versenyt támogató hatásainak megállapításához,⁷³ hanem a Bizottság azon értelmezésének megcáfolásához sem elegendő, amely szerint a Krka megállapodások nem a szabadalmi kockázatok felek általi felfogásán alapultak a különböző érintett piacokon.

126. Végül nyolcadszor, nem lehet helyt adni a Törvényszék lényegében a megtámadott ítélet 943–947., 963., 965–972., 1030. és 1157. pontjában szereplő azon megfontolásának, amely szerint maga a Krka licenciamegállapodás megkötése is megerősítette, hogy a Krka elismerte a 947. sz. szabadalom érvényességét.

127. A Törvényszék e következtetést a megtámadott ítélet 947., 1030. és 1157. pontjában azzal indokolta, hogy egy licenciamegállapodás megkötése, amelynek minden címzett számára csak akkor van létjogosultsága, ha a licenciát ténylegesen kihasználják, a szabadalom érvényességének a felek általi elismerésén alapul. Márpedig, ha abból a tényből, hogy egy licenciamegállapodás elvileg vagy főszabály szerint az alapul szolgáló szabadalom elismerésén alapul, azt a következtetést vonjuk le, hogy egy konkrét esetben az ilyen megállapodás felei szükségképpen elismerik a szóban forgó szabadalom érvényességét, az körkörös érveléshez hasonlítható. Ráadásul súlyosan veszélyeztetné az uniós versenyjog alkalmazását, ha a versenyellenes megállapodásokban részt vevő felek egyszerűen kivonhatnák magukat az EUMSZ 101. cikk alkalmazása alól azáltal, hogy e megállapodásokat bizonyos formába öntik.⁷⁴

128. Mivel a megállapodás formája nem lehet döntő, a bizonyításfelvételre vonatkozó releváns szabályok értelmében tehát – amint az a fenti 92–96. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kitűnik – a Bizottság és az uniós bíróság feladata, hogy releváns, egybehangzó és meggyőző bizonyítékok csoportjára támaszkodjanak annak bizonyítása érdekében, hogy a konkrét esetben a szóban forgó megállapodást cél általi versenykorlátozásnak kell minősíteni.

129. Márpedig a jelen ügyben, ellentétben azzal, amit a Törvényszék a megtámadott ítélet 1018., 1019. és 1025. pontjában állított, a fenti vizsgálatból az következik, hogy a Bizottság ténylegesen összegyűjtötte a valószínűsítő körülmények ilyen csoportját annak bizonyítása érdekében, hogy a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás megkötésének időpontjában a Krka nem volt meggyőződve a 947. sz. szabadalom érvényességéről, hanem éppen ellenkezőleg, kész volt azt továbbra is vitatni, valamint arra, hogy e szabadalom ellenére megpróbáljon belépni vagy bennmaradni a piacon. A Törvényszék az említett pontokban tévesen állította, hogy a Bizottság által összegyűjtött bizonyítékok töredékesek és kétértelműek, anélkül hogy az említett bizonyítékok összességét megvizsgálta volna, és nyilvánvalóan tévesen értékelte az általa vizsgált, szelektív módon kiválasztott bizonyítékokat.

⁷³ Lásd e tekintetben az ötödik fellebbezési jogalapot (a jelen indítvány 229–242., különösen 239. pontja).

⁷⁴ Lásd e tekintetben: 1966. június 30-i LTM-ítélet (56/65, EU:C:1966:38, 358. o.); a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 133. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

– *Közbenső következtetés*

130. E körülmények között a Bizottság megalapozottan állítja, hogy a Törvényszék megsértette a bizonyításfelvételt és annak bírósági felülvizsgálatára az uniós jogban irányadó elveket. Amint arra emlékeztettem, ezen elvek szerint a bizonyítékok értékelésének átfogónak és koherensnek kell lennie, és felülvizsgálatuknak ki kell terjednie a Bizottság által az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásokban hozott határozatok valamennyi elemére.⁷⁵

131. A jelen ügyben a Törvényszék nyilvánvalóan szelektív módon értékelte az ügy iratait, nem vett figyelembe számos releváns bizonyítékot, és az általa figyelembe vett bizonyítékok tekintetében olyan értelmezéseket javasolt, amelyek nem az ügy irataira támaszkodtak, és nem voltak meggyőzőek. A Törvényszék által kialakítani próbált, a Bizottság által megállapított tényekkel kapcsolatos eltérő megvilágítás tehát nem teszi lehetővé, hogy e tényeknek a Bizottság által elfogadott magyarázatát más hihető magyarázattal lehessen helyettesíteni.

132. A fenti megfontolásokból következik, hogy a fellebbezés első jogalapjának helyt kell adni.

133. Tekintettel arra, hogy a Törvényszék milyen jelentőséget tulajdonított a 947. sz. szabadalom érvényessége Krka általi állítólagos elismerése – megalapozatlannak bizonyult – megállapításának a Krka megállapodások versenyellenes céljának elemzése során, az első fellebbezési jogalap megalapozottsága önmagában a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését vonja maga után, amennyiben az megállapította, hogy az említett megállapodások cél általi versenykorlátozás jellege nem nyert bizonyítást.

134. Mindazonáltal hasznos a Bizottság által a Krka megállapodások versenyellenes céljának Törvényszék általi elemzésére vonatkozóan előterjesztett többi fellebbezési jogalapot is megvizsgálni, többek között annak érdekében, hogy a Bíróság a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését követően elbírálhassa az ügyet.

ii) Arról, hogy a licencia arra ösztönözte a Krkát, hogy elfogadja az egyezség útján történő vitarendezés korlátozásait (második fellebbezési jogalap)

135. Második fellebbezési jogalapja keretében a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék több alkalommal tévesen alkalmazta a jogot, elferdítette a bizonyítékokat, elégtelen indokolást és ellentmondásos indokokat szolgáltatott, amikor úgy elemezte a Krka licenciamegállapodás tartalmát és céljait, mint a Krka arra való ösztönzését, hogy elfogadja a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásban szereplő korlátozásokat.

136. A vitatott határozat (1738) és azt követő preambulumbekendéseiben a Bizottság megállapította, hogy a Servier által a Krkának a hét közép- és kelet-európai piacon adott licencia jelentős ösztönzést jelentett arra, hogy a Krka az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás révén elfogadja, hogy a Servier-vel ne versenyezzen az Unió fennmaradó 18/20 piacán.

137. A Bizottság szerint a licencia jelentős ösztönzést jelentett arra, hogy a Krka elfogadja ezeket a korlátozásokat, mivel először is a Krka történeti piacaira vonatkozott az Unióban, ahol a legmagasabb árreisi voltak, másodsor biztosítékot nyújtott számára arra vonatkozóan, hogy a Servier a továbbiakban nem fenyegeti a 947. sz. szabadalom végrehajtásával, harmadszor pedig

⁷⁵ Lásd a jelen indítvány 92–96. pontját.

egységes licenciáról volt szó, amely a Servier és a Krka között az érintett hét piacon *de facto* duopóliumot hozott létre. A Krka így bizonyosságot szerzett arra vonatkozóan, hogy a licenciának köszönhetően biztosíthatja értékesítéseit, és az említett piacokon a korlátozott versenynyomásnak köszönhetően magas nyereséget érhet el. A Krka úgy ítélte meg, hogy a nyújtott előnyök pénzben kifejezett értéke meghaladja a 10 millió eurót (a vitatott határozat (1738)–(1742) preambulumbekzdése).

138. A Törvényszék a megtámadott ítélet 948–952. pontjában úgy ítélte meg, hogy mivel főszabály szerint igazolt a szabadalom érvényességének elismerésén alapuló licenciamegállapodás összekapcsolása a forgalmazástilalmi és megneemtámadási kikötéseket tartalmazó, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodással, az ilyen összekapcsolás nem minősül fordított kifizetésre vonatkozó „komoly valószínűsítő körülménynek”. Annak alátámasztása érdekében tehát, hogy az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodáshoz kapcsolódó licenciamegállapodás valójában a szabadalom jogosultja által a generikus társaságnak nyújtott fordított kifizetést leplezi, a Bizottságnak bizonyítania kell, hogy az említett társaság által e licenciamegállapodás keretében az említett jogosult részére fizetett díj rendellenesen alacsony, és hogy e megállapodást tehát nem szokásos piaci feltételek mellett kötötték.

139. A megtámadott ítélet 975–984. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy a jelen ügyben a Krka által a Krka licenciamegállapodás keretében a Servier-nek fizetendő díj összege nem volt rendellenesen alacsony, és hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy e megállapodás nem szokásos piaci feltételek mellett kötött ügyletet jelent. A Törvényszék szerint a Bizottság tehát nem bizonyította a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás keretében ösztönzésnek minősülő fordított kifizetés fennállását.

140. Előzetesen pontosítani kell, hogy a Servier állításával ellentétben az a kérdés, hogy a Törvényszék megalapozottan állapította-e meg, hogy a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásból és a Krka licenciamegállapodásból álló szerződés együttes nem tartalmaz a Servier által a Krkára történő olyan értékátruházást, amelynek ez utóbbi részéről történt egyetlen ellentételezése a versenytilalmi kötelezettségvállalása volt, nem olyan ténybeli értékelésekre vonatkozik, amelyek az elferdítés esetét kivéve kizárólag a Törvényszék hatáskörébe tartoznak. E kérdés ezzel szemben a releváns tények Törvényszék általi jogi minősítésére és az abból általa levont jogkövetkezményekre vonatkozik, ami a fellebbezés keretében a Bíróság felülvizsgálatának körébe tartozik.⁷⁶

141. Amint azt a Bíróság megállapította,⁷⁷ a jelen ügyben szereplőhöz hasonló, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodások akkor minősülnek cél általi versenykorlátozásnak, ha a rendelkezésre álló körülmények összességéből az tűnik ki, hogy az originálisgyógyszer-gyártó által a generikus társaságnak nyújtott, pénzbeli vagy nem pénzbeli értékátruházás pozitív egyenlegét kizárólag e felek ahhoz fűződő kereskedelmi érdeke indokolja, hogy ne folytassanak érdemeken alapuló versenyt. Annak vizsgálata érdekében, hogy ez a helyzet áll-e fenn, értékelni kell, hogy az originálisgyógyszer-gyártó által a generikus társaságnak nyújtott értékátruházás pozitív egyenlegét igazolhatja-e a versenytől való tartózkodástól eltérő esetleges más ellenszolgáltatások fennállása. Nemleges válasz esetén azt kell meghatározni, hogy e pozitív egyenleg kellően jelentős-e ahhoz, hogy ténylegesen arra ösztönözze az érintett generikus társaságot, hogy lemondjon az érintett piacra való belépésről vagy annak kísérletéről.

⁷⁶ Lásd: 2010. szeptember 29-i EREF kontra Bizottság végzés (C-74/10 P és C-75/10 P, nem tették közzé, EU:C:2010:557, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁷⁷ Generics (UK) és társai ítélet (87–94. és 111. pont); Lundbeck kontra Bizottság ítélet (114. és 115. pont).

142. Márpedig ellentétben azzal, amit a Törvényszék a megtámadott ítéletben megállapított, a Bizottság a vitatott határozatban bizonyította, hogy valóban ez volt a helyzet a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás által alkotott szerződéses együttműködés esetében.

143. Amint arra lényegében a Bizottság rámutat, a Törvényszék e tekintetben három hibát vétett elemzésében. Mindenekelőtt a Törvényszék nem vonta le az azon alapuló következtetést, hogy a Servier által a Krkának a hét közép- és kelet-európai piacon kínált licencia a Krka azon kötelezettségvállalásának képezte az ellenértékét, hogy az Unió fennmaradó 18/20 piacán nem folytat versenyt a Servier-vel. Ezt követően a Törvényszék a licenciadíj mértékére, valamint arra a tényre összpontosított, hogy a licenciát szokásos piaci feltételek mellett kötötték meg, anélkül hogy figyelembe vette volna a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásból és a Krka licenciamegállapodásból álló szerződéses konstrukció egészét, annak céljait és összefüggéseit. Végül a Törvényszék ezáltal nem ismerte el, hogy a licencia a Servier által a Krka részére történő jelentős értékátruházást foglal magában.

144. Amint arra a Bizottság rámutat, e hibák többek között abból erednek, hogy a Törvényszék elemzése a mögöttes szabadalom és a piaci feltételek mellett kötött külön licencia érdemein alapuló egyezség fikcióján alapul. Márpedig a Törvényszék azáltal, hogy hallgatólagosan ilyen fikcióra támaszkodott, figyelmen kívül hagyta a megtámadott ítéletben is kimondott elveket, amelyek szerint annak megállapítása érdekében, hogy valamely megállapodás versenyellenes célú-e, a rendelkezéseinek tartalmát és az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi hátteret kell megvizsgálni, amelybe a megállapodás illeszkedik.⁷⁸

– *A licenciáról mint a versenytilalmi kötelezettségvállalás ellentételezéséről*

145. Először is a Törvényszék elemzése ellentmondást tartalmaz a megtámadott ítélet 1029. pontjában. A Törvényszék ebben megállapította, hogy az a nem vitatott tény, hogy a licencia az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás forgalmazástilalmi és megneemtámadási kikötéseinek Krka általi elfogadásának feltétele volt (mivel a Krka jelezte, hogy „feláldozta” a nyugat-európai piacokat a közép- és kelet-európai piacok javára [a vitatott határozat (1748) preambulumbekzdése], „[n]em teszi[...] lehetővé annak bizonyítását, hogy a licenciamegállapodás nem a szokásos piaci feltételek mellett kötött ügyletet jelent”).

146. Márpedig nem minősíthető szokásos piaci feltételek mellett kötött ügyletnek az a megállapodás, amelynek értelmében a szabadalom jogosultja bizonyos piacokon licenciát ad egy generikus társaságnak, amelynek ellenszolgáltatása nem (vagy nem csupán) az e generikus társaság által e licenciába adásért fizetett díj, hanem e társaság arra vonatkozó kötelezettségvállalása, hogy nem támaszt versenyt a szabadalom jogosultjával szemben más piacokon. Nem felel meg a szokásos piaci feltételeknek az, hogy a bizonyos piacokra vonatkozó licencia ellenszolgáltatása más piacokra vonatkozó versenytilalmi kötelezettségvállalásból áll, főleg akkor, ha az ilyen megállapodást nem igazolják a mögöttes szabadalmi helyzettel kapcsolatos különbségek.

147. Az ilyen szerződéses megállapodást, amely egyrészt a szabadalom jogosultja által a generikus társaság részére történő, bizonyos piacokon licencia adásából álló értékátruházást, másrészt pedig az említett társaság arra vonatkozó kötelezettségvállalását tartalmazza, hogy az említett jogosulttal

⁷⁸ Lásd: 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); lásd még a megtámadott ítélet 193. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

szemben nem támaszt versenyt más piacokon, a Bíróság által megállapított, a fenti 141. pontban hivatkozott elemzési keret alapján kell elemezni annak meghatározása érdekében, hogy a szabadalom jogosultja által a generikus társaság részére történő értéktáruházas utóbbi részéről a versenytilalmi kötelezettségvállalásán kívül más ellenszolgáltatással is jár-e.

148. Amint azt a Bizottság helyesen állítja, ellentétben azzal, amit többek között a megtámadott ítélet 943., 956., 963. és 974. pontja sugall, a jelen ügyben nem indokolt eltérni ettől az elemzési kerettől azzal az indokkal, hogy a megkötött megállapodás licencia formáját öltötte, és az értéktáruházas nem pénzbeli formájú, vagyis a Servier részéről a licencia által érintett piacokon fennálló piaci részesedései egy részének átruházását jelenti a Krka részére. Amint azt a fenti 127. és 128. pontban már megállapítottam, súlyosan veszélyeztetné az uniós versenyjog alkalmazását, ha a versenyellenes megállapodásokban részt vevő felek egyszerűen kivonhatnák magukat az EUMSZ 101. cikk alkalmazása azáltal, hogy e megállapodásokat bizonyos formába öntik. Nem a megállapodás formája a döntő, hanem az a kérdés, hogy valamely megállapodás tartalma, célkitűzései és összefüggései azt mutatják-e, hogy a megállapodás célja a verseny korlátozása.

149. Ennélfogva a megtámadott ítélet 943–948., 953. és 963–959. pontjában hivatkozott azon körülmények, miszerint a Servier és a Krka között tényleges szabadalmi jogviták voltak folyamatban, valamint hogy a licencia kapcsolatban állt e jogvitákkal, nem zárták ki az ilyen megállapodás versenyellenes jellegét, amint azt a Bizottság helyesen fejtette ki a vitatott határozat (1709) preambulumbekzdésében. Ez annál is inkább igaz, mivel a fenti 124. és 125. pontban már megállapítást nyert, hogy a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás tartalma nem tükrözte az e megállapodások hatálya alá tartozó országokban fennálló szabadalmi pozíciókat és kockázatokat. Nem állapítható tehát meg, hogy az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a licenciamegállapodás a mögöttes szabadalmi helyzetre vonatkozó kompromisszumot tükrözött volna.⁷⁹

– *A licencia ösztönző jellegéről*

150. Másodszor, összevetve a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás Törvényszék általi elemzését a fenti 141. és 144. pontban kifejtett elemzési kerettel és elvekkkel, kitűnik, hogy a Bizottság megalapozottan állítja, hogy a megtámadott ítélet 963., 973–984. és 1029. pontjában a Törvényszék túlzott súlyt tulajdonított annak a kérdésnek, hogy maga a licencia az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodástól függetlenül megfelelt-e a szokásos piaci feltételeknek, és hogy a díj mértéke rendellenesen alacsony volt-e.

151. Amint arra a Bizottság helyesen hivatkozik, e kérdés elszigetelt elemzése nem releváns. Ennek oka az, hogy az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a licenciamegállapodás átfogó elemzése alapján megállapítható, hogy *maga* a licencia megadása (függetlenül a díj mértékétől, és attól a kérdéstől, hogy az megfelelt-e a szokásos piaci feltételeknek) képezte a Servier által a Krkának nyújtott ellentételezést annak érdekében, hogy ez utóbbi kötelezettséget vállaljon arra, hogy nem támaszt versenyt az egyezség hatálya alá tartozó 18/20 nyugat-európai piacon. A Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló

⁷⁹ Lásd e tekintetben: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 134–139. pont).

megállapodás nem említ olyan más költségeket vagy szolgáltatásokat a Krka részéről a Servier javára, amelyek magyarázatot adhatnának arra, hogy a Servier miért adott a Krka számára licenciat (a vitatott határozat (1706) és (1735) preambulumbekzdése, valamint 2354. lbjegyzete).

152. Az egymással szorosán összefüggő két megállapodás, azaz a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás kontextusa (a vitatott határozat (1701)–(1704), (1710), (1745) és (1746) preambulumbekzdése), e megállapodások célkitűzései és a felek szándékai, amelyeket a Bizottság a vitatott határozat (1670)–(1763) preambulumbekzdésében emelt ki, az uniós piacok Servier és Krka általi felosztásának, valamint az e két gazdasági szereplő között a licencia által lefedett hét piacon kialakított duopóliumnak a valós okaira és működésére mutatnak rá. E körülmények, amelyeket a Törvényszék nem vett megfelelően figyelembe, azt mutatják, hogy a Krkának adott licencia az egyezségben szereplő versenytilalmi kötelezettségvállalás ellentételezése volt.

153. A Krka volt a Servier legfejlettebb versenytársa a perindopril Unión belüli szállításában, különösen a Servier globális szinten legnagyobb piacain, mint például Franciaországban és az Egyesült Királyságban. Ráadásul a Krka már a licencia által érintett hét piac közül többen – amelyek a történeti piacait jelentették, és ahol jelentős kereskedelmi jelenléttel rendelkezett – tényleges versenytárs volt (a vitatott határozat (1673), (1674), (1676), (1681), (1716), (1721), (1738) és (1740) preambulumbekzdése). Nem hihető tehát, hogy a Krka pénzbeli kifizetés ellenében lemondott volna az e piacokon való jelenlétéről, valamint arról a szándékáról, hogy megpróbáljon belépni az Unió többi piacára, mint a többi olyan generikus társaság, amelyekkel a Servier egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásokat kötött.

154. Amint azt már volt alkalmam bemutatni, az értékátruházás, amely a szabadalom jogosultja által engedélyezett piaci jelenlét formáját ölti, a generikus társaság számára egy egyszerű pénzbeli átruházáshoz képest többletértéket eredményez. E többletérték a saját terméke forgalmazásának, illetve vevőköre, forgalmazási hálózatai és márkaimázsa kialakításának vagy megőrzésének lehetőségében áll.⁸⁰ Ez még inkább fontos a „generikus márkák” piacon, ahol az orvosok rendelvei nem valamely gyógyszer nemzetközi közös megnevezésére, vagyis annak molekulájára vagy hatóanyagára, hanem a gyógyszerek márkájára utalnak, így a generikus társaságoknak promotálniuk kell saját védjegyeiket. Márpedig ez volt a helyzet a Krka licenciamegállapodás által érintett piacokon (a vitatott határozat (1726) preambulumbekzdése).

155. A Servier tehát, mivel nem tudta teljesen kizárni a Krkát a piacról, mint a többi generikus társaságot, amelyekkel megállapodást kötött, felajánlotta számára az éppen a többi potenciális generikus versenytárs kizorítása és a generikus gyógyszerek előtti piacnyitás – amely az árak jelentős esését eredményezte volna – kockázatának kiküszöbölése által generált monopolbevétel egy részét. E kockázat megszüntetésének, valamint a Krkának csupán a piac egy részére történő ellenőrzött belépésének köszönhetően a Servier és a Krka magasabb árakat és sokkal jelentősebb haszonkulcsokat őrizhetett meg, mint a piacnak a generikus gyógyszerek előtti megnyitása esetén (a vitatott határozat (1721), (1724), (1728)–(1730) és (1819) preambulumbekzdése). Amint azt a Bizottság előadja, a licencia hatálya alá nem tartozó piacokra vonatkozó versenytilalmi kötelezettségvállalás ellentételezése nélkül a Servier-nek nem volt oka arra, hogy olyan licenciat nyújtson a Krka számára, amelyet korábban megtagadott.

⁸⁰ Lásd ebben az értelemben: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 171. és 172. pont).

156. A Krka szempontjából a piac csupán egy részére való, a Servier-vel összehangolt belépés, azzal a bizonyossággal párosítva, hogy a Krka és a Servier marad az egyetlen gazdasági szereplő a piacon, és hogy nem lesz más generikus piacra lépő,⁸¹ végső soron előnyösebb volt a Servier helyzetének az Unió egész területén történő kifogásolásához képest. Ennek oka többek között az volt, hogy a szabadalmi pernyertesség és az önálló piacra lépés valamennyi generikus társaság előtt megnyitotta volna a piacot, ami drasztikus árzuhanást és versenyt eredményezett volna e különböző társaságok között. Ezért a Krka 2005. augusztus/szeptemberéből és 2006 áprilisából származó belső levélváltásaiban, amelyekre a Bizottság a jelen fellebbezési eljárásban hivatkozik, és amelyeket a Törvényszék nem vett figyelembe, az szerepel, hogy a 947. sz. szabadalom megsemmisítése „sajnálatosan [megnyitná] a piacot világszerte”, valamint hogy „a sikeres kifogás ugyanis világszerte megnyitja a piacot” (a vitatott határozat (844), (874), (914), (1759) és (1763) preambulumbekzdése).

157. Végül a Servier által biztosított azon lehetőség, hogy az első és az egyetlen generikus társaság lehet, amely a piac egy részén maradhat vagy oda beléphet, kedvezőbb volt tehát a Krka számára, annál is inkább, mivel a Servier-vel kötött megállapodásoknak köszönhetően e piacra lépés biztos volt, míg a peres eljárásoknak, és az olyan piacokra való független belépés tervének a folytatása, amelyeken még nem volt jelen, kockázattal járt, és beruházásokat és forrásokat igényelt.⁸² Az a tény, hogy azok az előnyök, amelyekre a Krka a licencia révén szert tehetett, azon előnyöknek feleltek meg, amelyeket azon a három legnagyobb nyugat-európai piacon remélhetett volna, amelyekről lemondott, megerősíti ezt az értelmezést (a vitatott határozat (1733), (1739)–(1744), (1748), (1753)–(1756) és (1760) preambulumbekzdése, valamint 2348. és 2368. lábjegyzete).

158. A Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás, valamint összefüggéseik átfogó elemzése, amelyek többek között a Servier által más generikus társaságokkal kötött megállapodásokból és a Servier generikus társaságok ellen irányuló átfogó stratégiájából álltak (lásd többek között a vitatott határozat (4)–(9), (1819), (2774), (2919), (2929) és (2932) preambulumbekzdését), megerősíti tehát, hogy a Krka 2005. szeptember 29-i elektronikus levele értelmében a Krka megállapodások „[a Servier és a Krka által] a piac ellenőrzése érdekében végzett közös tevékenységnek” minősültek. A Krka egyébként előirányozta a Servier-vel a 947. sz. szabadalomra vonatkozó megállapodás megkötését a 2006. áprilisi belső levélváltásokban, amelyekre a Bizottság a jelen fellebbezési eljárásban hivatkozik (a vitatott határozat (849), (853), (873), (874), (1759), (1760) és (1763) preambulumbekzdése). E tényezőket a Törvényszék szintén nem vette figyelembe.

159. Ebből következik, hogy a Bizottság megalapozottan állapíthatta meg a vitatott határozat (1745) preambulumbekzdésében, hogy noha egy licencia jogszerű eszköz lehet valamely szabadalom jogosultja számára ahhoz, hogy a szabadalom által védett know-how hasznosításához való jogot a piacon más szereplőknek biztosítsa, a Krka licenciamegállapodás problematikus volt, mivel ösztönzést jelentett arra, hogy a piacfelosztó megállapodás részeként a licencia hatálya alá nem tartozó 18/20 piacon korlátozzák a versenyt. A Bizottság által előadott körülmények fenti 145–158. pontban elvégzett vizsgálata rámutatott, hogy a Bizottság megállapította, hogy a Krka licenciamegállapodás keretében a Servier által a Krka részére átruházott piaci részesedések formájában értékátruházás történt a Servier részéről a Krka részére, valamint hogy ennek az értékátruházásnak az ellentételezése a Krka azon kötelezettségvállalása volt, hogy nem támaszt versenyt a Servier-vel szemben az Unió fennmaradó, e licenciamegállapodás hatálya alá nem tartozó piacain.

⁸¹ A licencia kizárólagos jellegéről, valamint a Servier és a Krka közötti *de facto* duopóliumnak a licencia általi létrehozásáról lásd a jelen indítvány 195–204. pontját.

⁸² Lásd e tekintetben: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 118–120. pont).

– *A Krkára a licencia révén átruházott érték számszerűsítéséről*

160. E tekintetben, harmadszor, a Bizottság megalapozottan állítja azt is, hogy a Törvényszék azáltal, hogy a megtámadott ítélet 963., 973–984. és 1029. pontjában a Krka licenciamegállapodás keretében fizetendő díj rendellenesen alacsony jellegének kérdésére koncentrált, elmulasztotta annak elemzését, hogy a Servier által az említett megállapodás keretében a Krka részére teljesített értékátruházás nettó egyenlege kellően jelentős volt-e ahhoz, hogy ténylegesen arra ösztönözze a Krkát, hogy lemondjon a licencia hatálya alá nem tartozó piacokra való belépésről vagy annak megkísérléséről.

161. Emlékeztetni kell arra, hogy a Krka a licencia kereskedelmi értékét, vagyis a licencia hatálya alá tartozó duopolisztikus piacokon való jelenlétének értékét három évre több mint 10 millió euróra becsülte (a vitatott határozat (1738) és (3162) preambulumbekendése, valamint 4112. lábjegyzete). A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Servier által a licencia keretében a Krka javára feláldozott árbevétel-arányos eredmény még jóval magasabb volt (a vitatott határozat (1739) preambulumbekendése).

162. A Krka által a licencia hasznosításáért a Servier részére fizetendő díj összegét a Krka által a licencia hatálya alá tartozó piacokon elért nettó értékesítési összeg 3%-ában határozták meg (a vitatott határozat (910) preambulumbekendése). A díjak körülbelül 1,1 millió eurót tettek ki négy év alatt, körülbelül 30 millió eurós forgalom mellett (a vitatott határozat (1739) preambulumbekendése és 2350. lábjegyzete).

163. E számadatokból következik, hogy a Krka licenciamegállapodás keretében a Servier által a Krka részére teljesített értékátruházás nettó egyenlege megközelítőleg legalább majdnem 9 millió eurót tett ki a Krka szempontjából a licencia értékét tekintve, ha feltételezzük, hogy a Krka által becsült 10 millió euró nyereségnél még nem vették figyelembe a díjak költségét. A Servier által feláldozott árres szempontjából, amely a Servier magasabb árai miatt magasabb, mint a Krka nyeresége (a vitatott határozat (1739) preambulumbekendése), a licencia keretében a Servier által a Krka részére teljesített értékátruházás nettó egyenlegének összege még magasabb lenne.

164. A megtámadott ítélet 977–981. pontjában a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy nem feltétlenül rendellenes az, hogy a működési eredmény mértéke jelentős mértékben meghaladja a licenciadíj mértékét, hogy a díj csupán a licenciavevő haszonkulcsa kis részének felel meg, valamint hogy a díj mértékét a licenciavevő termékének eladási ára alapján számítják ki. Ráadásul a licencia nem volt kizárólagos, ami korlátozta a Krka számára előnyös jellegét.

165. Márpedig ezek az általános megfontolások nem teszik lehetővé azon megállapítás elutasítását, amely szerint konkrétan a jelen ügyben a Servier által a Krkára ruházott körülbelül 9 millió euró [a Krka szempontjából a licencia értékét tekintve (lásd a fenti 163. pontot)] ellenszolgáltatás nem magyarázható a Krka részéről kizárólag a Krka licenciamegállapodás hatálya alá nem tartozó 18/20 uniós piacon a Servier-vel való versenyzés tilalmára vonatkozó kötelezettségvállalással. A Törvényszék, miközben a megtámadott ítélet különböző részeiben megemlítette egyrészt a 3%-os díjmértéket (a megtámadott ítélet 975., 977., 983. és 1029. pontja), másrészt pedig a Krka által a licencia alapján elért nyereség 10 millió euróra való becsülését (a megtámadott ítélet 1000. pontja), nyilvánvalóan nem fejtette ki ezeket a számokat a Servier által a Krka részére teljesített értékátruházás nettó egyenlegének meghatározása, illetve annak elemzése céljából, hogy ez az egyenleg a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás keretében a Krka által vállalt versenytilalmi kötelezettségvállaláson kívül mással is magyarázható-e.

166. A Törvényszék által a megtámadott ítélet 983. pontjában megállapítottakkal ellentétben tehát nem kérdőjelezték meg azt a megállapítást, amely szerint a Servier által a Krka részére a licenciamegállapodás alapján végrehajtott értékátruházás nem indokolható a licencia tárgyát képező szabadalom gazdasági értékére szorító megfontolásokkal. A Törvényszék nem érvénytelenítette a Bizottság által a vitatott határozat (1739) preambulumbekzdésében tett azon megállapítást, amely szerint, ha a Krka licenciamegállapodást a licencia hatálya alá nem tartozó piacokhoz kapcsolódó további megfontolások nélkül tárgyalta volna meg, a piacon jelen lévő szabadalmi jogosult által észszerűen megadott licenciához legalább egy, a licencia jogosultja által megszerzett értékesítések tekintetében elvesztett haszonkulcshoz közeli díj kapcsolódott volna.

167. Amint arra a Bizottság megalapozottan mutat rá, a Törvényszék megfontolásai nem veszik figyelembe, hogy a Servier által elszenvedett haszonkulcsveszteség nettó értékátruházást jelentett a Servier-től a Krka felé, hogy az, hogy a díj a Krka licencia hatálya alá tartozó országokban elért nyereségének csekély hányadát jelentette, azt mutatja, hogy a licencia kellően jelentős értékkel bírt ahhoz, hogy meggyőzze a Krkát arról, hogy elhagyja a többi, 18/20 uniós piacot, valamint hogy az, hogy a licencia jogilag nem volt kizárólagos, nem akadályozta meg azt, hogy az *de facto* duopóliumot kínáljon a Servier-vel a Krka számára, jelentős versenyelőnyt és a nyereségek felosztását garantálva⁸³ (a vitatott határozat (913) és (1738)–(1742) preambulumbekzdése).

168. A Törvényszék azáltal, hogy nem vette megfelelően figyelembe a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás e megállapodásoknak a fenti 145–158. pontban ismertetett összefüggéseiből kitűnő céljainak összességét, nem csupán annak elismerését tagadta meg, hogy a licencia alapján a Servier részéről a Krkára történő értékátruházás a Servier által a Krka javára a licencia hatálya alá tartozó piacokon feláldozott árrésből állt. Ezenfelül a Törvényszék megtagadta annak elismerését, hogy ez az érték abból a tényből is ered, hogy a Servier biztosította a Krka számára, hogy ez utóbbi magas árakat tarthatott fenn az e két gazdasági szereplő között létrehozott duopóliumnak és a piac többi generikus versenytárs előtti lezárásának köszönhetően. A Servier által a Krkára átruházott érték tehát e helyzet megőrzésében is állt. A Servier és a Krka közötti szerződéses megállapodás értelmében a Krka lehetővé tette a Servier számára, hogy megőrizze monopóliumát azokon a piacokon, amelyekre nem terjedt ki a licencia hatálya, és cserébe a Servier megosztotta a Krkával az e licencia hatálya alá tartozó piacokon fennálló monopolbevételét.

169. Ebből következik, hogy a Bizottság által a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 992–997. pontjában kifejtett megfontolásaival szemben felhozott kifogásoknak szintén helyt kell adni.

170. Az említett pontokban a Törvényszék kifejtette, hogy nem fogadható el a Bizottság azon elemzése, amely szerint a Krkának a hét közép- és kelet-európai piacon adott licencia ösztönzést jelentett azon kötelezettségvállalása tekintetében, hogy az Unió fennmaradó 18/20 piacán nem versenyez a Servier-vel. A Törvényszék szerint ezen álláspont elfogadása azt jelentené, hogy minél szélesebb a licenciamegállapodás hatálya, annál jelentősebb az ösztönzés, és így könnyű lenne a cél általi versenykorlátozást megállapítani. Márpedig ez ellentmondásban áll azzal a ténnyel, hogy a licencia jellegénél fogva támogatja a versenyt. Ezenfelül a Bizottság elemzéséhez való csatlakozás azt jelentené, hogy valamely egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásnak egy licenciamegállapodással való összekapcsolása esetén a szabadalom

⁸³ A licencia kizárólagos jellegéről, valamint a Servier és a Krka közötti *de facto* duopólium Servier és Krka által történő létrehozásáról lásd a jelen indítvány 195–204. pontját.

jogosultja az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás hatálya alá tartozó terület egészén licencia megadására lenne köteles. Márpedig ez nem tartja tiszteletben szabadalmi jogait.

171. Ezek az általános megfontolások nem alkalmasak arra, hogy felfedjenek bármilyen, a Bizottság által a Krka megállapodások elemzése során elkövetett hibát. Ez az elemzés az említett megállapodások sajátos és konkrét céljaira és feltételeire összpontosít, amelyekből kitűnik, hogy a jelen ügy körülményei között a Krka licenciamegállapodás a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás szerinti versenytilalmi kötelezettségvállalás ellenértékét képezte. E megállapításnak a jövőbeni megállapodásokra gyakorolt egyedüli hatása az, hogy e megállapodások versenyellenesek lesznek, amennyiben az elemzésük arra enged következtetni, hogy a szabadalom jogosultja jelentős értéket ruházott át egy generikus potenciális versenytárs javára, ami nem magyarázható mással, mint az utóbbi arra vonatkozó kötelezettségvállalásával, hogy nem támaszt versenyt az előbbivel szemben.

172. Végül e tekintetben el kell fogadni a Bizottság által a jelen fellebbezési jogalap keretében előadott utolsó kifogást is, amely a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 998. pontjában szereplő megállapításai ellen irányul. E pontban a Törvényszék megállapította, hogy az olyan „aszimmetrikus” licenciamegállapodás, mint amilyen a jelen ügyben szerepel, amely nem terjed ki az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás hatálya alá tartozó teljes területre, nem jelent kellő ösztönzést ahhoz, hogy a generikus társaság alávesse magát ezen egyezség korlátozásainak. A Törvényszék szerint ahhoz, hogy egy ilyen megállapodást ösztönző jellegűnek lehessen tekinteni, „annak e társaság részére a várható nyereség abból eredő biztos elvesztésének kompenzálását kell kínálnia, hogy a számára a piac bizonyos földrajzi részeire való belépést megtiltó kikötéseket tartalmazó egyezséget fogad el”.

173. Ezen állítással a Törvényszék nem csupán ugyanazt a hibát követte el, mint amelyre a fenti 168. pontban utaltam, hanem figyelmen kívül hagyta a jelen ügyben szóban forgó megállapodások azon szabadalmi összefüggését is, amelyben a piacon jelen lévő szabadalmi jogosult és a piacra lépésre készülő potenciális generikus versenytársai közötti potenciális versenyhelyzetet éppen a szabadalom érvényességével és a generikus gyógyszerek szabadalombitorló jellegével kapcsolatos bizonytalanság jellemzi.⁸⁴

174. Ebben az összefüggésben nem követelmény, hogy a versenyhatóság bizonyítsa, hogy a megállapodások hiányában a potenciális generikus versenytársak biztosan piacra léptek volna, és hogy a megállapodások megkötésével biztos nyereségről mondtak le. Elegendő, ha bizonyítja, hogy a megállapodások hiányában e versenytársaknak valós és konkrét lehetőségeik voltak arra, hogy belépjenek a piacra, és nyereséget érjenek el.⁸⁵ Márpedig ahhoz, hogy ilyen valós és konkrét lehetőségek megvalósuljanak, a generikus társaságok részéről befektetések, erőfeszítések és kockázatok vállalása szükséges. Kereskedelmileg kedvezőbbnek bizonyulhat tehát az utóbbiak számára, ha felhagynak az e tekintetben tett erőfeszítéseikkel a szabadalom jogosultja által a monopolbevétel egy részének átengedése ellenében.⁸⁶

175. Ennélfogva a Bíróság elismerte, hogy ahhoz, hogy a jelen ügghöz hasonló esetben meg lehessen állapítani a versenytilalmi kötelezettségvállalás ellenében teljesített, kellően ösztönző értékátruházás fennállását, semmiképp nem elvárás, hogy az értékátruházások szükségképpen meghaladják azokat a nyereségeket, amelyekre e generikus társaság akkor tett volna szert, ha a

⁸⁴ Lásd e tekintetben: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 66–70. pont).

⁸⁵ Lásd: Generics (UK) és társai ítélet (38. pont), valamint a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 82–84., 122–127. és 176–178. pont).

⁸⁶ Lásd e tekintetben: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 119. pont).

szabadalommal kapcsolatos eljárásban pernyertes lett volna. Egyedül annak van jelentősége, hogy ezek az értékátruházások kellően előnyösek legyenek ahhoz, hogy arra ösztönözzék e társaságot, hogy lemondjon az érintett piacra való belépésről, és ne folytasson érdemeken alapuló versenyt az érintett originálisgyógyszer-gyártóval.⁸⁷ Márpedig a jelen fellebbezési jogalap vizsgálatából kitűnik, hogy a Bizottság pontosan bizonyította, hogy a jelen ügyben ez volt a helyzet.

– *Közbenső következtetés*

176. A fenti megfontolásokból következik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megtagadta annak elismerését, hogy a Krka licenciamegállapodás a Servier által a Krkának nyújtott értékátruházást foglalt magában, amely a Krka azon kötelezettségvállalásának ellenértékét képezte, hogy nem versenyzik a Servier-vel a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodással érintett piacokon.

177. A második fellebbezési jogalapnak tehát szintén helyt kell adni.

178. A fenti 133. és 134. pontban a fellebbezés első jogalapjára tekintettel megállapítottakhoz hasonlóan azt is pontosítani kell a második fellebbezési jogalappal kapcsolatban, hogy noha annak megalapozottsága önmagában indokolja a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését a Krka megállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősítése tekintetében, hasznos megvizsgálni a Bizottság e tekintetben felhozott egyéb fellebbezési jogalapjait, különösen az ügy Bíróság általi ezt követő elbírálása céljából.

iii) A cél általi versenykorlátozás fogalmának alkalmazásáról (harmadik fellebbezési jogalap)

179. A Bizottság harmadik fellebbezési jogalapja a cél általi versenykorlátozás fogalmának alkalmazása során a Törvényszék által elkövetett több téves jogalkalmazáson alapul.

180. Az első két fellebbezési jogalaphoz hasonlóan itt is előzetesen pontosítani kell, hogy a Servier állításával ellentétben a Bizottság által a jelen fellebbezési jogalap keretében előadott kifogások nem a tények Törvényszék általi értékelésére, hanem azok jogi minősítésére és a bizonyításfelvételre vonatkozó szabályok alkalmazására vonatkoznak. Márpedig e jogi minősítés megalapozottságának és e szabályok tiszteletben tartásának felülvizsgálata a Bíróság hatáskörébe tartozik a fellebbezés keretében.⁸⁸

– *A piacok „átjárhatatlan” felosztásának hiányáról*

181. Először is, a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 1003–1006. pontjában megállapította, hogy a Krka megállapodásokat nem lehet piacfelosztó megállapodásoknak minősíteni, mivel nem vezették be a piacok Servier és Krka közötti „átjárhatatlan” felosztását. A Törvényszék így arra a következtetésre jutott, hogy a Servier nem volt kizárva a Krka licenciamegállapodás hatálya alá tartozó hét piacról, ahol ő és a Krka versenyeztek egymással.

⁸⁷ Lásd: Generics (UK) és társai ítélet (94. pont), valamint a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28–120. pont).

⁸⁸ Lásd ebben az értelemben: 2010. szeptember 29-i EREF kontra Bizottság végzés (C-74/10 P és C-75/10 P, nem tették közzé, EU:C:2010:557, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

182. Márpedig, amint azt a Bizottság helyesen állítja, e körülmény egyáltalán nem képezi akadályát annak, hogy a Krka megállapodások piacfelosztó megállapodásoknak minősüljenek. Amint azt a fenti 141–176. pontban a második fellebbezési jogalap vizsgálata keretében elemeztem, a Bizottság bizonyította, hogy a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás célja az volt, hogy arra ösztönözzék a Krkát – a Krka licenciamegállapodás által jelentett jelentős értékátruházás révén, amely lehetővé tette számára a kockázatmentes jelenlétet, valamint a monopolbevétel felosztását a Servier-vel hét uniós piacon –, hogy tartózkodjon a fennmaradó 18/20 uniós piacon a Servier-vel való versenyzéstől.

183. Az ilyen megállapodást piacfelosztó megállapodásnak kell minősíteni, még akkor is, ha a Servier-t nem zárták ki a licenciamegállapodás által a Krka részére kiosztott azon hét piacról, amelyeken a Krka megállapodások *de facto* duopóliumot hoztak létre e két gazdasági szereplő között. Ez annál is inkább igaz, mivel az elemzés azt mutatta, hogy az uniós piacok Servier és Krka közötti felosztása nem igazodott a szabadalmi helyzettel kapcsolatos különbségekhez, hanem a különböző gazdasági érdekű területek felosztásának felelt meg.⁸⁹

184. A piacfelosztó megállapodásokra vonatkozó ítélkezési gyakorlat nem követeli meg a piacok „átjárhatatlan” felosztását ahhoz, hogy valamely megállapodást ilyennek lehessen minősíteni. A jelen ügy pontosan azt mutatja, hogy a piacfelosztó megállapodások számos formát ölthetnek. Ennélfogva, amint arra a Bizottság helyesen rámutat, ha a Törvényszék által a megtámadott ítélet 1003–1006. pontjában adott értelmezést kellene elfogadni, a jelen ügyben érintettekhez hasonló piacfelosztó megállapodások kikerülnének a cél általi versenykorlátozásnak minősítés alól, ami indokolatlanul korlátozná az EUMSZ 101. cikk hatályát, és súlyosan sértené az uniós versenyjog végrehajtását.⁹⁰

– *A felek szándékairól és a 947. sz. szabadalom érvényességével kapcsolatos meggyőződésükről*

185. Másodszor, a Bizottság vitatja a megtámadott ítélet 1012. pontját, mivel abban a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy „[e]gy ilyen, a szabadalom érvényességének elismerésén alapuló szerződés együttes [...] nem minősíthető a piacról való kizárásra irányuló megállapodásnak”. A Bizottság előadja, hogy a Törvényszék elferdítette a feleknek a szabadalom érvényességével kapcsolatos meggyőződésére vonatkozó bizonyítékok értelmét. Ezt az érvelést az első fellebbezési jogalap vizsgálata keretében a Krka vonatkozásában a fenti 100–130. pontban már megvizsgáltam, és megalapozottnak ismertem el.

186. Ami a Servier-t illeti, a Bizottság nem hivatkozik olyan bizonyítékokra, amelyeket a Törvényszék elferdített volna, így a Bíróságnak nem feladata, hogy hivatalból ilyen elferdítéseket keressen.⁹¹ Mindenesetre a Bizottság megalapozottan mutat rá arra, hogy még ha a Krka megállapodások a 947. sz. szabadalom felek általi elismerésén is alapultak, az ilyen megállapodások nincsenek kizárva az EUMSZ 101. cikk hatálya alól, ha azok célja a piac felosztása. Ez annál is inkább igaz, mivel a Törvényszék a megtámadott ítélet 1012. pontjában kifejtett megállapításait az ösztönzés bizonyításának hiányára alapította. Márpedig a fenti 141–176. pontban a második fellebbezési jogalap vizsgálata keretében fény derült arra, hogy a Törvényszék tévesen állapította meg, hogy a Servier nem nyújtott ösztönzést a Krka számára annak versenytilalmi kötelezettségvállalása ellenében.

⁸⁹ Lásd és jelen indítvány 124, 125. és 149. pontját.

⁹⁰ Lásd analógia útján: 2015. október 22-i AC-Treuhand kontra Bizottság ítélet (C-194/14 P, EU:C:2015:717, 36. pont).

⁹¹ 2004. január 7-i Aalborg Portland és társai kontra Bizottság ítélet (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P és C-219/00 P, EU:C:2004:6, 50. pont); 2007. február 14-i Toshiba Corporation és társai ítélet (C-167/06, EU:C:2012:633, 41. pont).

187. Végül mindenestre rá lehet mutatni arra, hogy a megtámadott ítélet 1020–1022. és 1024. pontjában a Törvényszék elferdítette a Servier szándékaira vonatkozó két bizonyítékot, ami e pontok pusztán olvasatából is kitűnik, még ha a Bizottság nem is hivatkozik kifejezetten e tekintetben elferdítésre. Amint azt a fenti 96. pontban megállapítottam, elferdítés akkor valósul meg, ha a meglévő bizonyítékok értékelése új bizonyítékok felhasználása nélkül is nyilvánvalóan téves,⁹² mivel a Törvényszék nyilvánvalóan túllépte az említett bizonyítékok észszerű értékelésének határait.⁹³

188. Egyrészt a megtámadott ítélet 1020–1022. pontjában a Törvényszék megvizsgálta a Servier felső vezetésének egy megbeszéléséről készült beszámolóban szereplő „négy nyert év = nagy siker” kifejezést, amely a 947. sz. szabadalmat érvénytelenné nyilvánító 2007. július 6-i brit ítéletre hivatkozik.⁹⁴ A Törvényszék szerint, még ha feltételezzük is, hogy a vitatott határozat (4), (112), (184), (244), (804), (1762) és (2984) preambulumbekzdésében említett e dokumentumból levonható az a következtetés, hogy a Servier vezetősége ezen ítéletet követően úgy vélte, hogy a 947. sz. szabadalom jelentősége abban állt, hogy lehetővé tette számára további négyévnyi oltalom megszerzését, ennek alapján nem lehet megállapítani, hogy 2006. október 27-én, a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás megkötésének időpontjában a Servier a piac felosztására vagy a piacról való kizárásra irányuló megállapodásokat kívánt elérni.

189. Ezáltal a Törvényszék elmulasztotta figyelembe venni a Bizottság által a vitatott határozat (4), (112), (184), (244), (804), (1762) és (2984) preambulumbekzdésében említett egyéb tényezőket, amelyek szerint 2007-ben a (2001-ben bejelentett⁹⁵) 947. sz. szabadalom további 14 év szabadalmi oltalmat nyújthatott volna a Servier számára (2021-ig). Csalódottságra lehetett tehát számítani a Servier részéről e szabadalom érvénytelenségének az Egyesült Királyságban 2007-ben hozott ítélet keretében történt megállapítása nyomán. A Bizottság szerint az, hogy a Servier ezzel szemben örült a perindopril molekula szabadalmára vonatkozó kiegészítő oltalmi tanúsítványnak az Egyesült Királyságban 2003-ban történt lejártát követően „nyert négy évnek”,⁹⁶ azt jelzi, hogy a Servier valójában a molekula szabadalmi oltalmának lejártát követően a generikus gyógyszerek piacra lépésének késleltetésében álló – többek között a gyártási folyamatra vonatkozó 947. sz. szabadalom bejelentéséből és generikus versenytársaival (így a Krkával) megállapodások kötéséből összetevődő – stratégiája sikerének örült.

190. Az ügy iratainak összességére, különösen a fenti 158. pontban már említett körülményekre tekintettel, amelyek megerősítik ezt az értelmezést, kitűnik tehát, hogy a Törvényszék elferdítette a Servier részéről tett „négy nyert év = nagy siker” megjegyzést, amikor úgy ítélte meg, hogy e körülmény nem tudja alátámasztani a Servier arra irányuló szándékát, hogy többek között a Krkával kötött megállapodások révén késleltesse a perindopril generikus változatainak piacra lépését.

191. Másrészt a Törvényszék a megtámadott ítélet 1024. pontjában elferdítette a Servier 2006. június 19-i, a vitatott határozat (7), (111), (141), (605), (803), (886), (1007), (1183), (1250), (1368), (1474), (1621), (1761), (1991), (2768), (2779), (2962) és (2981) preambulumbekzdésében,

⁹² 2007. január 18-i PKK és KNK kontra Tanács ítélet (C-229/05 P, EU:C:2007:32, 37. pont); 2007. november 22-i Sniace kontra Bizottság ítélet (C-260/05 P, EU:C:2007:700, 37. pont); 2010. június 17-i Lafarge kontra Bizottság ítélet (C-413/08 P, EU:C:2010:346, 17. pont).

⁹³ 2013. július 4-i Bizottság kontra Aalberts Industries és társai ítélet (C-287/11 P, EU:C:2013:445, 52. pont); 2019. október 17-i Alcogroup és Alcodis kontra Bizottság ítélet (C-403/18 P, EU:C:2019:870, 64. pont).

⁹⁴ A jelen indítvány 24. pontja.

⁹⁵ A jelen indítvány 15. pontja.

⁹⁶ A jelen indítvány 14. pontja és 10. lábjegyzete.

valamint 2386. és 2430. lábjegyzetében hivatkozott „Coversyl: védekezés a generikus gyógyszerekkel szemben” című dokumentumát. A Törvényszék szerint az, hogy e dokumentum korábbi, mint az ESZH 2006. július 27-i határozata, jelentősen korlátozza relevanciáját, mivel e határozat lényegesen módosította a kontextust, különösen a 947. sz. szabadalom érvényességének a Krka és a Servier általi felfogását illetően (a megtámadott ítélet 1017. pontja).

192. Ugyanakkor a fenti 102–130. pontban a fellebbezés első jogalapjának vizsgálata keretében már elemeztem, hogy nem megalapozott a Törvényszék azon megállapítása, amely szerint az említett határozat lényegesen módosította a Krkának a 947. sz. szabadalom érvényességével kapcsolatos felfogását. A Törvényszék nem fejtette ki azokat az okokat sem, amelyek miatt egyrészt az ESZH 2006. július 27-i határozata lényegesen módosította ezen érvényesség Servier általi felfogását, illetve amelyek miatt másrészt a Krka megállapodások e határozatot követő, 2006. október 27-i megkötése nem minősül a Servier olyan, a generikus társaságok ellen irányuló stratégiájának végrehajtását szolgáló tényezőnek, amelyet a Servier közvetlenül ezt megelőzően vett tervbe.

193. Ezenfelül nem derül ki az sem, hogy a Krka megállapodások miért nem képezik részét az említett átfogó stratégiának azon oknál fogva, hogy a fenti 191. pontban hivatkozott dokumentum nem említ kifejezetten a Krkát érintő stratégiát, amint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 1024. pontjában kiemelte. Nyilvánvaló, hogy a Krka megállapodások – a többi generikus társasággal kötött megállapodásokhoz hasonlóan, amelyek versenyellenes jellegét a Törvényszék elismerte⁹⁷ – részét képezték a Servier generikus társaságok ellen irányuló stratégiájának. A Törvényszék egyébként elmulasztotta jelezni, hogy a szóban forgó dokumentum az „Ez működött-e?” megjegyzést is tartalmazta, és megjelölte a készítésének időpontjáig kötött valamennyi megállapodást, miközben a Krkát a generikus verseny azon forrásai között említette, amelyek ebben a szakaszban még léteztek.

194. Ennélfogva nyilvánvaló, hogy a Törvényszék e dokumentumot is elferdítette, amikor úgy ítélte meg, hogy az nem támasztja alá a Servier azon szándékát, hogy versenyellenes megállapodásokat kössön a Krkával.

– *A licenciat által létrehozott de facto duopóliumról*

195. Harmadszor és negyedszer, a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a megtámadott ítélet 987–991. pontjában, amikor megállapította, hogy a Servier és a Krka közötti *de facto* duopóliumot, amelyet a Krka licenciamegállapodás által érintett hét piacon vezettek be, legfeljebb úgy lehet tekinteni, mint amely a Servier és a Krka későbbi, az említett megállapodás megkötésének időpontjában előre nem látható döntéseiből eredt. A Törvényszék szerint az ilyen későbbi döntések figyelembevétele a megállapodás hatásainak figyelembevételével lenne egyenértékű, amely nem szükséges a megállapodás céljának elemzéséhez. Ráadásul a Krka licenciamegállapodás azon állítólagos potenciális hatása, hogy a Servier és a Krka közötti duopóliumhoz vezetett az érintett piacokon, hipotetikus, nem pedig a megállapodás megkötésének időpontjában objektíve előre látható körülményeken alapult.

196. A Törvényszék e megállapítása nyilvánvalóan téves. A Krka megállapodások szövegének, valamint megkötésük körülményeinek a fenti 145–147., 150–159. és 168. pontban elvégzett elemzéséből kétséget kizáróan kitűnik, hogy a Servier és a Krka számára nyilvánvaló volt, hogy e

⁹⁷ Lásd többek között a megtámadott ítéletnek a Niche-sel és a Matrixszal kötött megállapodásokkal kapcsolatos 564. pontját, a megtámadott ítélet (a Tevával kötött megállapodásra vonatkozó) 707., valamint (a Lupinnal kötött megállapodásra vonatkozó) 869. és 879. pontját.

megállapodások célja az uniós piacok szerkezetének oly módon történő kialakítása, hogy a Krka licenciamegállapodás hatálya alá nem tartozó 18/20 piacot a Servier számára, a licencia hatálya alá tartozó hét piacot pedig a Servier és a Krka számára tartsák fenn. A releváns bizonyítékok összességükben egyértelműen lehetővé teszik e következtetés levonását, míg a Törvényszék azon alternatív magyarázata, amely szerint a duopólium létrehozása későbbi, a megállapodások megkötésének időpontjában előre nem látható döntésekből eredt, valószínűtlen és nem hihető.

197. Kétségtelenül igaz, hogy a Krka licenciamegállapodás értelmében a Servier elméletileg jogosult volt arra, hogy országonként egy másik licenciát adjon harmadik személynek (a megtámadott ítélet 46. pontja, valamint a vitatott határozat (910) és (1744) preambulumbekzdése). Ugyanakkor a Bizottság az ismertetett körülmények összességére tekintettel meggyőzően alátámasztotta, hogy a gyakorlatban nyilvánvaló volt a Krka számára, hogy a Servier nem fog élni ezzel a lehetőséggel, így a licencia hatálya alá tartozó piacok továbbra is a Servier és a Krka számára lesznek fenntartva.

198. Így egyrészt a Krka megállapodások megkötésének időpontjában nem látszott más olyan generikus szereplő, amely be tudott volna lépni e piacokra (a vitatott határozat (1739), (1742) és (1744) preambulumbekzdése). Másrészt, amint azt a fenti 155–158. és 168. pontban elemeztem, a Servier és a Krka közötti szerződéses megállapodás éppen azért volt e két gazdasági szereplő számára előnyös, mivel lehetővé tette számukra, hogy fenntartsák a magas árakat, elkerülve a piac generikus gyógyszerek előtti megnyitása által okozott árzuhanást, és hogy hasznot húzzanak ezen árakból, valamint a magas piaci részesedésből (a vitatott határozat (1744) és (1755) preambulumbekzdése). E megállapodás tehát csak akkor működhetett, ha más generikus szereplők nem lépnek piacra.

199. Ellentétben azzal, amit a Törvényszék megállapított, a Servier és a Krka közötti *de facto* duopólium létrehozása a licencia hatálya alá tartozó piacokon tehát nem a Krka megállapodások potenciális, e megállapodások megkötésének időpontjában előre nem látható hipotetikus hatását jelentette, hanem az az ugyanezen megállapodások által előre látott és életbe léptetett forgatókönyv volt. E duopólium bevezetésének az említett megállapodások céljának elemzése során való figyelembevétele tehát egyáltalán nem igényli a megállapodások hatásainak elemzését.

200. Mindamellett nem tiltott, hogy a Bizottság valamely versenyellenes magatartás megvalósulását követő ténybeli körülményekre hivatkozzon, ha azok célja valamely objektív bizonyíték tartalmának alátámasztása.⁹⁸ Az, hogy a Bizottság azon megállapítás alátámasztása érdekében, hogy a Krka licenciamegállapodás célja a Servier és a Krka közötti duopólium létrehozása volt a licencia által érintett piacokon, figyelembe vette azt a körülményt, hogy a Servier a Krka megállapodások megkötését követően valóban nem adott licenciát harmadik személynek, nem jelenti tehát azt, hogy a Bizottság e tekintetben e megállapodások hatásait elemezte.

201. Az ellenséges hozzáállás, valamint a licencia hatálya alá tartozó piacokon a Servier és a Krka közötti együttműködés hiánya – amint arra a Bizottság a vitatott határozat (1725) preambulumbekzdésében rámutatott – a Törvényszék által a megtámadott ítélet 991. pontjában megállapítottakkal ellentétben nem eredményezi a Servier és a Krka között e piacokon kialakított duopólium hiányának megállapítását. A Bizottság a vitatott határozat

⁹⁸ 2012. szeptember 27-i Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet (T-82/08, EU:T:2012:494, 55. pont) (nem vitatott e tekintetben a fellebbezésben; lásd: 2014. november 12-i Guardian Industries és Guardian Europe kontra Bizottság ítélet, C-580/12 P, EU:C:2014:2363); lásd még ebben az értelemben: 2012. február 2-i Denki Kagaku Kogyo és Denka Chemicals kontra Bizottság ítélet (T-83/08, nem tették közzé, EU:T:2012:48, 193. pont); 2015. június 16-i FSL és társai kontra Bizottság ítélet (T-655/11, EU:T:2015:383, 178. és 217. pont).

(1728) és (1744) preambulumbekzdésében bizonyította, hogy annak ellenére, hogy a licencia által létrehozott helyzet nem zárt ki bizonyos mértékű versenyt a Servier és a Krka között, e licencia Servier által a Krka részére történő megadása nem olyan helyzethez vezetett, amelyben a Servier és a Krka bevételeit jelentősen érintené a hatékony verseny, hanem egy olyan *de facto* duopóliumhoz a Krkával, amelyet a Servier saját maga kísérelt meg fenntartani bevételforrásainak megőrzése érdekében.

202. Márpedig ez megfelel a fenti 155. pontban tett azon megállapításoknak, amelyek szerint a licencia a Servier által fizetendő ár volt annak érdekében, hogy a Krka elfogadja, hogy a licencia hatálya alá nem tartozó 18/20 piacon ne támasszon vele szemben versenyt, és a továbbiakban ne fenyegetse a potenciálisan a piac generikus gyógyszerek előtti teljes megnyitáshoz vezető jogvitával.

203. E megállapítás összhangban áll a Bizottságnak a vitatott határozat (1725) preambulumbekzdésében szereplő magyarázataival is, amelyek szerint a Krka licenciamegállapodás nem írt elő a Servier és a Krka között a jogdíjfizetést meghaladó kereskedelmi partnerséget. A Servier ezzel szemben fellépéseket dolgozott ki és valósított meg azért, hogy ellensúlyozza a Krka generikus gyógyszereinek piacra lépését például Lengyelországban, annak érdekében, hogy a Servier perindopil-argininra való átállását kísérjék, amely nem helyettesíthető a Krka perindopril-erbuminjával. Márpedig ez az átállás a Servier generikus társaságok elleni stratégiájának részét képezte, amely a perindopril „örökös” (*evergreening*) megszerzésére irányult (a vitatott határozat (239) preambulumbekzdése).⁹⁹

204. A fenti 195–203. pontban szereplő megfontolások összességéből az következik, hogy tévesek a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 987–991. pontjában kifejtett azon megállapításai, amelyek szerint a Krka megállapodások célja nem a Servier és a Krka közötti *de facto* duopólium létrehozása volt a licencia hatálya alá tartozó piacokon, és azoknak nem lehet helyt adni.

– A Lupin nyilatkozatáról

205. Ötödször, a Bizottság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a megtámadott ítélet 1023. pontjában nem ismerte el, hogy a Lupin által a Krka megállapodások időpontjában tett, a vitatott határozat (1730) preambulumbekzdésében hivatkozott nyilatkozat alkalmas a Krka azon nyilatkozatának alátámasztására, amely szerint „feláldozta” a nyugat-európai piacokat – amelyek tekintetében kötelezettséget vállalt arra, hogy nem támaszt versenyt a Servier-vel szemben – a hét közép- és kelet-európai piac javára, amelyeken a Servier licenciát biztosított számára.

206. A Lupin szóban forgó nyilatkozata szerint „[ú]gy tűnik, hogy a Servier szempontjából ezen egyezés indokát azon fő piacok védelme jelentette, ahol a helyettesítés és/vagy a [nemzetközi szabadnévvel] történő gyógyszerfelírás magas szintje jellemző (Egyesült Királyság/Franciaország) [...]. Azáltal, hogy a Krka számára lehetővé teszi, hogy belépjen a közép- és kelet-európai generikusmárka-piacokra, a Servier »márkán alapuló« versenyt támaszt, de nem mozdul el radikálisan a generikus gyógyszerek felé”.

⁹⁹ A Servier azon stratégiáját illetően, hogy a perindopril-erbumin generikus változatai miatt átáll a perindopil-argininre, lásd még többek között a vitatott határozat (8), (58), (89), (100), (217), (220), (222), (225), (223)–(242), (1183), (1924), (2089), (2156), (2530), (2532), (2533), (2912) és (2971) preambulumbekzdését.

207. A Törvényszék, amely a megtámadott ítélet 1023. pontjában csak e nyilatkozat első részére hivatkozott, úgy ítélte meg, hogy e nyilatkozat nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a Servier-nek az állt szándékában, hogy a Krkával a piac felosztására vagy a piacról való kizárásra irányuló megállapodásokat kössön. Ugyanakkor a Bizottság nem a Servier szándékának bizonyítása érdekében támaszkodott a Lupin nyilatkozatára, hanem annak alátámasztása érdekében, hogy e külső megfigyelő észlelése megerősíti azt a megállapítást, amely szerint a Krka megállapodások célja a piacok e két gazdasági szereplő közötti felosztása volt. Márpedig ellentétben azzal, amit a Törvényszék megállapított, e következtetés nyilvánvalóan adja magát, amint azt a Bizottság a vitatott határozat (1755) preambulumbekzdésében és 2379. lábjegyzetében megállapította, ahol megjegyezte, hogy „az ügylet célja annyira nyilvánvaló volt, hogy azt egy versenytárs a megállapodás részleteinek ismerete nélkül észlelhette”.

208. Ennélfogva a Lupin kérdéses nyilatkozatának Törvényszék általi értékelése szintén elferdítést jelent, mivel a Törvényszék nyilvánvalóan túllépte az említett bizonyíték észszerű értékelésének határait.¹⁰⁰

– *A technológiaátadási megállapodásokról szóló 2004. évi iránymutatásról és az [EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésének] a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló 772/2004 rendeletről*

209. Hatodszor, a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 248. és 958. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor tévesen úgy értelmezte a technológiaátadási megállapodásokról szóló 2004. évi iránymutatást¹⁰¹ és az [EUMSZ 101. cikk (3) bekezdésének] a technológiaátadási megállapodások csoportjaira történő alkalmazásáról szóló, 2004. április 27-i 772/2004/EK rendeletet,¹⁰² mint amelyek igazolják a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás összekapcsolását. A megtámadott ítélet említett pontjaiban a Törvényszék lényegében kifejtette, hogy e rendelkezésekből az következik, hogy az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a licenciamegállapodás főszabály szerint jogszerűek lehetnek, és nem szükségszerűen minősülnek az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértésnek. Márpedig, bár ez nem vitatott, igaz, hogy – amint azt a fenti 126–128., 148. és 149. pontban már megállapítottam – a jelen ügyben szóban forgó megállapodások formáját érintő általános megfontolások nem relevánsak annak meghatározása szempontjából, hogy e megállapodások konkrétan és a fennálló körülmények között cél általi versenykorlátozásnak minősültek-e.

– *Közbenső következtetés*

210. A fenti megfontolásokból következik, hogy a fellebbezés első és második jogalapjához hasonlóan a harmadik fellebbezési jogalap is megalapozott. A Törvényszék által elkövetett, e fellebbezési jogalap vizsgálata keretében megállapított téves jogalkalmazások – az első és a második fellebbezési jogalap vizsgálata során megállapított hibákkal együttesen – elegendőek lennének ahhoz, hogy indokolják a megtámadott ítélet Krka megállapodások céljával foglalkozó részének hatályon kívül helyezését. Mindazonáltal az első és a második fellebbezési jogalap vizsgálatát követően a fenti 133., 134. és 178. pontban tett megállapításokhoz hasonlóan a

¹⁰⁰ Az elferdítést e meghatározását illetően lásd a jelen indítvány 96. és 187. pontját.

¹⁰¹ A Bizottság közleménye. Az [EUMSZ 101. cikk] technológiaátadási megállapodásokra történő alkalmazásáról szóló iránymutatás (HL 2004. C 101., 2. o.).

¹⁰² HL 2004. L 123., 11. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 74. o.

teljesség kedvéért és az ügy Bíróság általi elbírálása szempontjából még meg kell vizsgálni a Bizottság által a megtámadott ítélet említett részével szemben felhozott, a Krka megállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősítésére vonatkozó többi fellebbezési jogalapot.

iv) A felek szándékáról (negyedik fellebbezési jogalap)

211. Negyedik fellebbezési jogalapjában a Bizottság azt rója fel a Törvényszéknek, hogy a bizonyításfelvételre és a felek szándékaira vonatkozóan a Bizottság által összegyűjtött bizonyítékok értékelésére vonatkozó elvek alkalmazása során tévesen alkalmazta a jogot, továbbá mulasztásokat, illetve elferdítéseket követett el. A Bizottság által a jelen fellebbezési jogalap keretében előadott kifogások nagymértékben átfedésben vannak azokkal a kifogásokkal, amelyeket az első–harmadik fellebbezési jogalap vizsgálata során már megvizsgáltam és megalapozottnak ítéltam.

212. Előzetesen érdemes megjegyezni, hogy kétségtelenül igaz, hogy – amint arra a Törvényszék a megtámadott ítélet 222. pontjában emlékeztetett – a felek szándéka csupán másodlagos elem, amelyet figyelembe kell venni a vállalkozások közötti összejárás valamely típusa versenykorlátozó jellegének meghatározásakor.¹⁰³ Mindazonáltal a Servier állításával ellentétben ez nem vezethet ahhoz, hogy a jelen fellebbezési jogalapot hatástalannak minősítsék. Amint azt már kifejtettem az első fellebbezési jogalap hatásosságának vizsgálata során a fenti 80–90. pontban, a jelen ügyben a felek szándékára és felfogására vonatkozó – különösen a 947. sz. szabadalom érvényességének a Krka általi állítólagos elismerésével kapcsolatos – elemek képezték az egyik alapját a Krka megállapodások versenykorlátozó jellege Törvényszék általi elemzésének.

– A felek szándékának figyelembevételéről

213. A jelen fellebbezési jogalap keretében a Bizottság először is azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 1015. pontjában azt róta fel neki, hogy nem elemezte a felek szándékát, holott cél általi versenykorlátozásról lévén szó, ez nem követelmény.

214. Közelebbről vizsgálva azonban kitűnik, hogy a Törvényszék nem is annyira azt róta fel a Bizottságnak, hogy nem elemezte a felek szándékát, hanem a megtámadott ítélet 1015–1026. pontjában úgy ítélte meg, hogy a Bizottság által előterjesztett bizonyítékok nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy a Bizottság bizonyította a Servier és a Krka arra irányuló szándékát, hogy a piac felosztására vagy a piacról való kizárásra irányuló megállapodást kössenek.

215. Márpedig a jelen fellebbezési jogalap alábbi pontokban elvégzett elemzése azt mutatja, hogy e megállapítás a bizonyítékok hiányos elemzésén, valamint az uniós versenyjogban a bizonyításfelvétellel és a bizonyítékok értékelésével kapcsolatos elvek figyelmen kívül hagyásán alapul.

¹⁰³ 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet (C-286/13 P, EU:C:2015:184, 118. pont).

– *A bizonyításfelvételre vonatkozó elvek alkalmazásáról*

216. E tekintetben a Bizottság másodszor azt kifogásolja, hogy a Törvényszék tévesen értelmezte azokat a jogelveket, amelyeknek a bizonyítékok elemzését vezérelnie kellett volna, és amelyek szerint az ilyen elemzésnek átfogónak kell lennie. Ezekre az elvekre a fenti 92–96. pontban emlékeztettem.

217. Egyrészt a Bizottság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék elmulasztotta megvizsgálni a vitatott határozat alapjául szolgáló valamennyi ténybeli bizonyítékot, és a megtámadott ítélet 1017–1024. pontjában csak röviden utalt az említett határozat felek szándékára vonatkozó részében hivatkozott egyes iratokra. A Törvényszék többek között nem hivatkozott a vitatott határozat (873), (847), (1687)–(1690) és (1758)–(1760) preambulumbekzdésében bemutatott bizonyítékokra, sem pedig a Servier generikus társaságok ellen irányuló stratégiájára, illetve nem vizsgálta meg azokat. Ehhez hasonlóan a Törvényszék nem vette figyelembe a Krka 2005. szeptember 29-i, a vitatott határozat (849)–(854) és (1760) preambulumbekzdésében hivatkozott levelét, valamint a Lupinnak a vitatott határozat (1730) és (1748) preambulumbekzdésében hivatkozott nyilatkozatát, amelyek kölcsönösen erősítik és alátámasztják egymást.

218. E kifogásokat és bizonyítékokat már megvizsgáltam, és az ezzel kapcsolatos kifogásokat megalapozottnak ítéltam a fenti 102–130., 156., 158., 187–194. és 205–207. pontban, az első–harmadik fellebbezési jogalap vizsgálata keretében. Amint azt a fenti 129. pontban már megállapítottam, a Törvényszék a megtámadott ítélet 1018., 1019. és 1025. pontjában azt állította, hogy a Bizottság által összegyűjtött bizonyítékok töredékesek és kétértelműek, anélkül hogy a releváns bizonyítékok összességét megvizsgálta volna, és nyilvánvalóan tévesen értékelte az általa vizsgált, szelektív módon kiválasztott bizonyítékokat.

219. Másrészt a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 1016. pontjában tévesen alkalmazta a következtetésekre vonatkozó ítélkezési gyakorlatot a bizonyítékok értékelése keretében, amikor úgy ítélte meg, hogy az kevésbé egyértelműen alkalmazandó a jelen ügyben, amelyben a Bizottság rendelkezésére állt a szóban forgó megállapodások tartalma. A Bizottság e tekintetben előadja, hogy e megállapodásokat nem hozták nyilvánosságra azok megkötésének időpontjában.

220. A vitatott határozat (56) preambulumbekzdéséből azonban kitűnik, hogy a megállapodások szövege szerepelt a Bizottság által felhasznált bizonyítékok között, és a Bizottság nem vitatja, hogy hozzáfért az említett megállapodásokhoz. Mindazonáltal, amint azt a fenti 97. és 98. pontban már megállapítottam, függetlenül attól a kérdéstől, hogy a Bizottság számára könnyen elérhető volt-e a megállapodások teljes tartalma, a következtetésekre és levezetésekre vonatkozó ítélkezési gyakorlat mindenképpen releváns a jelen ügyben. Az arra a kérdésre adandó választ ugyanis, hogy e tartalom célja a piac jogellenes felosztása volt-e, nemcsak az említett tartalomból kell levezetni, hanem a megállapodások összefüggéseiből és a felek szándékából is, amelyek elemzése érdekében a Bizottság nagyszámú okirati bizonyítékot vizsgált meg.

221. Ugyanezen gondolatmenetet követve a Bizottság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 1016. pontjában úgy ítélte meg, hogy „a levelek vagy más dokumentumok részleges kivonataiból a felek szándékainak megállapítása érdekében levont következtetések” nem kérdőjelezhetnek meg egy olyan következtetést, amely magán a megállapodások tartalmán alapul.

222. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a fenti 126–129., 148. és 149. pontban már megállapítást nyert, hogy a Törvényszék téves következtetéseket vont le a Krka megállapodások formájából, többek között abból a tényből, hogy e megállapodások egyike licenciamegállapodás volt. Ugyanígy megállapítást nyert, hogy a Törvényszék tévesen elemezte egymástól függetlenül, és azok háttérétől elvonatkoztatva a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodást és a Krka licenciamegállapodást (a fenti 144. pont).

223. Végül meg kell állapítani, hogy a megtámadott ítélet 1016. pontjában úgy tűnik, hogy a Törvényszék azt rója fel a Bizottságnak, hogy az „a levelek vagy más dokumentumok részleges kivonataiból a felek szándékainak megállapítása érdekében” vont le következtetéseket, holott többek között a fenti 116., 188–190., 193. és 205–207. pontban megállapítást nyert, hogy maga a Törvényszék alapította elemzését a vitatott határozatban kimerítően felidézett dokumentumok és körülmények részleges hivatkozására. Ugyanígy az első három fellebbezési jogalap vizsgálata keretében több alkalommal megállapításra került, hogy a Krka megállapodások Törvényszék általi elemzése az e megállapodások háttérére vonatkozó bizonyítékok és körülmények hiányos és részleges figyelembevételén alapul (lásd többek között a fenti 102–105., 114., 115., 152., 156., 158., 165. és 168. pontot). Ezzel szemben a jelen fellebbezés elemzése azt mutatta ki, hogy a Törvényszék által a megtámadott ítélet 1025. pontjában megállapítottakkal ellentétben a Bizottság releváns és egybevágó valószínűsítő körülmények összességét gyűjtötte össze azon megállapításának alátámasztására, amely szerint a Krka megállapodások piacfelosztó megállapodásnak minősülnek.

224. A Bizottság tehát megalapozottan állítja, hogy ha a Törvényszék helyesen alkalmazta volna a bizonyításfelvételre vonatkozó, a fenti 92–96. és 110. pontban felidézett elveket, akkor nem juthatott volna arra a következtetésre, amelyre jutott. A Törvényszék által ezen elvek alkalmazása során elkövetett téves jogalkalmazásra alapított kifogás tehát szintén megalapozott.

– *A bizonyítékok hitelességéről azok keletkezésének időpontja alapján*

225. Harmadszor, a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 1017. és 1024. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy az ESZH 2006. július 27-i határozata¹⁰⁴ és az Egyesült Királyságban a Krkával szemben elrendelt, 2006. október 3-i ideiglenes intézkedés¹⁰⁵ lényegesen módosította a Krka megállapodások megkötésének háttérét, különösen a 947. sz. szabadalom érvényességéről a Krka és a Servier által alkotott képet illetően. Következésképpen a Törvényszék többek között a megtámadott ítélet 1017., 1018. és 1024. pontjában megállapította, hogy az ezen események utáni dokumentumok relevánsabbak e felek szándékának értékelése szempontjából, mint az említett eseményeket megelőzően készített dokumentumok.

226. Márpedig a fenti 101–108. és 114–123. pontban a fellebbezés első jogalapjának vizsgálata keretében már megállapítottam, hogy a Törvényszék e következtetéseit a Bizottság által előterjesztett bizonyítékok részleges, sőt szelektív elemzése, valamint a Törvényszék által figyelembe vett bizonyítékok nyilvánvalóan téves értékelése, illetve elferdítése alapján vonta le.

¹⁰⁴ A jelen indítvány 21. pontja.

¹⁰⁵ A jelen indítvány 30. pontja.

– *A későbbi nyilatkozatok bizonyító erejéről*

227. Negyedszer, a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék megsértette a bizonyításfelvételre vonatkozó elveket, amikor a megtámadott ítélet 999., 1000. és 1010. pontjában nagyobb súlyt tulajdonított a Krka által a Krka megállapodások megkötését követően benyújtott nyilatkozatoknak, mint a megtámadott ítélet 1015–1024. pontjában hivatkozott korabeli bizonyítékoknak. E kifogás megalapozott jellege a fenti 109–113. pontban már elismerésre került.

– *Közbenső következtetés*

228. A fenti megfontolásokból következik, hogy a negyedik fellebbezési jogalap is megalapozott. A fenti 133., 134., 178. és 210. pontban a fellebbezés első, második és harmadik jogalapjának vizsgálatát követően már kifejtett megfontolásokra tekintettel mindazonáltal meg kell vizsgálni a Krka megállapodások versenyellenes céljára vonatkozó többi fellebbezési jogalapot.

v) A licencia versenyt támogató hatásainak figyelembevételéről (ötödik fellebbezési jogalap)

229. Ötödik fellebbezési jogalapjában a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a megtámadott ítélet 1007–1009. és 1031. pontjában, amikor figyelembe vette a licencia pozitív hatásait azon hét közép- és kelet-európai tagállamban, amelyekben azt alkalmazták.

230. A Servier állításával ellentétben a Bizottság egyértelműen megjelöli azokat a hibákat, amelyeket a Törvényszéknek e tekintetben felró, így a jelen fellebbezési jogalap elfogadható.

231. A megtámadott ítélet e fellebbezési jogalap keretében kifogásolt pontjaiban a Törvényszék kiemelte, hogy a Krka licenciamegállapodás hozzájárult a Krka piacra lépéséhez vagy piacon maradásához a licencia által érintett hét piacon. E megállapodás tehát kedvező hatással volt a versenyre a korábbi helyzethez képest, amelyben a Krka csak kockázattal tudott bennmaradni a piacon vagy belépni oda, annál is inkább, mivel a 947. sz. szabadalom érvényességét a hatáskörrel rendelkező hatóságok megerősítették, és fennállt annak a – Krka által jelentősnek tekintett – kockázata, hogy a terméke bitorló jellegű.

232. Ugyanakkor a Krka licenciamegállapodás versenyre gyakorolt ezen állítólagos kedvező hatása nem kérdőjelezheti meg azt a megállapítást, amely szerint a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás piacfelosztó megállapodásoknak, tehát cél általi versenykorlátozásnak minősülnek.

233. Egyrészt, amint arra a Bizottság emlékeztet, a vitatott határozat 4. cikke a Servier és a Krka vonatkozásában a jogsértés megállapítását a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás hatálya alá tartozó 18/20 uniós piacra korlátozta, és nem állapított meg jogsértést a Krka licenciamegállapodás által lefedett hét piacon (lásd a fenti 39. pontot). Márpedig, amint azt a Bizottság megalapozottan állítja a jelen fellebbezés keretében, és amint azt a vitatott határozat (1755) preambulumbeközlésében jelezte, a Krka e hét tagállamba való belépése vagy további jelenléte, amelyre a megtámadott ítélet 1077. pontja hivatkozik, nem változtat azon, és nem is igazolja azt, hogy a Krkát potenciális versenyforrásként kiküszöbölték a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás hatálya alá tartozó 18/20 piacon.

234. Ebben az összefüggésben a Servier állításával ellentétben a Bizottság által hivatkozott Consten és Grundig kontra Bizottság ítélet,¹⁰⁶ valamint a MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet¹⁰⁷ *mutatis mutandis* releváns a jelen ügyben. Ezekben az ítéletekben a Bíróság lényegében úgy ítélte meg, hogy egy megállapodás versenyt támogató hatásai egy adott piacon nem „ellensúlyozhatják” az ilyen megállapodás által valamely más piacra gyakorolt versenykorlátozó hatásokat.

235. Másrészt, még ha feltételezzük is, hogy a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás összességében való átfogó értékelése céljából figyelembe kell venni a Krka licenciamegállapodásnak az általa érintett piacokon kifejtett hatásait, e hatások nem alkalmasak azon megállapítás megkérdőjelezésére, amely szerint e megállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősültek.

236. Ily módon kétségtelenül igaz, hogy a Bíróság a Generics (UK) és társai ítéletben¹⁰⁸ megállapította, hogy amikor a jelen ügyben érintett felekhez hasonló, megállapodásban részes felek az egyezség versenyt támogató hatásaira hivatkoznak, az ilyen hatásokat az egyezség hátterét képező körülményekként megfelelően figyelembe kell venni a „cél általi korlátozásnak” minősítés szempontjából, mivel az ilyen hatások kétségbe vonhatják az összejátszásra irányuló érintett magatartásnak a verseny tekintetében fennálló elegendő károssági fokával kapcsolatos átfogó értékelést, következésképpen pedig e magatartás „cél általi korlátozásnak” minősítését.

237. Mindazonáltal a Bíróság az említett ítéletben azt is megállapította, hogy az ilyen, állítólag a versenyt támogató hatások csak akkor kérdőjelezhetik meg a cél általi korlátozás megállapítását, ha azok bizonyítottak, relevánsak, az érintett megállapodásra jellemzőek, és kellően jelentősek ahhoz, hogy észszerűen kétségbe lehessen vonni az érintett egyezségnek a verseny tekintetében fennálló elegendő károssági fokát, és következésképpen annak versenyellenes célját. A Bíróság ezt követően megállapította, hogy nem ez a helyzet egy generikus társaság ellenőrzött piacra lépését lehetővé tévő, az érintett piac átszervezése érdekében a szabadalom jogosultjával egyeztetett megállapodás esetében, amely nem vezet az említett jogosultra gyakorolt versenynyomáshoz, és csak minimális, sőt bizonytalan előnyöket biztosít a fogyasztók számára.¹⁰⁹

238. Márpedig a jelen ügyben a Krka részéről a licencia hatálya alá tartozó hét piacra való belépés szintén nem eredményezett jelentős versenynyomást a Servier-re (a fenti 201. pont). Ráadásul e piacra lépésre a Servier és a Krka közötti *de facto* duopólium keretében került sor, amelynek célja az árak azon esésének elkerülése volt, amelyet a generikus gyógyszerek független piacra lépésekor a piac megnyitása okozott volna. Ennélfogva a piac ezen ellenőrzött átszervezése lehetővé tette a Servier és a Krka számára, hogy jóval magasabb árakat és piaci részesedéseket őrizzenek meg, mint a piac generikus gyógyszerek előtti független megnyitása esetén (a fenti 155–158. pont). A Krka licencia által érintett piacokon történő piacra lépése vagy további jelenléte által a fogyasztók számára eredményezett előnyök tehát korlátozottak voltak azon előnyökhöz képest, amelyeket e piacoknak a generikus gyógyszerek előtti független megnyitása eredményezett volna.

239. Ráadásul a 947. sz. szabadalom nemzeti megfelelőit még nem adták meg egyes említett piacokon, így a Krkának nem volt szüksége licenciára ahhoz, hogy azokra belépjen, vagy ott maradjon. Mindazonáltal a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy a licenciának az a kedvező hatása

¹⁰⁶ 1966. július 13-i Consten és Grundig kontra Bizottság ítélet (56/64 és 58/64, EU:C:1966:41, EBHT, 496. o.).

¹⁰⁷ 2014. szeptember 11-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 242. pont).

¹⁰⁸ Ezen ítélet 103. pontja; lásd még: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 158–166. pont).

¹⁰⁹ Generics (UK) és társai ítélet, 105–111. pont; lásd még: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 168–172., 175. és 179. pont).

volt, hogy a Krka elkerülhette a későbbi perek kockázatát abban az esetben, ha a jövőben e piacokon szabadalmakat biztosítanak a Servier-nek (a megtámadott ítélet 1008. és 1027. pontja). E megfontolásokból következik, hogy a Krka licenciamegállapodás állítólagos versenyt támogató hatásai nem csupán korlátozottak, hanem hipotetikusak és bizonytalanok is voltak.

240. Végül, a jelen ügyben, amint a Generics (UK) és társai ügyben is, egy generikus társaságnak a szabadalom jogosultjával egyeztetett, ellenőrzött piacra lépése annak ellenében történt, hogy e társaság felhagy a független piacra lépés érdekében tett erőfeszítéseivel. Márpedig, amint azt az említett ügyre vonatkozó indítványomban hangsúlyoztam, az, hogy bizonyos minimális előnyöket biztosítanak a fogyasztók számára az árak enyhe csökkenése révén, nem kérdőjelezheti meg egy olyan megállapodás versenyellenes célját, amely egyébként a verseny megszüntetésére irányul egy adott termék vonatkozásában vagy egy adott piacon.¹¹⁰

241. Ebben az összefüggésben ugyanis az a „versengő” forgatókönyv, amellyel az egyezségek eredményeként létrejött összehangolt helyzetet össze kell hasonlítani, nem egyes generikusgyógyszer-gyártók önálló piacra lépése, hanem az ezt célzó erőfeszítéseik folytatása az e tekintetben fennálló kockázatokkal és esélyekkel kapcsolatos önálló értékelésük alapján. Ennélfogva az, hogy a szabadalom jogosultja és a generikus társaság közötti összehangolt piacra lépés biztos, míg az önálló piacra lépés forgatókönyve a szabadalmi jogvita kockázataitól függ, nem jelentheti azt, hogy az ellenőrzött piacra lépés szükségképpen a „legjobb forgatókönyv” a verseny szempontjából. Nem a generikus gyógyszerek bármilyen áron történő piacra lépése számít ugyanis, hanem az, hogy e piacra lépésre a szabad verseny alapján kerül sor, nem pedig a felek azt helyettesítő egyeztetésének eredményeként.¹¹¹

242. E megfontolásokból következik, hogy az ötödik fellebbezési jogalapnak, amely azon alapul, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a Krka licenciamegállapodás versenyt támogató hatásai következményeinek értékelése során a Krka megállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősítésekor, szintén helyt kell adni.

vi) A Krka átruházási és licenciamegállapodásról (hatodik fellebbezési jogalap)

243. A Bizottság a hatodik fellebbezési jogalapjával, amely jogalap az utolsó, amely a Krka megállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősítésére vonatkozik, azt rója fel a Törvényszéknek, hogy tévesen alkalmazta a jogot, amikor megtagadta a 2007. január 5-én, azaz körülbelül két hónappal a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás 2006. október 27-i megkötését követően kötött átruházási és licenciamegállapodás versenyellenes jellegének elismerését.

244. Amint azt a fenti 59. pontban kiemeltem, a Bizottság megállapította, hogy a Krka átruházási és licenciamegállapodás lehetővé tette a Servier és a Krka versenyhelyzetének – a piacoknak a Krka megállapodások összessége által létrehozott felosztásából eredő – megerősítését, megakadályozva a Krkát abban, hogy a perindopril gyártását szolgáló versengő technológiáját más generikus társaságokra ruházza át. Mivel a 30 millió euró összeg e megállapodás keretében történő kifizetése nem kapcsolódott a Servier által a Krka által átruházott technológia kereskedelmi hasznosítása révén várt vagy elért bevételekhez, e kifizetést a Bizottság úgy elemezte, mint a piacok Servier és Krka közötti felosztása által keletkeztetett járadék felosztását.¹¹²

¹¹⁰ Lásd e tekintetben: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 175. pont).

¹¹¹ Lásd e tekintetben: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 176–178. pont).

¹¹² A vitatott határozat (1766) és (1803)–(1811) preambulumbekzdése.

245. A Törvényszék többek között a megtámadott ítélet 1053., 1054. és 1059. pontjában megállapította, hogy mivel az átruházási és licenciamegállapodás cél általi korlátozásának megállapítását a Bizottság a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás cél általi versenykorlátozásának megállapítására alapította, és mivel ez utóbbi megállapítást a Törvényszék érvénytelenné nyilvánította, az említett átruházási és licenciamegállapodás versenykorlátozó céljára vonatkozó megállapítást szintén meg kell semmisíteni.

246. Márpedig az első öt fellebbezési jogalap fenti vizsgálata keretében megállapítottam, hogy tévesek a Törvényszéknek a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás és a Krka licenciamegállapodás versenyellenes céljával kapcsolatos megállapításai, valamint hogy a Bizottság helyesen állapíthatta meg, hogy e megállapodások cél általi versenykorlátozásnak minősülnek.

247. Ennélfogva, amint arra a Bizottság helyesen hivatkozik, a Krka átruházási és licenciamegállapodást illetően e megállapításokból a Törvényszék által levont következtetések téves feltevésen alapulnak.

248. Egyébiránt a Bizottság megalapozottan állítja azt is, hogy a Törvényszéknek a Krka átruházási és licenciamegállapodásra vonatkozó, a megtámadott ítélet 1041–1060. pontjában kifejtett következtetései nem kellően indokoltak, mivel nem fejtik ki azokat az indokokat, amelyek miatt a Törvényszék szerint téves a vitatott határozatnak az e megállapodásra vonatkozó (1764)–(1810) preambulumbekzdése, amely preambulumbekzdéseket a Törvényszék még csak nem is elemezte.

249. Ebből következik, hogy a hatodik, a Krka átruházási és licenciamegállapodás céljának a Törvényszék általi elemzése során elkövetett hibákra alapított fellebbezési jogalapnak is helyt kell adni.

3) A Krka megállapodások céljával kapcsolatos következtetés

250. A Bizottság első–hatodik fellebbezési jogalapjának vizsgálata keretében kifejtett fenti megfontolások összességéből (a fenti 69–249. pont) az következik, hogy a Törvényszék azon megállapítása, amely szerint a Krka megállapodásokat nem lehetett cél általi versenykorlátozásnak minősíteni (a megtámadott ítélet 1032., 1060. és 1233. pontja), téves jogalkalmazáson alapuló elemzésen nyugszik, és azt hatályon kívül kell helyezni.

251. Az Európai Unió Bírósága alapokmánya 61. cikke első bekezdésének megfelelően a Bíróság a Törvényszék határozatának hatályon kívül helyezése esetén az ügyet érdemben maga is eldöntheti, amennyiben a per állása megengedi.

252. Az első–hatodik fellebbezési jogalap vizsgálatából kitűnik, hogy a Krka megállapodások versenyellenes céljának megállapítását illetően ez a helyzet áll fenn a jelen ügyben. E vizsgálat megmutatta, hogy a Servier által az elsőfokú eljárásban felhozott kilencedik jogalap, amelyen a Törvényszék elemzése alapul (lásd a megtámadott ítélet 910–942. és 1033–1040. pontját), nem teszi lehetővé a Bizottság azon, lényegében többek között a vitatott határozat (1756), (1810) és (1812) preambulumbekzdésében szereplő megállapításának érvénytelenné nyilvánítását, amely szerint e megállapodások olyan egységes és folyamatos tevékenységnek minősülnek, amelyek célja a perindopril uniós piacainak a Servier és a Krka közötti felosztása és kiosztása volt, azáltal, hogy feljogosította a Krkát arra, hogy a Servier-vel fennálló *de facto* duopólium keretében

továbbra is generikus perindoprilt forgalmazzon vagy vigyen piacra hét tagállamban annak ellentételezéseként, hogy a Krka kötelezettséget vállalt arra, hogy a fennmaradó 18/20 uniós piacon nem támaszt versenyt a Servier-vel szemben.

253. A Bíróság tehát elbíráhatja az ügyet, és elutasíthatja a Servier által első fokon előterjesztett kilencedik jogalapot a Krka megállapodások célját illetően, ami a vitatott határozat e tekintetben való helybenhagyásához vezet.

b) A hatás általi versenykorlátozásról (hetedik fellebbezési jogalap)

254. Hetedik fellebbezési jogalapja keretében a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék több alkalommal tévesen alkalmazta a jogot a Krka megállapodások versenyellenes hatásainak vizsgálata során.

255. Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy valamely megállapodás versenyellenes célja és hatása nem kumulatív, hanem alternatív feltételek az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében előírt tilalom alkalmazása szempontjából. A megállapodás tehát hatásától függetlenül már akkor tilos, ha versenyellenes célra irányul. Ebből következik, hogy a megállapodás hatásainak figyelembevétele felesleges, ha megállapítást nyert, hogy annak célja a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása.¹¹³

256. Ennélfogva, ha a jelen ügyben a Bíróság a fenti megfontolásoknak és a fenti 252. és 253. pontban szereplő következtetésnek megfelelően elismerné azt, hogy tévesek a Törvényszéknek a Krka megállapodások versenyellenes céljának hiányára vonatkozó megállapításai, és azt, hogy így a Bizottság helyesen állapította meg e megállapodások versenyellenes céljának fennállását, nem lenne szükséges megvizsgálni az említett megállapodások versenyellenes hatásaira vonatkozó jelen fellebbezési jogalapot.

257. Mindazonáltal a teljesség kedvéért megvizsgálom ezt a fellebbezési jogalapot.

258. E vizsgálat elvégzése (2) előtt érdemes röviden összefoglalni, hogyan elemezte ezeket a hatásokat mind a Bizottság a vitatott határozatban, mind pedig a Törvényszék a megtámadott ítéletben (1).

1) A Krka megállapodások hatásainak a vitatott határozatban és a megtámadott ítéletben szereplő elemzése

i) A vitatott határozat

259. A vitatott határozat (1214)–(1218) preambulumbekkezdésében a Bizottság kifejtette, hogy valamely megállapodás korlátozó hatásainak értékelése érdekében figyelembe kell venni azokat a konkrét körülményeket, amelyek között az kiváltja hatásait, és hogy az adott piacon fennálló versenyfeltételek vizsgálatának nemcsak az érintett piacon már jelen lévő vállalkozások között fennálló versenyen kell alapulnia, hanem a potenciális versenyen is. A Bizottság szerint a jelen ügyben meg kellett vizsgálnia az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodások,

¹¹³ 1966. június 30-i LTM-ítélet (56/65, EU:C:1966:38, EBHT, 359. o.); 2009. június 4-i T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 28. pont); 2015. július 16-i ING Pensii ítélet (C-172/14, EU:C:2015:484, 29. és 30. pont); lásd még: a T-Mobile Netherlands és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-8/08, EU:C:2009:110, 42. pont).

köztük a Krka megállapodások potenciális versenyre gyakorolt hatásait, mivel azok érintették a Servier generikus versenytársainak arra irányuló ösztönzését, hogy felkészüljenek az Unió egy vagy több piacára való belépésre.

260. A vitatott határozat (1219) és (1220) preambulumbekzdésében a Bizottság lényegében pontosította, hogy az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodások potenciális versenyre gyakorolt – a generikus társaságok mint potenciális versenytársak kiiktatásában álló –, valamint az érintett piacokon fennálló verseny szerkezetére gyakorolt konkrét korlátozó hatásainak értékelését az e megállapodások időpontjában fennálló tények alapján kell elvégezni, figyelembe véve ugyanakkor azt, hogy a megállapodásokat ténylegesen hogyan hajtották végre. A jogsértés minősítése ugyanis főszabály szerint nem függhet későbbi ténybeli fejleményektől. A Bizottság szerint, amikor a potenciális verseny kiiktatásáról van szó, „annak figyelembevétele, hogy valóban mi történt, adott esetben kevésbé releváns arra nézve, ami valószínűleg bekövetkezett volna a megállapodás hiányában”. Ez még inkább igaz akkor, ha a megállapodás jelentősen módosítja az egyik vagy mindkét fél ösztönzését arra, hogy folytassa az egymással való versenyt.

261. A vitatott határozat (1221) és (1226) preambulumbekzdésében a Bizottság kiemelte, hogy valamely megállapodás korlátozó hatásait azon valós gazdasági és jogi háttérrel összehasonlítva kell értékelni, amelyben a verseny a megállapodás hiányában érvényesült volna, ami szükségessé teszi a felek közötti verseny mértékének és a harmadik felek által támasztott versenynek – különösen a megállapodások hiányában fennálló tényleges és potenciális versenynek –, valamint azon versenymagatartásnak a vizsgálatát, amelyet a generikus társaságok ilyen helyzetben tanúsíthattak volna.

262. Ami azon valós és konkrét lehetőségeket illeti, hogy a generikus társaságok belépjenek az érintett piacokra, és versenyezzenek a Servier-vel, a Bizottság utalt a Servier és a generikus társaságok közötti potenciális versenynek a megállapodások céljának vizsgálata keretében általa elvégzett vizsgálatára (a vitatott határozat (1222) preambulumbekzdése).

263. Végül a Bizottság kifejtette, hogy e megállapodások versenyszerkezetre gyakorolt korlátozó hatásait is megvizsgálja, elemezve többek között a felek piaci erejét, valamint azt a kérdést, hogy a Servier szempontjából fennáll-e más versenyforrás, amely kérdés releváns akkor, ha a piacon nincs új belépő (a vitatott határozat (1223)–(1227) preambulumbekzdése).

264. E tekintetben a Bizottság a vitatott határozat (1228)–(1240) preambulumbekzdésében többek között megállapította, hogy a más gyógyszerek által a perindoprilra gyakorolt versenyképesség korlátozott hatékonyságú volt, ami ellentétben áll a perindopril generikus változataitól várt (és végül azok által eredményezett) kényszer erejével. A Bizottság szerint e versenyképesség, amelyet a perindopril generikus változatai gyakoroltak, kulcsfontosságú volt, mivel a vitatott magatartások célja éppen ezen kényszer semlegesítése volt. A generikus gyógyszerek versenyképességéhez képest a perindoprilra gyakorolt többi kényszer nem volt elegendő ahhoz, hogy hatékony versenynyomást gyakoroljanak.

265. A generikus gyógyszerek versenynyomásának megszüntetése tehát jelentős hatásokkal járt a perindoprillal kapcsolatos globális fogyasztói kiadások szempontjából. A generikus gyógyszerek piacra lépésének hiányában a Servier nem szembesült hatékony versennyel, mivel a perindopril generikus változataitól eltekintve a Servier-t nem terhelte más jelentős kényszer. Mivel a Servier-nek a versenyár feletti árak fenntartására vonatkozó képessége a generikus társaságokkal

kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásokhoz kapcsolódott, e megállapodások közvetlen versenyellenes hatásait is bizonyítani lehet (a vitatott határozat (1240)–(1243) preambulumbekzdése).

266. A vitatott határozat (1244)–(1269) preambulumbekzdésében a Bizottság kifejtette, hogy a Servier és a generikus társaságok közötti megállapodások megkötésének időpontjában a piac szerkezetét korlátozott számú, piacra lépésre készülő generikus társaság jellemezte. A Servier-vel e megállapodásokat megkötő feleken kívül a Servier számára csak két jelentős közvetlen, generikus gyógyszerek általi fenyegetés marad. A Bizottság megállapította, hogy ilyen körülmények között egyetlen versenytárs kiszorítása jelentősen csökkenti a generikus gyógyszerek tényleges és kellő időben történő piacra lépésének valószínűségét.

267. A Bizottság ezt követően a vitatott határozat (1813)–(1850) preambulumbekzdésében (az 5.5. szakaszt követően) megvizsgálta azt a kérdést, hogy a Krka megállapodások hatás általi versenykorlátozásnak minősülnek-e, amely vizsgálat Franciaország, Hollandia és az Egyesült Királyság piacára korlátozódott (a vitatott határozat (1816) preambulumbekzdése).

268. A Bizottság szerint a Krka a Servier potenciális versenytársa volt e három piacon, és valós és konkrét lehetőségekkel rendelkezett arra, hogy rövid időn belül piacra lépjen. A Krka öt földrajzi piacon a perindopril tényleges szállítója volt, és több más piacon belépésre készült, ami e tekintetben bizonyította szándékait. Ráadásul a Krka rövid időn belül beléphetett volna azokra a piacokra, amelyeken nem volt tényleges szállító, mivel terméke fejlesztését befejezte. A Krka továbbá az Egyesült Királyságban zajló peres eljárások útján aktívan előkészítette a terepet termékének, és meg volt győződve a 947. sz. szabadalom érvénytelenségéről (a vitatott határozat (1820) preambulumbekzdése).

269. Azáltal, hogy arra ösztönözték a Krkát, hogy vállaljon kötelezettséget arra, hogy nem lép be az említett piacokra, a Krka megállapodások azzal a hatással jártak, hogy kiküszöbölték a franciaországi, hollandiai és egyesült királysági piacra való belépés e lehetőségeit. A Krka megállapodások hiányában a Krka továbbra is versenyfenyegetést jelentett volna mint a perindoprillal potenciálisan e piacokra belépő generikus társaság (a vitatott határozat (1824)–(1834) preambulumbekzdése).

270. A Bizottság azt is megállapította, hogy a Krka a Krka megállapodások megkötésének időpontjában a Servier-t érintő legközvetlenebb fenyegetések egyike volt (a vitatott határozat (1843) és (1849) preambulumbekzdése), valamint hogy a piac szerkezetére figyelemmel egyetlen versenytárs kiszorítása jelentősen korlátozta a generikus gyógyszerek tényleges és megfelelő időben történő piacra lépésének valószínűségét (a vitatott határozat (1844) preambulumbekzdése), annál is inkább, mivel a Krka a többi generikus társaság felé is a perindopril-alapú termékek potenciális szállítója volt (a vitatott határozat (1848) preambulumbekzdése).

271. A Bizottság tehát megállapította, hogy a Krka megállapodások azzal a hatással jártak, hogy érzékelhető módon korlátozták a Servier és a generikus társaságok közötti potenciális versenyt (a vitatott határozat (1850) preambulumbekzdése).

ii) A megtámadott ítélet

272. A Törvényszék a megtámadott ítélet 1075–1232. pontjában megvizsgálta a Servier által első fokon előterjesztett tizedik, arra alapított jogalapot, hogy a Krka megállapodásokat tévesen minősítették hatás általi versenykorlátozásnak.

273. Elsősorban a Törvényszék a Bizottság által elfogadott, a hatás általi versenykorlátozásra vonatkozó, a fenti 259–263. pontban összefoglalt megközelítést „hipotetikusnak” minősítette, mivel az feltételezéseken vagy „lehetőségeken” alapult, nem pedig az események tényleges menetén (a megtámadott ítélet 1078–1204. pontja).

274. Másrészt a Törvényszék úgy ítélte meg, hogy az az ítélkezési gyakorlat, amely szerint a megállapodás hatásainak elemzése annak potenciális hatásait is magában foglalja, nem alkalmazható akkor, amikor végrehajtott és a Bizottság által szankcionált megállapodásról van szó (a megtámadott ítélet 1107–1133. pontja).

275. Másodsorban, a Törvényszék a megtámadott ítélet 1140–1207. pontjában megállapította, hogy a Bizottság mérlegelési hibát követett el, amikor megállapította a Krka megállapodások hatás általi versenykorlátozás jellegét.

276. Először is a Törvényszék a megtámadott ítélet 1142–1187. pontjában megállapította, hogy a Bizottság nem bizonyította a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás forgalmazástilalmi kikötésének versenykorlátozó hatásait. A Bizottság többek között nem bizonyította, hogy az említett megállapodás hiányában a Krka valószínűleg Franciaország, Hollandia és az Egyesült Királyság piacára lépett volna. E tekintetben a Bizottság nem vette figyelembe, hogy a Krka elismerte a 947. sz. szabadalom érvényességét. Ezen elismerést illetően a Törvényszék a megtámadott ítélet 1148–1169. pontjában lényegében ugyanazokat a megfontolásokat ismételte meg, mint amelyekre a Krka megállapodások céljának vizsgálata során támaszkodott, és amelyeket az első fellebbezési jogalap vizsgálata keretében már elemeztem.¹¹⁴

277. A Törvényszék szerint a Bizottság azzal, hogy csupán arra a „versenyfenyegetésre” hivatkozott, amelyet a Krka továbbra is jelentett, nem bizonyította, hogy a megállapodás hiányában fennálló verseny valószínűleg nyitottabb lett volna. Ráadásul a Bizottságnak pontosítania kellett volna, hogy melyek lettek volna a Krka megállapodások hiányában a Krka által a Servier-re továbbra is gyakorolt „versenyfenyegetésnek” különösen az árakra, a gyártásra, a termékminőségre, a termékválasztékra vagy az innovációra gyakorolt valószínű hatásai (a megtámadott ítélet 1174–1179. pontja).

278. Másodszor a Törvényszék a megtámadott ítélet 1192–1213. pontjában úgy ítélte meg, hogy a Bizottság nem bizonyította az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodás megneemtámadási kikötésének versenykorlátozó hatásait. A Bizottság többek között nem bizonyította, hogy az említett megállapodás hiányában a Krka és a Servier közötti jogviták folytatása valószínű, vagy akár hihető módon lehetővé tette volna a 947. sz. szabadalom gyorsabb vagy teljesebb körű érvénytelenítését. E tekintetben a Törvényszék megállapította, hogy a Krkának a részvételével folyó eljárásoktól, vagyis az angol bíróság előtti eljárástól¹¹⁵ és az ESZH előtti eljárástól¹¹⁶ való visszalépése nem volt hatással a 947. sz. szabadalom kiküszöbölését illetően. A megállapodás megkötését követő események, nevezetesen a 947. sz. szabadalomnak a Servier és

¹¹⁴ Lásd a jelen indítvány 102–129. pontját.

¹¹⁵ Lásd a jelen indítvány 29. és 30. pontját.

¹¹⁶ Lásd a jelen indítvány 20. és 21. pontját.

az Apotex közötti eljárásban¹¹⁷ az Egyesült Királyságban történő érvénytelenné nyilvánítása, valamint a 947. sz. szabadalomnak az ESZH műszaki fellebbezési tanácsa általi visszavonása¹¹⁸ azt mutatja, hogy e szabadalmat a Krka által indított eljárásoktól függetlenül mindenképpen törölték. Márpedig a Bizottság nem bizonyította, hogy ezen eljárások folytatása azzal a hatással járt volna, hogy az említett szabadalmat korábban vagy teljesebb körűen érvénytelenítették volna (a megtámadott ítélet 1194–1207. pontja).

279. Végül harmadszor, a Törvényszék a megtámadott ítélet 1214. és 1215. pontjában rámutatott arra, hogy a Bizottság a Krka átruházási és licenciamegállapodás versenykorlátozó hatásait sem bizonyította.

280. Harmadsorban, a Törvényszék a megtámadott ítélet 1219–1232. pontjában megállapította, hogy a Bizottság tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem vette figyelembe a határozata elfogadásának időpontjában megfigyelhető események tényleges menetét, és amikor a megállapodások hiányában fennálló versenyre vonatkozó leírását feltételezésekre vagy lehetőségekre alapozta.

281. A Törvényszék tehát megállapította, hogy a Bizottság nem bizonyította, hogy a Krka megállapodások hatás általi versenykorlátozásnak minősültek, és helyt adott a Servier által első fokon előterjesztett tizedik jogalapnak (a megtámadott ítélet 1217. és 1232. pontja).

2) A Krka megállapodások hatásaira vonatkozó fellebbezési jogalap

282. Hetedik fellebbezési jogalapjában a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszéknek a fenti 272–281. pontban összefoglalt megfontolásai számos téves jogalkalmazást hordoznak.

283. A Bizottság azzal érvel, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 1128., 1178., 1179. és 1227–1231. pontjában tévesen állapította meg, hogy a Servier és a Krka közötti potenciális verseny korlátozását megvalósító tényleges hatás nem elegendő annak bizonyításához, hogy a Krka megállapodások hatás általi versenykorlátozásnak minősülnek. A Bizottság bizonyította, hogy e megállapodások megkötésének időpontjában a Krka valós és konkrét piacalépési lehetőségekkel rendelkezett, amelyeket az említett megállapodások megszüntettek, ami megfelel az ítélezési gyakorlat által megkövetelt kontrafaktuális elemzésnek. E bizonyítási követelményt nem lehet megváltoztatni azzal az indokkal, hogy szabadalmakról van szó, és a szabadalmi jogviták kimenetele nem volt előre látható.

284. A Törvényszék tehát tévesen vélte úgy a megtámadott ítélet 1123., 1160., 1161., 1165., 1168., 1169., 1173., 1174., 1178., 1179., 1183., 1204., 1206., 1207., 1209., 1221., 1226. és 1231. pontjában, hogy a Bizottságnak bizonyítania kellett volna, hogy a Krka megállapodások hiányában a Krka valószínűleg belépett volna a három „kockázatos” érintett piacra, és hogy meg kellett volna határoznia azon „versenyfenyegetés” valószínű hatásait, amelyet a Krka továbbra is gyakorolt volna az árakra és egyéb versenyparaméterekre. Ehhez hasonlóan a Törvényszék a megtámadott ítélet 1198–1207. pontjában tévesen követelte meg, hogy a Bizottság bizonyítsa, hogy a folyamatban lévő jogviták Krka általi folytatása, amellyel a Krka megállapodások miatt hagyott fel, lehetővé tette volna a 947. sz. szabadalom gyorsabb vagy teljesebb körű érvénytelenítését.

¹¹⁷ Lásd a jelen indítvány 24. pontját.

¹¹⁸ Lásd a jelen indítvány 21. pontját.

285. A Bizottság továbbá úgy véli, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 1107–1128. és 1225. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor a versenyellenes hatások elemzése céljából különbséget tett a végrehajtott megállapodások és a végre nem hajtott megállapodások között, úgy ítélve meg, hogy a potenciális hatások figyelembevételére vonatkozó ítélkezési gyakorlat nem releváns akkor, ha a megállapodásokat végrehajtották.

286. Ezenkívül a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 1130., 1151., 1170., 1181., 1210. és 1219. pontjában tévesen alkalmazta a jogot, amikor azt követelte meg, hogy a Bizottság valamely megállapodás hatásainak értékelése során vegye figyelembe valamennyi, a határozatának meghozatala előtt bekövetkezett ténybeli fejleményt. Éppen ellenkezőleg, valamely megállapodás versenyellenes jellegét a megállapodás megkötésének időpontjában kell értékelni.

287. Végül a Bizottság úgy véli, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, és elferdített bizonyítékokat, amikor a megtámadott ítélet 1148–1170. pontjában megállapította, hogy a Krka megállapodások hiányában a Krka valószínűleg nem lépett volna be az érintett piacokra a 947. sz. szabadalom érvényességének általa való elismerése miatt.

i) A kontrafaktuális elemzésről

288. E kritikák vizsgálatához először is emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egy megállapodás versenykorlátozó hatásai lehetnek mind *ténylegesek*, mind pedig *potenciálisak*.¹¹⁹

289. Az ilyen hatások értékelése céljából meg kell vizsgálni, hogy a vitatott megállapodás hiányában milyenek lennének a tényleges versenyfeltételek.¹²⁰

290. Ennek érdekében figyelembe kell venni többek között a megállapodás tárgyát képező termékek jellegét és korlátozott vagy korlátlan mennyiségét, a feleknek az érintett termékek piacán betöltött helyzetét és jelentőségét, e megállapodás elszigetelt jellegét, vagy éppen ellenkezőleg, annak helyét több megállapodás között. E tekintetben a hasonló szerződések fennállása, anélkül hogy szükségképpen meghatározó lenne, olyan körülmény, amely más körülményekkel együtt olyan gazdasági és jogi háttérrel jelenthet, amelyben az említett megállapodást értékelni kell.¹²¹

291. A szóban forgó megállapodás hiányára vonatkozó elképzelésen alapuló forgatókönyvnek reálisnak kell lennie. E szempontból adott esetben figyelembe lehet venni az e megállapodás hiányában a piacon valószínűleg bekövetkező fejlődéseket.¹²²

292. Valamely megállapodás korlátozó hatásainak értékelése során támaszkodni lehet többek között az e megállapodás által kiküszöbölt potenciális belépő által támasztott potenciális versenyre és az érintett piac szerkezetére.¹²³

¹¹⁹ Lásd többek között: 1998. május 28-i Deere kontra Bizottság ítélet (C-7/95 P, EU:C:1998:256, 77. pont); 1998. május 28-i New Holland Ford kontra Bizottság ítélet (C-8/95 P, EU:C:1998:257, 91. pont); 2006. november 23-i Asnef-Equifax és Administración del Estado ítélet (C-238/05, EU:C:2006:734, 50. pont); Generics (UK) és társai ítélet (117. pont); 2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet (C-306/20, EU:C:2021:935, 73. pont). Kiemelés tőlem.

¹²⁰ 2014. szeptember 11-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 161. pont); Generics (UK) és társai ítélet (118. pont); 2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet (C-306/20, EU:C:2021:935, 74. pont).

¹²¹ Lásd: 2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet (C-306/20, EU:C:2021:935, 75. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹²² 2014. szeptember 11-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 166. pont).

¹²³ 2011. április 14-i Visa Europe és Visa International Service kontra Bizottság ítélet (T-461/07, EU:T:2011:181, 127. pont).

293. A jelen ügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben ez annál is inkább igaz, mivel – amint azt a Bíróság a Generics (UK) és társai ítéletben megállapította – a kontrafaktuális forgatókönyv felállítása nem feltételez semmilyen végleges megállapítást arra vonatkozóan, hogy a generikus társaságnak milyen pernyertességi esélyei voltak a szabadalommal kapcsolatos eljárásban, vagy hogy milyen valószínűsége volt egy kevésbé korlátozó jellegű egyezség megkötésének.¹²⁴

294. A kontrafaktuális forgatókönyvnek ugyanis kizárólag az arra vonatkozó valós lehetőségek felvázolása a célja, hogy e társaság a szóban forgó egyezség hiányában milyen magatartást tanúsított volna, illetve így annak meghatározása, hogy az érintett egyezség megkötésének hiányában valószínűsíthetően hogyan alakult volna a piac helyzete, valamint annak szerkezete.¹²⁵ Jóllehet az említett kontrafaktuális forgatókönyv nem lehet közömbös abban a kérdésben, hogy a generikus társaságnak milyen pernyertességi esélyei voltak a szabadalommal kapcsolatos eljárásban, vagy akár arra vonatkozóan, hogy milyen valószínűsége volt egy kevésbé korlátozó jellegű egyezség megkötésének, e körülmények mégis csupán egyikét képezik azon egyéb körülményeknek, amelyeket figyelembe kell venni annak meghatározása érdekében, hogy az érintett egyezség megkötésének hiányában valószínűsíthetően hogyan alakult volna a piac helyzete, valamint annak szerkezete.¹²⁶

295. Következésképpen ahhoz, hogy bizonyítani lehessen a jelen ügy tárgyát képezőkhöz hasonló egyezségeknél a versenyre gyakorolt érezhető – potenciális vagy tényleges – hatását, a versenyhatóságnak nem kell megállapítania akár azt, hogy az ezen egyezségben félként részt vevő generikus társaság valószínűleg pernyertes lett volna a szabadalommal kapcsolatos eljárásban, akár pedig azt, hogy az említett egyezségben részt vevő felek valószínűleg kevésbé korlátozó jellegű egyezségeket kötöttek volna.¹²⁷

296. Meg kell állapítani, hogy a Krka megállapodások hatásainak a Bizottság által végzett, a fenti 259–271. pontban összefoglalt vizsgálata megfelel az ezen ítélkezési gyakorlat által az e megállapodások hiánya esetén fennálló, valószínű kontrafaktuális forgatókönyv elemzése céljából kialakított módszertannak.

297. Először is a Bizottság helyesen fektette le elemzésének keretét, jelezve, hogy a vitatott megállapodások hatásait azon valós gazdasági és jogi háttérrel összehasonlítva fogja vizsgálni, amelyben azok hiányában a verseny bekövetkezett volna, és hogy így tehát megvizsgálja, hogy megállapodás hiányában a felek között milyen mértékű verseny alakult volna ki, valamint azt a versenymagatartást, amelyet a generikus társaságok megállapodás hiányában tanúsíthattak volna (a fenti 261. pont).

298. Egyébiránt, amint arra a Bizottság hivatkozik, a Krka megállapodások jogi és gazdasági háttere alapján kellő mértékben figyelembe vette azt a ténybeli hátteret, amelybe e megállapodások a szabadalmak és a szabadalmi jogviták tekintetében illeszkednek, többek között a vitatott határozat (1826), (1829) és (1835)–(1846) preambulumbekzdésében, valamint 2445. lábjegyzetében.

¹²⁴ Ezen ítélet 119. pontja.

¹²⁵ Generics (UK) és társai ítélet (120. pont); 2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet (C-306/20, EU:C:2021:935, 76. pont).

¹²⁶ Generics (UK) és társai ítélet (120. pont).

¹²⁷ Lásd ebben az értelemben: Generics (UK) és társai ítélet (121. és 122. pont); lásd még: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 189–202. pont).

299. A fenti 290. pontban ismertetett ítélkezési gyakorlatra tekintettel a Bizottság szintén helyesen vette figyelembe az egyes megállapodások helyét a Servier által a generikus társaságokkal kötött megállapodások összességén belül, továbbá a Servier által elfogadott stratégiát, valamint a felek piaci helyzetét (a fenti 263–266. pont).

300. Ami a Krkát illeti, a Bizottság helyesen vette figyelembe azt a tényt, hogy a Krka fontos potenciális versenytárs, sőt a Servier-t érintő legközvetlenebb fenyegetések egyike volt a Krka megállapodások hatásainak elemzése szempontjából vizsgált három piacon, amely társaság valós és konkrét lehetőségekkel bírt az e piacokra való belépésre, és hogy a Krka megállapodások megszüntették e lehetőségeket azáltal, hogy arra ösztönözték a Krkát, hogy hagyjon fel az említett piacokra való belépési kísérletekkel és a Servier szabadalmainak vitatásával (a fenti 268–270. pont).

301. Ellentétben azzal, amit a Törvényszék többek között a megtámadott ítélet 1174–1178., 1183. és 1226. pontjában megállapított, annak bizonyításával, hogy a Krka megállapodások hiányában a Krka folytatta volna az arra irányuló erőfeszítéseit, hogy belépjen az érintett piacokra, valamint hogy e megállapodások hatása abban állt, hogy kiküszöbölték a Krkát mint a Servier potenciális versenytársát, és ezáltal annak esélyét, hogy a Krka e piacokra való belépésének tényleges és konkrét lehetőségei megvalósuljanak, a Bizottság a megkövetelt mértékben alátámasztotta az említett megállapodások versenykorlátozó hatásait.

302. E tekintetben, ellentétben azzal, amit a Törvényszék a megtámadott ítélet 1183. és 1226. pontjában megállapított, a Visa Europe és Visa International Service kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben¹²⁸ kifejtett megfontolások, amelyek szerint egy megállapodás hatásainak elemzése alapulhat a megállapodás által kiiktatott potenciális belépő által támasztott potenciális versenyen, nem irrelevánsak a jelen ügyben, mivel a Servier által a generikus társaságokkal kötött megállapodások hátterét a 947. sz. szabadalom fennállása jellemzi. A fenti 294. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatból ugyanis kitűnik, hogy az olyan megállapodások szabadalmi összefüggését, mint amelyek a jelen ügyben érintettek, csupán figyelembe kell venni e megállapodások kontextusában, egyéb tényezők mellett. Ebből azonban nem következik, hogy a valamely megállapodás hatásainak kontrafaktuális elemzését szabályozó, az ítélkezési gyakorlat által kialakított elvek elvesztik relevanciájukat.

303. Ennélfogva a Bizottság megalapozottan állítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot többek között a megtámadott ítélet 1160., 1168., 1169., 1173. és 1182. pontjában (a fenti 276. pont), amikor megkövetelte, hogy a Bizottság bizonyítsa, hogy a Krka megállapodások hiányában a Krka „valószínűleg” kockázattal lépett volna be az érintett piacokra, vagy hogy e megállapodások hiányában a felek kevésbé korlátozó megállapodást kötöttek volna.

304. Egyébiránt, amint arra a Bizottság hivatkozik, a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 1148–1169. pontjában szereplő elemzését (a fenti 276. pont), amely szerint a Krka megállapodások hiányában a Krka valószínűleg nem lépett volna be e piacokra, mivel meg volt győződve a 947. sz. szabadalom érvényességéről, ugyanazon hibák terhelik, mint amelyeket az első fellebbezési jogalap vizsgálata keretében már megállapítottam.¹²⁹

¹²⁸ 2011. április 14-i Visa Europe és Visa International Service kontra Bizottság ítélet (T-461/07, EU:T:2011:181, 127., 187. és 191. pont).

¹²⁹ Lásd a jelen indítvány 102–129. pontját. A megtámadott ítélet 1148–1169. pontjában ugyanis a Törvényszék a Krka megállapodások hatásainak vizsgálata keretében lényegében ugyanazokat a megfontolásokat ismételte meg, mint amelyeket e megállapodások céljának elemzése során többek között a megtámadott ítélet 970., 971., 1011., 1017., 1026. és 1027. pontjában már kifejtett.

305. Ehhez hasonlóan a Törvényszék többek között a megtámadott ítélet 1192–1213. pontjában (a fenti 278. pont) tévesen állapította meg, hogy az egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásban szereplő megnemtámadási kikötés hatásainak alátámasztásához a Bizottságnak bizonyítania kellett volna, hogy azon peres eljárások folytatása, amelyekkel a Krka e megállapodás alapján felhagyott, valószínűleg lehetővé tette volna a 947. sz. szabadalom gyorsabb vagy teljesebb körű érvénytelenítését.

306. Amint arra a fenti 293. és 295. pontban rámutattam, a Bíróság a Generics (UK) és társai ítéletben pontosította, hogy a jelen ügyben szóban forgóhoz hasonló helyzetben a kontrafaktuális forgatókönyv felállítása nem feltételezi annak bizonyítását, hogy az említett megállapodásban részes felek valószínűleg kevésbé korlátozó egyezséget kötöttek volna, vagy hogy a szóban forgó megállapodásban részes generikus társaság valószínűleg pernyertes lett volna a szabadalommal kapcsolatos eljárásban.

307. Az ilyen kontrafaktuális elemzés során a versenyhatóság szempontjából ténylegesen nem azon helyzet bemutatásáról van szó, amely a megállapodás hiányában a szabadalmak területén állt volna fenn, hanem azon helyzet bemutatásáról, amely a verseny területén érvényesült volna. Márpedig a verseny szempontjából a kontrafaktuális forgatókönyv olyan helyzet lett volna, amelyben a generikus társaság a szabadalmi helyzetre vonatkozó saját értékelése alapján továbbra is önállóan irányította volna kereskedelmi és peres stratégiáját annak érdekében, hogy a lehető legnagyobb hasznot húzza a piacra lépés – számára jelentett – valós és konkrét lehetőségeiből. A megállapodások hiányában fennálló helyzet tehát olyan helyzet lett volna, amelyben e valós és konkrét lehetőségeknek lett volna esélyük a megvalósulásra.¹³⁰

308. Márpedig a jelen ügyben a Krka megállapodások versenykorlátozó hatásai éppen annak az esélynek a kiküszöbölésében álltak, hogy a Krka érintett piacokra való belépésének valós és konkrét lehetőségei megvalósuljanak.

309. Az a tény, hogy a kontrafaktuális elemzés keretében nem lehet bizonyossággal megállapítani, hogy e lehetőségek valóban megvalósultak volna-e, semmit nem változtat a kiküszöbölésük hatásának tényleges jellegén. A versenyre gyakorolt hatás szempontjából nem az a fontos, hogy a Krka az érintett piacokra bármilyen áron belépjen vagy érvénytelenítse a szabadalmat, hanem az, hogy mielőtt a Servier-vel folytatott egyeztetésben részt vett volna, a Krka képes volt és határozott szándékkal bírt arra, hogy belépjen a piacra, és érvénytelenítse a szabadalmat annak érdekében, hogy hasznot húzhasson a szabad versenyből.¹³¹

310. Ellentétben azzal, amit a Törvényszék megállapított, az ilyen kontrafaktuális elemzés egyáltalán nem „hipotetikus”. A potenciális verseny kiküszöbölésében álló hatás nem kevésbé valós, mint a valós vagy tényleges verseny kiküszöbölésében álló hatás, tekintettel arra, hogy a versenytől való tartózkodásra irányuló megállapodás megköthető mind egy potenciális versenytárral, mind pedig egy tényleges versenytárral.

311. A Törvényszék megközelítése figyelmen kívül hagyja, hogy az EUMSZ 101. cikk nemcsak a tényleges versenyt védi, hanem a potenciális versenyt is, amely nélkül az új belépők piacra lépése soha nem konkretizálódhatna.¹³²

¹³⁰ Lásd: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 117., 118. és 122–129. pont).

¹³¹ Lásd ebben az értelemben: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 128. pont).

¹³² Lásd: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 76. és 198. pont).

312. Ráadásul, amint azt a Bizottság állítja, a Törvényszék azáltal, hogy a megtámadott ítélet 1179. pontjában megkövetelte, hogy jelölje meg a megállapodások árra és egyéb versenytényezőkre gyakorolt valószínű hatásait, megsértette azt az elvet, amely szerint az EUMSZ 101. cikk az EUM-Szerződésben foglalt többi versenyjogi szabályhoz hasonlóan nem csupán a versenytársak vagy a fogyasztók közvetlen érdekeinek, hanem a piac szerkezetének, ezáltal pedig magának a versenynek a védelmére is irányul. A Bíróság tehát megállapította, hogy a vállalkozások közötti összehangolás versenyellenes célja fennállásának megállapítása nem tehető függővé annak megállapításától, hogy ezen összehangolás közvetlen kapcsolatban áll a fogyasztói árakkal.¹³³ Márpedig ez nem lehet másként akkor, ha a vállalkozások közötti összehangolás versenyellenes hatásainak megállapításáról van szó.

313. Ezenkívül a Bizottság azt is helyesen állítja, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 1180. és 1210. pontjában tévesen utasította el azt az előfeltevést, hogy egy jelentős potenciális versenyforrás megszüntetése önmagában észszerű valószínűséggel kihathat az árakra vagy a verseny egyéb paramétereire.

ii) A kontrafaktuális elemzés kiindulópontjául szolgáló időpontról

314. A Bizottság arra is hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen fogalmazta meg azt a követelményt, hogy egy végrehajtott megállapodás hatásainak elemzése a megállapodás megkötése óta bekövetkezett valamennyi ténybeli változás elemzését feltételezi. A Bizottság szerint éppen ellenkezőleg, a kontrafaktuális forgatókönyv elemzése során a megállapodás megkötésének időpontját kell alapul venni.

315. Valamely megállapodás céljának az EUMSZ 101. cikk alkalmazása keretében történő vizsgálata során e megállapodás hatásainak vizsgálatára akkor kell áttérni, ha a megállapodás jellegére vagy az e megállapodás által végrehajtott – összefüggésükben elemzett – mechanizmusokra tekintettel nem lehet megállapítani, hogy az említett megállapodás célja a verseny korlátozása.¹³⁴ Ilyen esetben azt kell elemezni, hogy a megállapodás által bevezetett mechanizmusok – tekintettel működésükre, összefüggésükre és az érintett piacon fennálló versenyhelyzetre – alkalmazásukat követően versenykorlátozó hatásokkal járnak-e.

316. A megállapodás hatásainak ilyen elemzése szükséges például akkor, ha a hatóság olyan egy vagy több – összetett halmazt alkotó – megállapodással szembesül, amely versenyt támogató és versenyellenes összetevőket foglal magában, és amelynek versenyellenes jellegét lehetetlen meghatározni a hatásainak vizsgálata nélkül,¹³⁵ és ezen elemzés célja annak a hatásnak a meghatározása, amelyet a megállapodás a releváns piacon a versenyre gyakorolhat.¹³⁶

¹³³ 2009. június 4-i T-Mobile Netherlands és társai ítélet (C-8/08, EU:C:2009:343, 38. és 39. pont); 2009. október 6-i GlaxoSmithKline Services és társai kontra Bizottság és társai ítélet (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P és C-519/06 P, EU:C:2009:610, 63. pont); 2015. március 19-i Dole Food és Dole Fresh Fruit Europe kontra Bizottság ítélet (C-286/13 P, EU:C:2015:184, 125. pont); lásd még: a T-Mobile Netherlands és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-8/08, EU:C:2009:110, 58–60. pont). Lásd még ebben az értelemben, az EUMSZ 102. cikk végrehajtását illetően: 2022. május 12-i Servizio Elettrico Nazionale és társai ítélet (C-377/20, EU:C:2022:379, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹³⁴ Lásd ebben az értelemben: 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 52. pont); 2020. január 30-i Generics (UK) és társai ítélet (C-307/18, EU:C:2020:52, 66. és 115. pont); 2020. április 2-i Budapest Bank és társai ítélet (C-228/18, EU:C:2020:265, 55. pont).

¹³⁵ Lásd e tekintetben: 2014. szeptember 11-i CB kontra Bizottság ítélet (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 74. és azt követő pontok); 2015. november 26-i Maxima Latvija ítélet (C-345/14, EU:C:2015:784, 22–24. pont); a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 164. és 171. pont); lásd még: Bobek főtanácsnok Budapest Bank és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-228/18, EU:C:2019:678, 48–50. pont).

¹³⁶ Bobek főtanácsnok Budapest Bank és társai ügyre vonatkozó indítványa (C-228/18, EU:C:2019:678, 50. pont).

317. A fenti 289. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a kontrafaktuális elemzés során meg kell vizsgálni, hogy a vitatott megállapodás hiányában milyenek lennének a tényleges versenyfeltételek. Ez szükségképpen azt jelenti, hogy azt kell elemezni, hogy mi történt volna a megállapodás hiányában, és nem azt, ami a megállapodás jelenlétében ténylegesen történt. A megállapodás végrehajtása során és után bekövetkezett tényleges eseményekre már szükségképpen kihat az említett megállapodás jelenléte. Így az ilyen, a szabad versenyt már sértő helyzeten alapuló kontrafaktuális elemzés, mint amelyet a Törvényszék többek között a megtámadott ítélet 1192–1213. pontjában végzett el (lásd a fenti 278. pontot), mivel az említett megállapodás végrehajtása során bekövetkezett tényleges eseményekből következett a korlátozó hatások hiányára, olyan körkörös érvelést jelent, amely figyelmen kívül hagyja az ilyen elemzésnek a fenti 289–295. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat által megkövetelt alapjait.

318. Bár főszabály szerint nem kizárt későbbi, többek között a megállapodás végrehajtása körébe tartozó események figyelembevétele a megállapodás piacra gyakorolt negatív hatásainak elemzése során, amint arra a Bizottság rámutatott (lásd a vitatott határozat (1220) preambulumbekzdését és a fenti 260. pontot), e tényezőket nem lehet figyelembe venni egy olyan kontrafaktuális forgatókönyv felállításakor, amely tévesen egy ilyen megállapodás fennállásán alapul, miközben az említett forgatókönyvnek e megállapodás hiányából kell kiindulnia.

319. Ennélfogva a Törvényszék tévesen támaszkodott a brit bíróságok és az ESZH előtti eljárások lefolytatására és eredményeire a Krka ezen eljárásoktól való visszalépését követően, amikor megállapította, hogy a Krkával kötött, egyezség útján történő vitarendezésről szóló megállapodásban szereplő megneemtámadási kikötés nem jár korlátozó hatásokkal (a fenti 278. pont). Még ha az említett eljárások Krka általi folytatása nem is vezetett volna szabadalmi és peres szempontból eltérő eredményre, mint amelyet azok más gazdasági szereplők által folytatása eredményezett (ami még nem is bizonyított), ez nem lehet releváns az említett kikötés hatásainak kontrafaktuális értékelése szempontjából. E szempontból az a kérdés bír jelentőséggel, hogy e kikötés hatására a Krka felhagyott az arra irányuló kísérleteivel, hogy a Servier-vel többek között a szóban forgó eljárásokat folytatva versenyezzen.

320. Ebből következik, hogy a Bizottság azon megállapítása, amely szerint a kontrafaktuális elemzést a megállapodás megkötésének időpontjában kell elvégezni, nem téves. Ellenkezőleg, amint azt a Bíróság megállapította, valamely cselekmény versenyellenes jellegét e cselekmény elkövetésének időpontjában kell értékelni.¹³⁷ Ez logikus, mivel az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése azokat a megállapodásokat tiltja, amelyek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. Ennélfogva azt a kérdést, hogy valamely megállapodásnak versenyellenes célja vagy hatása van-e, főszabály szerint a megállapodás megkötésének időpontjában kell vizsgálni.

321. A felek szándékától és a megállapodás által létrehozott mechanizmusoktól független későbbi fejlemények nem szüntethetik meg az olyan megállapodás versenyellenes jellegét, amelynek hatása a megállapodás megkötésének időpontjában a verseny korlátozása volt.¹³⁸ Amint azt a Bizottság a jelen fellebbezési eljárás során többek között a tárgyaláson kifejtette, egy későbbi eseményt, amely semlegesíti a megállapodás hatásait, csak *ex nunc*, a bekövetkezésétől kezdve lehet figyelembe venni a megállapodás által megvalósított, az EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértés időtartamának megállapítása céljából. A Bizottság egyébként éppen ily módon vette figyelembe a jelen ügyben a vitatott megállapodások megkötését követően bekövetkezett későbbi eseményeket, a jelen

¹³⁷ 2012. december 6-i AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (C-457/10 P, EU:C:2012:770, 110. pont).

¹³⁸ Lásd ebben az értelemben: 2010. július 1-jei AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (T-321/05, EU:T:2010:266, 360. pont).

esetben a 947. sz. szabadalom Egyesült Királyságban és Hollandiában történt, illetve az ESZH általi megsemmisítését a jogsértések megszűnésének meghatározása érdekében (lásd a Krkát illetően a vitatott határozat (2126) preambulumbeközdését).

322. A megtámadott ítélet e tekintetben egyébként ellentmondásos indokolást tartalmaz. Az említett ítélet 856. pontjában a Törvényszék a Servier által a Lupinnal kötött megállapodással kapcsolatban megállapította, hogy az e megállapodás megkötését követő lehetséges események nem semlegesíthetik annak korlátozó jellegét, és hogy „[m]eg kell ugyanis különböztetni egyrésztől magának a jogsértés fennállásának kérdését, amelyet nem kérdőjelezhet meg a jövőbeli események bekövetkezésének pusztá lehetősége, és másrésztől a jogsértés időtartamának kérdését, amely függhet ezen események tényleges bekövetkezésétől”.

323. E megfontolás pontosan megfelel a Krka megállapodások hatásait illetően a Bizottság érvelésének. Nem érthető, hogy a Törvényszék miért értékelte eltérően e kérdést egyrészt az említett megállapodásokat, másrészt pedig a Servier által a Lupinnal kötött megállapodást illetően.

iii) A végrehajtott megállapodások és a végre nem hajtott megállapodások közötti különbségtétel relevanciájának hiányáról

324. A fentiekből következik, hogy a Törvényszék részéről a végrehajtott megállapodások hatásainak elemzése és a végre nem hajtott megállapodások hatásainak elemzése között tett megkülönböztetés (lásd a megtámadott ítélet 1107–1133. pontját és a fenti 274. pontot) nem releváns. Mivel a kontrafaktuális elemzés a megállapodás megkötésének időpontjában történik, e különbségtételnek nincs értelme a megállapodás hatásainak megállapítása szempontjából, még akkor sem, ha nem kizárt a megállapodás végrehajtásával kapcsolatos későbbi elemek figyelembevétele a megállapodás összefüggései keretében.

325. Egyébiránt az ítélezési gyakorlatból következik, hogy a tényleges és potenciális hatások közötti, a Törvényszék által a végrehajtott megállapodások és a végre nem hajtott megállapodások közötti megkülönböztetés kapcsán alkalmazott különbségtétel sem releváns, mivel a kontrafaktuális elemzés során mindenképpen ugyanúgy figyelembe kell venni a potenciális hatásokat, mint a tényleges hatásokat.¹³⁹

326. Mindemellett a Törvényszék részéről a végrehajtott és végre nem hajtott megállapodások közötti állítólagos különbségre vonatkozó, a hatásaik elemzése céljából levont következtetések a Törvényszék által a megtámadott ítélet 1107–1133. pontjában e tekintetben elemzett ítélezési gyakorlatból sem következnek (a fenti 274. pont). Ezen ítélezési gyakorlat Törvényszék által javasolt értelmezése – túlságosan kazuisztikus jellegén kívül – nemcsak ellentétes az EUMSZ 101. cikk rendszerével és céljával (lásd a fenti 320. pontot), de ezen ítélezési gyakorlatból olyan következtetéseket is levon, amelyek összeegyeztethetetlenek annak kifejezett rendelkezéseivel, amelyek egyaránt utalnak a vizsgált megállapodások tényleges és potenciális hatásaira.

¹³⁹ Generics (UK) és társai ítélet (115–122. pont, különösen 117., 121. és 122. pont); 2021. november 18-i Visma Enterprise ítélet (C-306/20, EU:C:2021:935, 73. és 74. pont).

3) A Krka megállapodások hatásaival kapcsolatos következtetés

327. A Bizottság hetedik fellebbezési jogalapjának vizsgálata keretében kifejtett fenti megfontolásokból (a fenti 282–326. pont) az következik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor „hipotetikusnak” minősítette, és elutasította azt a megközelítést, amelynek keretében a Bizottság a Krka mint potenciális versenyforrás kiiktatásának tényleges hatására támaszkodott a Krka megállapodások versenykorlátozó hatásainak megállapítása érdekében. A Törvényszék azon megállapítása, amely szerint e megállapodásokat nem lehet hatás általi versenykorlátozásnak minősíteni (a megtámadott ítélet 1217. és 1232. pontja), tehát téves jogalkalmazáson alapuló elemzésére támaszkodik, és azt hatályon kívül kell helyezni.

328. Amint arra a fenti 251. pontban emlékeztettem, az Európai Unió Bíróságának alapokmánya 61. cikke első bekezdésének megfelelően a Bíróság a Törvényszék határozatának hatályon kívül helyezése esetén az ügyet érdemben maga is eldöntheti, amennyiben a per állása megengedi.

329. A hetedik fellebbezési jogalap vizsgálatából kitűnik, hogy a Krka megállapodások versenyellenes hatásainak megállapítását illetően ez a helyzet áll fenn a jelen ügyben. E vizsgálat során kiderült, hogy a Servier által első fokon előterjesztett tizedik jogalap, amelyen a Törvényszék elemzése alapul (lásd a megtámadott ítélet 1217. és 1232. pontját), nem teszi lehetővé a Bizottság azon megállapításának érvénytelenítését, amely szerint a Krka megállapodások azzal a hatással jártak, hogy érzékelhető módon korlátozták a potenciális versenyt a Servier és a generikus társaságok között (a vitatott határozat (1850) preambulumbekkezdése).

330. A Bíróság tehát elbírálhatja az ügyet, és elutasíthatja a Servier által első fokon előterjesztett tizedik jogalapot a Krka megállapodások hatásait illetően, ami a vitatott határozat e tekintetben való helybenhagyását eredményezi.

c) Az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése Krka megállapodások általi megsértésének fennállására vonatkozó következtetés

331. A fenti 250–253. és 327–330. pontban szereplő megállapításokból következik, hogy a Törvényszéknek a Krka megállapodások versenyellenes céljának és hatásainak hiányára vonatkozó következtetéseit (a megtámadott ítélet 1217. és 1232–1234. pontja) hatályon kívül kell helyezni, továbbá a Bíróság e tekintetben elbírálhatja az ügyet, és elutasíthatja az elsőfokú eljárásban felhozott, e megállapodások versenyellenes céljának és hatásainak hiányára alapított jogalapokat. Ennélfogva a Bíróság helybenhagyhatja a vitatott határozat azon megállapítását, amely szerint e megállapodások az EUMSZ 101. cikkbe ütköző egységes és folyamatos jogsértésnek minősülnek, valamint a Servier-vel szemben e tekintetben kiszabott bírságot (a vitatott határozat 4. cikke és 7. cikkének (4) bekezdése).

2. Az EUMSZ 102. cikkről

332. Nyolcadik–tizenegyedik fellebbezési jogalapjával a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megsemmisítette a vitatott határozatot az EUMSZ 102. cikk Servier általi megsértésének megállapítását illetően.

333. A Törvényszék helyt adott a Servier által első fokon előterjesztett, az EUMSZ 102. cikk megsértésével kapcsolatos valamennyi jogalapnak (tizennegyedik–tizenhetedik jogalap) azon megállapítása alapján, amely szerint a Bizottság tévesen határozta meg, hogy a késztermékek érintett piaca kizárólag a perindopril molekulájára korlátozódik, annak originális és generikus változatában.

334. A Bizottság által e megállapítás vitatása céljából előterjesztett fellebbezési jogalapok vizsgálata (b) előtt érdemes összefoglalni a vitatott határozatban és a megtámadott ítéletben e tekintetben tett megállapításokat (a).

a) A vitatott határozatban és a megtámadott ítéletben szereplő, az EUMSZ 102. cikkre vonatkozó megállapítások

1) A vitatott határozat

335. Először is a Bizottság megállapította, hogy a késztermékek érintett piaca a perindoprilra korlátozódik, mind annak originális, mind generikus változatában. E megállapítást négy elemzett tagállamra, nevezetesen Franciaországra, Hollandiára, Lengyelországra és az Egyesült Királyságra vonatkozóan tette a 2000 és 2009 közötti időszak vonatkozásában (a vitatott határozat 6. szakasza, (2128)–(2549) preambulumbekzdése).

336. E következtetés levonása érdekében a Bizottság mindenekelőtt kifejtette, hogy a magas vérnyomás kezelésére használt perindopril kétségtelenül részét képezi az „angiotenzin-konvertáló enzimet gátlók (ACE-gátlók)” osztályának, amelyek a releváns időszakban tizenhat olyan különböző molekulából álló csoportot alkottak, amelyek hatásmechanizmusa azonos, valamint gyakran hasonló terápiás javallattal és mellékhatásokkal rendelkeznek. Mindazonáltal az összes ACE-gátló nem alkot teljesen homogén gyógyszercsoportot, és a perindopril esetében ismertek voltak bizonyos olyan jellemzők, amelyek megkülönböztetik őt a többi ACE-gátlótól. A piac meghatározása szempontjából releváns időszak elején, 2000-ben az ACE-gátlók osztálya már érett osztály volt, és az ACE-gátlók többsége már rendelkezésre állt generikus változatban. A perindoprilhoz legközelebb állónak tekintett ACE-gátlók generikus változatai 1999 és 2005 között váltak hozzáférhetővé (a vitatott határozat (92), (93), (2144), (2145), (2149), (2165)–(2171), (2449) és (2537) preambulumbekzdése, valamint 21., 24., 27. és 30. táblázata).

337. Ezt követően a perindoprilra gyakorolt versenyképesség vizsgálata során a Bizottság megállapította, hogy a Servier az ACE-gátlók közötti különbségekre és a perindopril sajátos tulajdonságaira támaszkodott annak érdekében, hogy a gyógyszert rendelő orvosokat célzó promóciós erőfeszítései során megkülönböztető politikát folytasson (a vitatott határozat (2445)–(2457) preambulumbekzdése).

338. Ezenkívül és mindenekelőtt a Bizottság megállapította, hogy a többi ACE-gátló árának a generikus változataik piacra lépését követő igen jelentős csökkenése nem vezetett a perindopril árának és a Servier promóciós kiadásainak csökkenéséhez, amelyek a vizsgált időszak egésze alatt stabilak maradtak, sem pedig a perindopril értékesített mennyiségeinek csökkenéséhez, amelyek folyamatosan nőttek. A többi ACE-gátló árának igen jelentős csökkenése tehát nem eredményezte a perindopril e többi ACE-gátlóval való helyettesítését. A Bizottság ebből azt a következtetést vonta le, hogy a perindopril a vizsgált időszakban semmilyen jelentős

versenyképesszernem volt kitéve a többi ACE-gátló részéről, és hogy a Servier tehát értékelhető mértékben függetlenül viselkedhetett más ACE-gátló-gyártóktól (a vitatott határozat (2460)–(2495), (2521) és (2544) preambulumbekzdése).

339. Végül a Bizottság megállapította, hogy a többi ACE-gátló által a perindoprilra gyakorolt kényszer korlátozott hatékonysága egyértelműen ellentétben áll a perindopril generikus változatainak – amelyek az eredeti perindopril valamennyi létező értékesítésével versenyezhettek – megjelenése folytán várt és esetlegesen beállt kényszer erejével. Ezenfelül a Bizottság úgy ítélte meg, hogy a perindopril generikus változatai által gyakorolt versenynyomást kulcsfontosságúnak kell tekinteni a szóban forgó termékpiac értékelése során, amennyiben a vitatott magatartások célja éppen ezen kényszer semlegesítése volt (a vitatott határozat (2528)–(2546) preambulumbekzdése).

340. Másodszor, a Bizottság elemezte a Servier-nek a késztermékek érintett piacán fennálló helyzetét, és megállapította, hogy a Servier az EUMSZ 102. cikk értelmében vett erőfölényben volt az originális és generikus perindopril piacán az Egyesült Királyságban, Hollandiában, Franciaországban és Lengyelországban az érintett időszakban (a vitatott határozat 6. szakasza, (2550)–(2600) preambulumbekzdése).

341. Harmadszor, a Bizottság megállapította, hogy a késztermékek piaca felett található érintett piac, vagyis a technológia *upstream* piaca kizárólag a perindopril technológiájára korlátozódott, és hogy a Servier a technológia e releváns piacán is erőfölényben volt (a vitatott határozat 7. szakasza, (2601)–(2758) preambulumbekzdése).

342. Végül negyedszer, a Bizottság elemezte a Servier magatartását, és megállapította, hogy a Servier egységes és folyamatos stratégiája, amely magában foglalta többek között a gyógyszerhatóanyag-technológia megszerzését és a szabadalmi jogvitát egyezség útján rendező megállapodásokat fordított kifizetés ellenében, az EUMSZ 102. cikkbe ütköző egységes és folyamatos jogsértésnek minősült (a vitatott határozat 8. szakasza, (2759)–(2998) preambulumbekzdése).

2) A megtámadott ítélet

343. A Törvényszék a maga részéről elsősorban helyt adott a Servier által első fokon előterjesztett tizennegyedik jogalapnak, amely az EUMSZ 102. cikk alkalmazása szempontjából releváns késztermékek piacának meghatározására vonatkozott. A Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság tévesen állapította meg, hogy az érintett piac kizárólag a perindopril molekulájára korlátozódik (a megtámadott ítélet 1367–1592. pontja).

344. A Servier e tizennegyedik jogalapja az elsőfokú eljárásban három kifogást tartalmazott (a megtámadott ítélet 1367–1370. pontja).

345. A Törvényszék, miután előzetes észrevételeket tett (a megtámadott ítélet 1371–1405. pontja), először is megvizsgálta és elutasította az első kifogásnak a gazdasági háttér valamennyi eleme figyelembevételének elmulasztására alapított első részét (a megtámadott ítélet 1406–1417. pontja). Másodszor a Törvényszék megvizsgálta és helyt adott az arra alapított második kifogásnak, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta az ACE-gátlók terápiás helyettesíthetőségét (a megtámadott ítélet 1418–1566. pontja). Harmadszor, a Törvényszék megvizsgálta az első kifogásnak a piac elemzése során az ár kritériumának tulajdonított túlzott jelentőségre alapított második részét, és helyt adott annak (a megtámadott ítélet

1567–1585. pontja). Negyedszer a Törvényszék megállapította, hogy már nem szükséges válaszolni az arra alapított harmadik kifogásra, hogy a Bizottság árakra vonatkozó ökonometriai elemzése módszertani hibát tartalmaz (a megtámadott ítélet 1586. pontja).

346. E vizsgálat végén a Törvényszék, miközben a megtámadott ítélet 1374. pontjában emlékeztetett arra az elvre, amely szerint a Bizottság által végzett összetett gazdasági értékelések felett az uniós bíróság által gyakorolt felülvizsgálat szükségképpen csak az eljárásra és az indoklásra vonatkozó szabályok betartásának, a tényállás megállapítása pontosságának, valamint nyilvánvaló mérlegelési hiba, illetve a hatáskörrel való visszaélés hiányának vizsgálatára terjed ki,¹⁴⁰ megállapította, hogy a jelen ügyben a Bizottság a releváns piac meghatározásának elemzése során „több hibát” vétett, így tehát a késztermékek érintett piacát tévesen kizárólag a perindopril molekulájára korlátozta, ily módon pedig helyt kell adni az elsőfokú eljárásban előterjesztett tizennegyedik jogalapnak (a megtámadott ítélet 1589–1592. pontja).

347. Ezt követően a Törvényszék másodsorban helyt adott a Servier első fokon előterjesztett tizenötödik jogalapjának, és megsemmisítette a vitatott határozatban szereplő azon megállapítást, amely szerint a Servier e késztermékek piacán erőfölénnyel rendelkezett (a megtámadott ítélet 1595–1608. pontja).

348. Harmadsorban, a Törvényszék helyt adott a Servier első fokon előterjesztett tizenhatodik jogalapjának is, és megsemmisítette a Servier-nek a késztermékek feletti piacon, vagyis a technológia *upstream* piacán fennálló erőfölényére vonatkozó megállapítást (a megtámadott ítélet 1611–1622. pontja).

349. Helyes piacmeghatározás hiányában a Törvényszék végül negyedsorban helyt adott a Servier első fokon előterjesztett tizenhetedik jogalapjának, és megsemmisítette a vitatott határozatnak a Servier visszaélésszerű magatartására vonatkozó megállapítását (a megtámadott ítélet 1625–1632. pontja).

350. E megfontolások alapján a Törvényszék megsemmisítette a vitatott határozat rendelkező részének 6. cikkét (a Servier részéről az EUMSZ 102. cikk megsértésének megállapítása) és 7. cikkének (6) bekezdését (az e jogsértésért kiszabott bírság) (a megtámadott ítélet 1633. és 1963. pontja, valamint rendelkező részének 2. és 3. pontja).

b) Az EUMSZ 102. cikkre vonatkozó fellebbezési jogalapok

351. A Bizottság négy fellebbezési jogalapot terjeszt elő a Törvényszéknek az érintett piac meghatározására vonatkozó megállapításaival szemben.

352. Nyolcadik fellebbezési jogalapjában a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék többször is tévesen alkalmazta a jogot, amikor megállapította, hogy a Bizottság túlzott jelentőséget tulajdonított az áraknak a késztermékek piacának meghatározása során (1).

353. Kilencedik fellebbezési jogalapjában a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot mind fogalmi megközelítésében, mind a terápiás helyettesíthetőségre vonatkozó konkrét megállapításaiban (2).

¹⁴⁰ Lásd: 2012. december 6-i AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (C-457/10 P, EU:C:2012:770, 29., 39., 49., 56. és 58. pont); 2007. szeptember 17-i Microsoft kontra Bizottság ítélet (T-201/04, EU:T:2007:289, 87., 534., 557. és 618. pont).

354. A Bizottság tizedik fellebbezési jogalapja annak megállapítására irányul, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor elfogadhatónak nyilvánította a keresetlevél A 286. és A 287. mellékletét, valamint a válasz C 29. mellékletét (3).

355. Végül tizenegyedik és utolsó fellebbezési jogalapjában a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a késztermékek piacára vonatkozó megállapításai alapján megsemmisítette a Bizottságnak a perindopril gyógyszerhatóanyaga technológiájának érintett piacára vonatkozó megállapításait (4).

1) Az ár helyéről a késztermékek érintett piacának meghatározása során (nyolcadik fellebbezési jogalap)

356. Nyolcadik fellebbezési jogalapjában a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot különösen az érintett piac fogalmának téves alkalmazása, valamint az elégtelen és/vagy ellentmondásos indokolás miatt, amikor a megtámadott ítélet 1567–1586. pontjában helyt adott a Servier által első fokon előterjesztett tizenegyedik jogalap első kifogása második részének, amely azt kifogásolta, hogy a Bizottság a releváns termékpiac meghatározása során túlzott jelentőséget tulajdonított a gyógyszerárak változásának (a fenti 344. és 345. pont).

357. Amint arra a Bizottság emlékeztet, és amint arra a fenti 345. pont rámutat, a Törvényszék elutasította a Servier első fokon előterjesztett tizenegyedik jogalapja első kifogásának első részét (a megtámadott ítélet 1406–1417. pontja). Ezzel a Törvényszék megerősítette, hogy a Bizottság az érintett piac elemzése során figyelembe vette a teljes gazdasági háttérrel, ideértve a gyógyszerek gyógyászati célú felhasználását és a relatív árváltozásokat is (a megtámadott ítélet 1411–1415. pontja). A Törvényszék ténybeli elemként azt is elismerte, hogy a perindopril a többi ACE-gátló árváltozásaival szemben alacsonyan érzékeny, amit a Servier nem vitatott, valamint azon körülményeket is, hogy a perindopril Servier által értékesített mennyiségei folyamatosan nőttek, és hogy a Servier nyereségessége a figyelembe vett időszakban nagyon magas maradt (a megtámadott ítélet 1499., 1500., 1559., 1573., 1579. és 1583. pontja).

358. Amint arra a Bizottság rámutat, a Törvényszék tehát úgy ítélte meg, hogy a Bizottság minden releváns körülményt figyelembe vett, de túlzott jelentőséget tulajdonított az árak relatív változásainak egy olyan összefüggésben, amelyben e változások, amelyek a perindoprillal állítólag versenyben álló többi ACE-gátló árának jelentős, 90%-ig terjedő esésében álltak,¹⁴¹ nem érintették sem a Servier által értékesített perindopril árát és mennyiségét, sem pedig annak nyereségességét egy kilencéves időszakban.

359. A Bizottság kifejti, hogy ezáltal a Törvényszék több alkalommal tévesen alkalmazta a jogot az érintett piac meghatározása során az árakkal kapcsolatos tényezőkkel összefüggésben (i), a gyógyszert rendelő orvosok árral szembeni érzékenységének hiánya kapcsán (ii), valamint a perindopril generikus változatai által támasztott verseny figyelembevételével kapcsolatban (iii).

i) Az érintett piac meghatározása során az árakkal kapcsolatos tényezőkről (a nyolcadik fellebbezési jogalap első és második része)

360. Nyolcadik fellebbezési jogalapjának első és második részében a Bizottság egyrészt arra hivatkozik, hogy a megtámadott ítélet 1380–1405. és 1567–1586. pontjában a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy az árral kapcsolatos tényezőknek túl nagy

¹⁴¹ A vitatott határozat (2286), (2305), (2324) és (2345) preambulumbekzdése.

jelentőséget tulajdonítottak az érintett piac meghatározása során, miközben elemzésében saját maga egyáltalán nem tulajdonított valós jelentőséget az ártényezőnek. Másrészt a Bizottság azt állítja, hogy a megtámadott ítélet indokolása elégtelen, és ellentmondásos indokokat tartalmaz az árakkal kapcsolatos tényezőkre vonatkozóan.

361. Meg kell állapítani, hogy a Törvényszék ezzel kapcsolatos megfontolásainak már a puszta olvasatából kitűnik, hogy a Bizottság megalapozottan állítja, hogy e megfontolások elégtelen és ellentmondásos indokolást tartalmaznak.

362. A Törvényszék ártényezőre vonatkozó megállapításai a megtámadott ítélet 1390–1404. pontjában egy sor általános megfontolással kezdődnek, amelyek „a gyógyszeripari ágazatban a releváns termékpiac meghatározására” vonatkoznak.¹⁴² A Törvényszék itt lényegében azt állapította meg, hogy a gyógyszeripari ágazatban az árak révén gyakorolt versenynyomás nagymértékben csökkent mértékű a gyógyszert rendelő orvosok által a gyógyszerek terápiás vonatkozásainak tulajdonított jelentőség, valamint az árakat és a gyógyszerek megtérítésének feltételeit meghatározó szabályozási háttér miatt (a megtámadott ítélet 1390–1394. pontja).

363. A Törvényszék szerint az orvosok választási szabadsága és az általuk a terápiás vonatkozásoknak szentelt figyelem lehetővé teszi, hogy az árakon keresztül fellépő nyomásgyakorlási mechanizmusokon túl jelentős, nem az áron, hanem a minőségen alapuló versenyképesség alakuljon ki (a megtámadott ítélet 1395–1397. pontja).

364. Ezzel egyidejűleg a Törvényszék a megtámadott ítélet 1392. és 1398. pontjában elismerte, hogy az árváltozónak jelentősége lehet a gyógyszeripari ágazat érintett piacának meghatározása során. A valamely gyógyszer árának jelentős csökkenése által a helyettesíthetőnek elismert gyógyszerre gyakorolt hatás hiánya tehát az ez utóbbi gyógyszerre nehezedő versenynyomás gyengeségére utaló valószínűsítő körülménynek minősülhet.

365. Ehhez hasonlóan a Törvényszék a megtámadott ítélet 1578. pontjában megállapította, hogy a gazdasági helyettesíthetőség akkor állhat fenn, ha az ártól eltérő fontos gazdasági változókat érintő változások az értékesítések jelentős részét átirányítják az egyik terméktől egy másikra.

366. A Törvényszék ugyanakkor nem fejtette ki azokat az okokat, amelyek miatt véleménye szerint az a megtámadott ítélet 1573–1575. pontjában elismert tény, hogy a többi ACE-gátló árának jelentős csökkenése semmilyen hatással nem volt a perindoprilra, és hogy éppen, hogy *nem* került sor a perindopril értékesítéseinek a többi ACE-gátló felé történő átirányulására, nem volt arra utaló jel, hogy a perindopril a többi ACE-gátló részéről nem szenvedett el versenynyomást.

367. Ehhez hasonlóan a Törvényszék elmulasztotta kifejteni a megtámadott ítélet 1579. pontjában szereplő következtetését, amely a „következésképpen” fordulattal kezdődik, noha az előző pontok nem teszik lehetővé annak tartalmának megalapozását. E ki nem fejtett következtetés szerint az a körülmény, hogy a perindopril értékesítései és ára csak a generikus perindopril megérkezését követően csökkent le, míg a többi ACE-gátló árának csökkenése alatt stabil maradt, nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a perindopril generikus változatainak megérkezéséig nem állt fenn versenyképesség.

¹⁴² A megtámadott ítélet 1380. pontja előtti cím.

368. A Törvényszék a megtámadott ítélet 1577. pontjában annak kijelentésére szorítkozott, hogy a gyógyszeripari ágazatban figyelembe kell venni a nem az áron alapuló versenynyomást, és e tekintetben visszautalt a megtámadott ítélet 1418–1566. pontjában szereplő azon megfontolásaira, amelyek a Servier által első fokon előterjesztett tizennegyedik jogalapnak a perindopril és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőségre vonatkozó második kifogására kívántak válaszolni (a megtámadott ítélet 1369. pontja).

369. Márpedig a megtámadott ítélet 149 pontjában kifejtett megfontolásokra való, magyarázat nélküli ilyen általános utalás nem teszi lehetővé a felek és a Bíróság számára, hogy megértsék a Törvényszék indokolását. A Törvényszék állításai ugyanakkor nem teszik lehetővé azon indokok megértését sem, amelyek miatt a többi ACE-gátló által állítólag a perindoprilra gyakorolt, nem áron alapuló versenyképesség, még ha létezését e 149 pontban kellőképpen megindokolták is, egyáltalán nem tükrözte a perindopril árának és volumenének a Bizottság által tapasztalt változását, amely éppen ellenkezőleg arra utal, hogy a perindopril a többi ACE-gátló részéről nem állt versenyképesség alatt.

370. Amint azt a Bizottság jogosan kifogásolja, a Törvényszék ártényezőre vonatkozó indokolása tehát nem csupán hiányos, mivel nem teszi lehetővé e tényező helyének megértését elemzésének egészében, hanem ellentmondásos is, mivel a Törvényszék főszabályként először elfogadja az ártényező szerepét, majd azt ugyanezen elemzésből indokolás nélkül kizárja.

371. Végül, amint arra a Bizottság rámutat, úgy tűnik, hogy a Törvényszék megkérdőjelezte magának az ártényezőnek a jelentőségét az érintett piacra vonatkozó elemzése során. A Törvényszék elmulasztja összekötni egyrészt a nem az áron alapuló kényszerre, másrészt pedig az árakra vonatkozó megfontolásait, amikor annak kijelentésére szorítkozik, hogy az előbbiek léteztek, és hogy az utóbbiakra gyakorolt hatásuk hiánya nem releváns az elemzés szempontjából.

372. Márpedig a Bizottság helyesen hivatkozik arra, hogy a Törvényszék ezáltal megsértette az EUMSZ 102. cikk alkalmazása szempontjából érintett piac meghatározását illetően az ítélkezési gyakorlatban kialakított elveket.

373. Ezen elvek szerint az érintett piac meghatározására azért kerül sor, hogy meg lehessen határozni azokat a határokat, amelyek között meg kell vizsgálni azon kérdést, hogy egy vállalkozás számára lehetséges-e, hogy versenytársaitól, ügyfeleitől és a fogyasztóktól nagymértékben függetlenül viselkedjen.¹⁴³

374. Másként fogalmazva azt kell megvizsgálni, hogy vannak-e olyan versengő termékek, amelyek jelentős versenyképességgel gyakorolnak a szóban forgó vállalkozásokra.¹⁴⁴ Ezen elemzés céljából nem csupán a szóban forgó termékek objektív jellegzetességeit, vagyis a jelen esetben a perindopril és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőséget kell figyelembe venni, hanem a versenyfeltételeket, valamint a piaci kereslet és kínálat szerkezetét, és így a lehetséges versenyképesség mutatóinak összességét is.¹⁴⁵

¹⁴³ 1979. február 13-i Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ítélet (85/76, EU:C:1979:36, 28. pont); 2018. január 23-i F. Hoffmann-La Roche és társai ítélet (C-179/16, EU:C:2018:25, 51. pont).

¹⁴⁴ Lásd ebben az értelemben: 2012. december 6-i AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (C-457/10 P, EU:C:2012:770, 38. és azt követő pontok).

¹⁴⁵ Lásd: 1983. november 9-i Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ítélet (322/81, EU:C:1983:313, 37. pont); 2008. július 1-jei MOTOE-ítélet (C-49/07, EU:C:2008:376, 32. pont); 2018. január 23-i F. Hoffmann-La Roche és társai ítélet (C-179/16, EU:C:2018:25, 51. pont); 2010. július 1-je AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (T-321/05, EU:T:2010:266, 30. pont); 2012. március 29-i Telefónica és Telefónica de España kontra Bizottság ítélet (T-336/07, EU:T:2012:172, 111. pont). Lásd még ebben az értelemben: 1973. február 21-i Europemballage és Continental Can kontra Bizottság ítélet (6/72, EU:C:1973:22, 32. pont); 1996. november 14-i Tetra Pak kontra Bizottság ítélet (C-333/94 P, EU:C:1996:436, 13. pont).

375. Amint azt a Törvényszék az AstraZeneca kontra Bizottság ítéletében¹⁴⁶ elismerte, ezek az elvek irányadóak a gyógyszerpiacok esetében is, mivel e piacok sajátosságai nem teszik irrelevánssá az áraikon alapuló mutatókat.

376. Az érintett piac meghatározásakor tehát rendszerszerűen fel kell tárni azon nyomást, amelyet a verseny gyakorol az érintett vállalkozásokra, annak meghatározása érdekében, hogy vannak-e olyan tényleges versenytársak, amelyek képesek befolyásolni az érintett vállalkozások magatartását, vagy képesek megakadályozni e vállalkozásokat, hogy a tényleges verseny által gyakorolt nyomástól függetlenül cselekedjenek.¹⁴⁷

377. Ezen elemzés keretében figyelembe vehetők a vizsgált időszakban a piacon bekövetkezett természetes események,¹⁴⁸ valamint a visszaélészerű magatartás címén hivatkozott tények.¹⁴⁹

378. Ennek során nem lehet figyelmen kívül hagyni az olyan tényezőket, mint a jelen ügyben a perindopril és a többi ACE-gátló árának alakulása, amelyek arra utalnak, hogy a szóban forgó termékkel elméletileg helyettesíthető termékek nem gyakoroltak jelentős versenykényszert arra. Ez annál is inkább igaz, mivel az árak említett alakulása azt mutatja, hogy csak maga a perindopril generikus változatainak a piacra lépése volt hatással ez utóbbira. Márpedig a jelen ügyben éppen a Servier által e generikus gyógyszerek piacra lépésének késleltetése érdekében kötött megállapodások képezik a visszaélés fennállására vonatkozó kifogást.

379. A fenti megfontolásokból következik, hogy megalapozott a Bizottság nyolcadik fellebbezési jogalapjának az elégtelen és ellentmondásos indoklásra, valamint az ártényezőnek az érintett piac Törvényszék általi elemzése során való figyelembevételével kapcsolatos téves jogalkalmazásra alapított első és második része.

ii) A gyógyszert rendelő orvosok árérzékenységének hiányáról (a nyolcadik fellebbezési jogalap harmadik és negyedik része)

380. Nyolcadik fellebbezési jogalapjának harmadik és negyedik részében a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a gyógyszert rendelő orvosok árérzékenységének hiányával kapcsolatos megfontolásaiban, és e tekintetben elégtelen és/vagy ellentmondásos indoklást adott.

381. Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy – amint azt a Bizottság is kifogásolja – a megtámadott ítélet ezen indoklása valóban ellentmondásos, és nem teszi lehetővé azon következtetések megértését, amelyeket a Törvényszék az orvosok árérzékenységének hiányából vont le.

382. Így egyrészt a Törvényszék a megtámadott ítélet 1390. pontjában megállapította, hogy az, hogy a gyógyszeripari ágazatban az árak révén gyakorolt versenynyomás csökkent mértékű az orvosok által a terápiás vonatkozásoknak tulajdonított jelentőség miatt, igazolhatja szűk piacok meghatározását. Másrészt a Törvényszék a megtámadott ítélet 1575–1578. pontjában az orvosok

¹⁴⁶ 2010. július 1-jei AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (T-321/05, EU:T:2010:266, 183. és 203. pont).

¹⁴⁷ Lásd a közösségi versenyjog alkalmazásában az érintett piac meghatározásáról szóló bizottsági közlemény (HL 1997. C 372., 5. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 155. o.) 2. pontját.

¹⁴⁸ Lásd például: 1991. december 12-i Hilti kontra Bizottság ítélet (T-30/89, EU:T:1991:70, 71. pont).

¹⁴⁹ 1978. február 14-i United Brands és United Brands Continentaal kontra Bizottság ítélet (27/76, EU:C:1978:22, 68. pont); lásd még: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 239. pont).

árérzékenységének hiányára támaszkodott annak érdekében, hogy igazolja a piac tág meghatározását a többi ACE-gátló által a perindoprilra gyakorolt, nem áron alapuló versenykényszer alapján.

383. Ráadásul a Törvényszék, miközben a megtámadott ítélet 1393–1395. pontjában kiemelte, hogy a gyógyszerágazatban a keresletet alapvetően a gyógyszert rendelő orvosok határozzák meg, többek között a megtámadott ítélet 1398. és 1464. pontjában elismerte, hogy az ezen ágazatban fennálló keresletet a társadalombiztosítási rendszerek is meghatározzák, amelyek ösztönözhetik az egyenértékűnek elismert gyógyszerek generikus változatainak felírását.

384. Ezen elégtelen és ellentmondásos indokolás alapján tehát nem lehet megérteni azokat a következtetéseket, amelyeket a Törvényszék ebből a gyógyszeripari ágazatban fennálló kereslet hatásával kapcsolatban levont.

385. Ezenkívül a Bizottság megalapozottan állítja azt is, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor figyelmen kívül hagyta magának a piacmeghatározásnak a funkcióját, amely a vállalkozásokra, a jelen esetben a Servier-re gyakorolt jelentős versenykényszer azonosítása. Amint azt a Bizottság előadja, az orvosok árérzékenységének hiánya inkább csökkenti a Servier-re nehezedő versenykényszert, mivel lehetővé teszi számára, hogy árait szabadabban határozza meg, nem pedig fordítva, amit egyébként a Törvényszék is elismert a megtámadott ítélet 1390. pontjában.¹⁵⁰

386. Amint azt a Bizottság többek között a jelen fellebbezési eljárás során a tárgyaláson kifogásolta, a Törvényszék figyelmen kívül hagyta az érintett piac fogalmát, amikor hosszasan összpontosított az orvosokat terhelő kényszerekre, ahelyett hogy a Servier-re nehezedő kényszereket elemezte volna. Márpedig, amint arra a Bizottság a tárgyaláson szintén rámutatott, a piac meghatározásának célja nem önmagukban az orvosok döntéseinek vizsgálata, hanem a Servier-re nehezedő versenykényszer terjedelmére gyakorolt hatásaik elemzése.

387. Ebből következik, hogy a nyolcadik fellebbezési jogalap – a Törvényszék részéről az érintett piac meghatározása érdekében az orvosok döntéseinek figyelembevétele kapcsán elkövetett téves jogalkalmazáson és az indokolás hiányosságán alapuló – harmadik és negyedik része is megalapozott.

iii) A perindopril generikus változatai által támasztott versenyről (a nyolcadik fellebbezési jogalap ötödik és hatodik része)

388. Végül nyolcadik fellebbezési jogalapjának ötödik és hatodik részében a Bizottság azt kifogásolja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem vette kellőképpen figyelembe a perindopril generikus változatai által támasztott versenyt, és e tekintetben elégtelen és/vagy ellentmondásos indokolást adott.

389. E kifogások részben átfedésben vannak a nyolcadik fellebbezési jogalap első és második részében már megvizsgált egyes kifogásokkal.

¹⁵⁰ Lásd még ebben az értelemben: 2010. július 1-jei AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (T-321/05, EU:T:2010:266, 174. és 191. pont).

390. Amint azt a fenti 367. és 369. pontban már megállapítottam, a Törvényszék indokolása elégtelen, mivel nem teszi lehetővé a Törvényszék által a megtámadott ítélet 1392. és 1579. pontjában elismert azon tényből levont következtetések megértését, hogy a perindopril árai a perindopril generikus változatainak bevezetésekor drasztikusan csökkentek, holott azok a többi ACE-gátló generikus változatainak bevezetésekor stabilak maradtak.

391. Hasonlóképpen, a Törvényszék által a megtámadott ítélet 1392. és 1398. pontjában elismert azon tényből levont következtetések sem érthetők, hogy a társadalombiztosítási rendszerek ösztönözhetik a generikus gyógyszerek felírását, legyenek azok akár a szóban forgó gyógyszer generikus változatai, akár az egyenértékűként elismert gyógyszerek generikus változatai.

392. A Bizottság rámutat, hogy a megtámadott ítélet 1392. pontja azt sugallja, hogy egy bizonyos gyógyszer generikus változatai által gyakorolt versenynyomást csak azok piacra való tényleges belépését követően lehet figyelembe venni, ami téves. Ugyanakkor a megtámadott ítélet 1392. pontjának olvasata nem teszi lehetővé annak megértését, hogy a Törvényszék ténylegesen korlátozta-e ily módon az egy bizonyos gyógyszer generikus változatai által gyakorolt versenyképesség figyelembevételét.

393. Mindenesetre a Bíróság a Generics (UK) és társai ítéletben pontosította, hogy egy bizonyos gyógyszer generikus változatai akkor is figyelembe vehetők az érintett piac meghatározása céljából, ha azokat még nem forgalmazzák ténylegesen a piacon, és ha bizonytalan a szabadalmi helyzet, amennyiben az érintett generikusgyógyszer-gyártóknak módjukban áll rövid időn belül olyan erővel megjelenni az érintett piacon, amely elegendő ahhoz, hogy komoly ellensúlyt képezzenek az e piacon már jelen lévő originálisgyógyszer-gyártóval szemben.¹⁵¹

394. E kérdés vizsgálata keretében szintén relevánsak azok a tényezők, amelyek azt tanúsítják, hogy a szabadalom jogosultja fenyegetésnek tekinti a generikus gyógyszereket.¹⁵² Ennélfogva a jelen ügyben, amint az a fenti 378. pontban már megállapítást nyert, az a tény, hogy a vitatott határozatban kifogásolt gyakorlat a Servier által a generikus gyógyszerek piacra lépésének késleltetése érdekében folytatott stratégia volt, fontos elem az érintett piac elemzése keretében.

395. Márpedig, amint azt a Bizottság helyesen állítja, a Törvényszék nem fejtette ki, hogy elemzésében milyen jelentőséget kíván tulajdonítani a perindopril generikus változatai által gyakorolt versenyképességnek.

396. Ezzel szemben a Törvényszék elemzését a perindopril és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőségre összpontosította, anélkül hogy kellő mértékben figyelembe vette volna azt a Bizottság által hivatkozott tényt, hogy e helyettesíthetőség, amely elviekben vitathatatlannul létezett, a gyakorlatban nem tükröződött az e gyógyszerek közötti tényleges helyettesítésben.

397. A fentiekből következik, hogy a nyolcadik fellebbezési jogalap ötödik és hatodik részének is helyt kell adni, amelyek a perindopril generikus változatai által gyakorolt versenyképesség elégtelen figyelembevételén, valamint az e tekintetben elégtelen indokoláson alapulnak.

¹⁵¹ Generics (UK) és társai ítélet (140. pont); lásd még: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 229–240. pont).

¹⁵² Generics (UK) és társai ítélet (135. pont); lásd még: a Generics (UK) és társai ügyre vonatkozó indítványom (C-307/18, EU:C:2020:28, 239. pont).

iv) Közbenső következtetés

398. A nyolcadik fellebbezési jogalap vizsgálata keretében kifejtett fenti megfontolásokból következik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, és megsértette az ítéletének indokolására vonatkozó kötelezettséget, amikor megállapította, hogy a Bizottság túlzott jelentőséget tulajdonított az ártényezőnek a késztermékek érintett piacának meghatározása során.

399. Márpedig e hibák önmagukban elegendőek ahhoz, hogy megkérdőjelezzék a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 1589–1591. pontjában szereplő azon megállapításait, amelyek szerint a Bizottság tévesen határozta meg a késztermékek érintett piacát, és nem bizonyított, hogy e piac kizárólag az originális és generikus perindoprilra korlátozódott (a fenti 346. pont).

400. Így a megtámadott ítélet 1589. pontjában a Törvényszék valóban öt különálló hibát sorolt fel, amelyeket a Bizottság a késztermékek érintett piacának meghatározása során állítólag elkövetett. E hibák közül az első négy a perindopril és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőségre, valamint a nem az árakon alapuló versenykényszerekre vonatkozik, míg csak az ötödik vonatkozik az ártényező figyelembevételére.

401. Figyelemmel ugyanakkor az említett ártényező elemzésének jelentőségére a Bizottság átfogó elemzésén belül (lásd a fenti 338. pontot), valamint az e tényező és a többi tényező közötti kölcsönös függőségre (lásd a fenti 369., 371. és 378. pontot), a Törvényszék e tekintetben levont következtetései téves és nem kellően indokolt jellegének megállapítása a Törvényszék által az érintett piac meghatározására tekintettel elvégzett elemzés egészét hibássá teszi, anélkül hogy meg kellene vizsgálni a Bizottság kilencedik fellebbezési jogalapját, amely azon alapul, hogy a Törvényszék a késztermékek érintett piacának meghatározása során tévesen vette figyelembe a terápiás helyettesíthetőséget.

402. Következésképpen a Törvényszék által elkövetett, a nyolcadik fellebbezési jogalap vizsgálata keretében megállapított hibák önmagukban indokolják a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezését, amennyiben az – az érintett termékpiac Bizottság általi meghatározása állítólagosan téves jellegének megállapítása alapján – helyt adott a Servier első fokon előterjesztett tizennegyedik–tizenhetedik jogalapjának, és megsemmisítette a vitatott határozat 6. cikkét és 7. cikkének (6) bekezdését (lásd a fenti 343–350. pontot).

403. Csak a teljesség kedvéért vizsgálom meg tehát a Bizottságnak az EUMSZ 102. cikkre vonatkozó egyéb fellebbezési jogalapjait.

2) A terápiás helyettesíthetőség figyelembevételéről a késztermékek érintett piacának meghatározása során (kilencedik fellebbezési jogalap)

404. Kilencedik fellebbezési jogalapjában a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék a terápiás helyettesíthetőséget illetően mind fogalmi megközelítésében, mind konkrét megállapításaiban tévesen alkalmazta a jogot.

405. E jogalap első, a Törvényszék által a késztermékek érintett piacának meghatározása keretében a terápiás helyettesíthetőség szerepének elemzése során elkövetett hibákra alapított részében a Bizottság lényegében a megtámadott ítélet azon részében szereplő megfontolásokat kérdőjelezi meg, amely az elsőfokú eljárásban előterjesztett tizennegyedik jogalap első kifogása

második részének vizsgálatára irányul, amely rész a piacelemzés során az ártényezőnek tulajdonított túlzott jelentőségre vonatkozik (a megtámadott ítélet 1567–1585. pontja) (lásd a fenti 345. pontot) (i).

406. A jelen jogalap második–hatodik részében, amely részek a Törvényszék által bizonyos bizonyítékok figyelembevételére vagy elemzése során elkövetett hibákra alapulnak, a Bizottság a megtámadott ítélet azon részében szereplő megfontolásokat kifogásolja, amely a Servier által első fokon felhozott tizennegyedik jogalapról és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőségre vonatkozó második kifogásának vizsgálatára irányul (a megtámadott ítélet 1418–1566. pontja) (lásd a fenti 345. pontot) (ii).

i) A terápiás helyettesíthetőség szerepéről a késztermékek érintett piacának meghatározása során (a kilencedik fellebbezési jogalap első része)

407. Kilencedik fellebbezési jogalapjának első részében a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a terápiás helyettesíthetőségnek a késztermékek érintett piacának meghatározásában betöltött szerepére vonatkozó elemzésében.

408. A Servier állításával ellentétben a jelen rész nem elfogadhatatlan amiatt, hogy az – a Servier szerint – csak a tényállás Törvényszék általi értékelésére vonatkozik. E rész ezzel szemben a tények jogi minősítésére és az abból a Törvényszék által levont jogkövetkezményekre vonatkozik, ami a Bíróság által a fellebbezés keretében gyakorolt felülvizsgálat körébe tartozik.¹⁵³

409. A Bizottság által a jelen jogalap ezen első része keretében előadott, a nem áron alapuló versenytényezőknél a késztermékek érintett piacának Törvényszék általi elemzése során való túlértékelésére vonatkozó kifogások a Bizottság által a nyolcadik fellebbezési jogalapja keretében előadott, az ártényezőnek a Törvényszék által ezen elemzés során való alulértékelésére vonatkozó kifogásokat tükrözik.

410. Következésképpen a Bizottság által a kilencedik fellebbezési jogalap jelen részében előadott érvek átfedésben vannak a nyolcadik fellebbezési jogalap vizsgálatára vonatkozóan már megvizsgált és megalapozottnak minősített érvek részével.

411. A Bizottság előadja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor figyelembe vette a perindopril és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőséget. A Bizottság szerint a Törvényszék pusztán ezen terápiás helyettesíthetőségből azt a következtetést vonta le, hogy a többi ACE-gátló által a perindoprilra gyakorolt tényleges, nem áron alapuló versenyképesség áll fenn.

412. A Bizottság vitatja a megtámadott ítélet 1385., 1395., 1397., 1574–1577., 1579. és 1584. pontját, amelyeket lényegében a fenti 362–369. pontban már megvizsgáltam. E pontokban a Törvényszék lényegében úgy ítélte meg, hogy az orvosokat gyógyszerrendelési döntéseikben alapvetően nem árakon alapuló tényezők vezérik, és hogy az árakkal kapcsolatos természetes események elemzése nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy nem áll fenn nem az áron, hanem a minőségen alapuló versenyképesség.

¹⁵³ Lásd a jelen indítvány 79. és 140. pontját.

413. Márpedig, amint azt a fenti 361. és 370–378. pontban már megállapítottam, a Bizottság megalapozottan állítja, hogy a Törvényszék e megállapításokat téve nem csupán elégtelen indokolást szolgáltatott ítéletében, hanem figyelmen kívül hagyta az érintett piac meghatározását szabályozó elveket is. Ezen elvek szerint e meghatározás során nem lehet kizárólag a szóban forgó termékek objektív jellegzetességei, a jelen esetben a terápiás helyettesíthetőség vizsgálatára szorítkozni.¹⁵⁴

414. Amint azt a Bizottság kifogásolja, úgy tűnik ugyanis, hogy a Törvényszék a perindopril és a többi ACE-gátló közötti pusztán terápiás helyettesíthetőségből, tehát e gyógyszerek objektív jellegzetességeiből azt a következtetést vonta le, hogy az utóbbiak szükségképpen nem az árakon alapuló versenyképesszert gyakoroltak az előbbire.

415. Márpedig, amint azt a Bizottság megjegyzi, két termék és különösen két gyógyszer használatának helyettesíthetősége csupán kiindulópontja azon kérdés vizsgálatának, hogy azok ugyanazon érintett termékpiachoz tartoznak-e.¹⁵⁵ Ezzel szemben a használat e helyettesíthetősége nem tekinthető már e vizsgálat végének is, amelyet éppen ellenkezőleg tovább kell folytatni annak meghatározása érdekében, hogy a használat szempontjából való említett helyettesíthetőség a versenyfeltételeket, valamint az érintett piacon a kereslet és kínálat szerkezetét figyelembe véve valóban tényleges versenyképesszert jelent-e.

416. Ebből következik, hogy a Bizottság megalapozottan állítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor a késztermékek érintett piacának elemzése során a perindopril és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőséget a fent leírtak szerint vette figyelembe. A kilencedik fellebbezési jogalap első részének tehát helyt kell adni.

ii) Bizonyos számú bizonyíték figyelembevételéről vagy elemzéséről (a kilencedik fellebbezési jogalap második–hatodik része)

417. A fellebbezés kilencedik jogalapjának második–hatodik részével a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék bizonyos számú bizonyíték figyelembevételekor vagy elemzése során tévesen alkalmazta a jogot.

418. Amint azt a fenti 406. pontban már megállapítottam, az e részekben hivatkozott bizonyítékok a Törvényszék által a Servier által első fokon felhozott tizennegyedik jogalap – a perindopril és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőségre vonatkozó – második kifogásának a megtámadott ítélet 1418–1566. pontjában ismertetett vizsgálata keretében elemzett bizonyítékok részét képezik (lásd a fenti 345. pontot).

419. A kilencedik fellebbezési jogalap második részében a Bizottság kifejti, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot a perindoprilra vonatkozó tanulmányoknak a megtámadott ítélet 1435. és 1446. pontjában ismertetett vizsgálata során. E vizsgálat azonban az orvosi ajánlásoknak és a perindoprilra vonatkozó tanulmányoknak az értelmezésére vonatkozik, ami a tények és bizonyítékok Törvényszék általi értékelése körébe tartozik. A jogalap jelen része tehát elfogadhatatlan.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Lásd a jelen indítvány 145. lábjegyzetében hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

¹⁵⁵ Lásd ebben az értelemben: 2018. január 23-i F. Hoffmann-La Roche és társai ítélet (C-179/16, EU:C:2018:25, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁵⁶ Lásd ebben az értelemben: 2012. december 6-i AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (C-457/10 P, EU:C:2012:770, 51. pont).

420. Noha – amint arra a Bizottság rámutat – a Bíróság vizsgálja a tényeknek az érintett piac meghatározása céljából fennálló relevanciáját és Törvényszék általi felhasználását, valamint a Törvényszék által a tényeknek tulajdonított súlyt és azok összevetését,¹⁵⁷ e tények értékelése – az elferdítés esetét kivéve – kizárólag a Törvényszék hatáskörébe tartozik.

421. Kétségtelen, hogy a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék fogalmi hibákat is elkövetett, többek között összekeverve a megkülönböztethetőség és a felsőbbrendűség fogalmát (a megtámadott ítélet 1446. pontja). Ehhez hasonlóan a Törvényszék ilyen hibákat követett el a Servier által tett promóciós erőfeszítésekből levonandó következtetések értékelése során (a megtámadott ítélet 1541–1566. pontja), valamint a többi ACE-gátlóról szóló tanulmánynak a perindopril e más ACE-gátlóktól való megkülönböztetése vonatkozásában való relevanciájának értékelése során (a megtámadott ítélet 1448. és 1449. pontja). Mindazonáltal a Bizottság nem fejt ki, hogy e fogalmi hibák milyen következményekkel járnak azon kérdés elemzése szempontjából, hogy a többi ACE-gátló gyakorolt-e nem áron alapuló versenynyomást a perindoprilra. Nem tűnik ki tehát, hogy a Bizottság a kilencedik fellebbezési jogalap e második részével milyen megállapítást kíván elérni a Bíróság részéről.

422. A kilencedik fellebbezési jogalap harmadik részében a Bizottság arra hivatkozik, hogy a megtámadott ítélet 1466–1473. pontjában a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor figyelembe vette a Servier belső stratégiai dokumentumait, és azokat összevetette az orvosi ajánlásokkal, valamint V. professzor szakértői véleményével (a megtámadott ítélet 1455–1457. pontja). Ezek a kifogások lényegében a bizonyítékok Törvényszék általi értékelésére vonatkoznak, anélkül hogy az elferdítésre hivatkoznának, ami a fellebbezés keretében elfogadhatatlan.

423. Kétségtelenül úgy tűnik, hogy a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék tévedett azon következtetések értékelése során, amelyeket a többi ACE-gátló által a perindoprilra állítólagosan gyakorolt versenynyomást illetően a Servier promóciós erőfeszítéseiből, valamint abból a tényből kell levonni, hogy ezen erőfeszítések a perindopril generikus változatainak piacra lépésekor megszűntek. Ebben az esetben sem fejt ki azonban azt, hogy milyen következményekkel jár e hiba, és hogy a Bizottság milyen megállapítást kíván elérni a Bíróság részéről a kilencedik fellebbezési jogalap e részének való helyt adás esetén.

424. A kilencedik fellebbezési jogalap negyedik részében a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor nem releváns tényeket vett figyelembe. E tekintetben a Bizottság előadja, hogy a Törvényszék tévesen vette figyelembe a többi ACE-gátlóval kezelt betegek csoportjának méretét (a megtámadott ítélet 1494., 1495., 1499. és 1500. pontja), a többi ACE-gátló forgalmát (a megtámadott ítélet 1497. és 1498. pontja), valamint a perindopril német piacon fennálló piaci részesedését (a megtámadott ítélet 1497. pontja), amely nem tartozott az EUMSZ 102. cikk alkalmazása szempontjából elemzett négy nemzeti piac közé. Ráadásul a Törvényszék tévesen alkalmazta ezt a rendelkezést, amikor megállapította, hogy a különböző ACE-gátlók relatív fejlődése alkalmas volt arra, hogy megkérdőjelezze az orvosok inercia-mechanizmusának megállapítását (a megtámadott ítélet 1502., 1506. és 1507. pontja).

425. Meg kell állapítani, hogy a megtámadott ítélet e pontjaiban kifejtett indokolás nem teszi lehetővé annak megértését, hogy a Törvényszék többi ACE-gátlóra vonatkozó ezen megállapításai mennyiben relevánsak a perindopril értékesítési folyamatos növekedésének megállapításához és az orvosok „inerciájának” jelenségéhez képest, amelynek elemzésébe az

¹⁵⁷ Lásd például: 2012. december 6-i AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (C-457/10 P, EU:C:2012:770, 36–50. pont).

említett megállapítások illeszkednek (a megtámadott ítélet 1488. pontja). Nem derül ki, hogy az a tény, hogy ilyen jelenség fennállhatott a többi ACE-gátlót illetően is, illetve hogy azok mennyisége szintén növekedett, miként teszi lehetővé azon megállapítás alátámasztását, amely szerint e más ACE-gátlók versenykénszert gyakoroltak a perindoprilra, és ugyanazon piac részét képezték, mint az előbbi. A Törvényszék a megtámadott ítélet 1507. pontjában az ACE-gátlók relatív értékesítéseinek időbeli ingadozásaira hivatkozott úgy, mint amelyek alkalmasak az orvosok „inerciájának” jelenségére vonatkozó megállapítás megkérdőjelezésére, anélkül azonban, hogy ezt összefüggésbe hozta volna a perindopril értékesítései – a megtámadott ítélet 1499., 1500., 1579. és 1583. pontjában elismert – folyamatos növekedésének megállapításával.

426. Amint arra a Bizottság rámutat, a Törvényszéknek a többi ACE-gátló piaci részesedésére vonatkozó megállapításai feltételezik azt, amit bizonyítani kell, vagyis azt, hogy e más ACE-gátlók és a perindopril között közös piac áll fenn,¹⁵⁸ amit egyébként a Törvényszék is elismert a megtámadott ítélet 1506. pontjában.

427. Ebből következik, hogy a megtámadott ítélet indokolása elégtelen a többi ACE-gátlóra vonatkozó adatoknak az orvosok „inerciája” jelenségének értékelése céljából történő figyelembevételét illetően, amely jelenséget a megtámadott ítélet 1483–1513. pontja vizsgálta. Következésképpen a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 1513. pontjában szereplő megállapítása nem tartható fenn. E megállapítás szerint a Bizottság nem bizonyította, hogy az orvosok „inerciájának” jelensége és a perindoprilhoz „húséges” gyógyszert rendelő orvosok növekvő csoportjának létezése jelentős módon korlátozta volna a többi ACE-gátló által a perindoprilra gyakorolt versenynyomást az új betegek tekintetében.

428. A kilencedik fellebbezési jogalap negyedik részének tehát helyt kell adni.

429. A kilencedik fellebbezési jogalap ötödik része keretében a Bizottság azt állítja, hogy a Törvényszék elferdítette a bizonyítékokat a megtámadott ítélet 1519. pontjában annak megállapításával, hogy „[a]z ACE-gátlók között a hatékonyság és a tolerálhatóság terén fennálló különbségek hiányában nem bizonyított, hogy az ACE-gátlók közötti váltás az orvosok részéről különösebb félelmeket váltott volna ki”.

430. Márpedig pusztán a vitatott határozat Bizottság által hivatkozott (2181), (2187), (2379), (2436), (2497) és (2499) preambulumbekzdésének, valamint 3303. lágjegyzetének olvasatából kitűnik, hogy a Törvényszék fenti 429. pontban ismertetett megállapítása a bizonyítékok elferdítését jelenti.¹⁵⁹ E preambulumbekzdésekből és lágjegyzetből ugyanis kitűnik, hogy a Bizottság az orvosok részéről a magas vérnyomásos beteg kezelésének megváltoztatását illetően fennálló aggodalom megállapítását nem az ACE-gátlók között a hatékonyság és a tolerálhatóság terén fennálló különbségekre alapozta. A Bizottság e megállapítást inkább arra alapította, hogy a megfelelő kezelés megtalálására szolgáló folyamat hosszú is lehet, hogy a megfelelő vérnyomás egyensúlyát és az egyes betegeknek megfelelő egyéni kezelést esetleg nehéz lehet megtalálni, és hogy a kezelés megváltoztatása, amennyiben szükségszerűen a magas vérnyomás ellenőrzése nélküli időszakkal jár, jelentős kockázatot jelent, amely az érintett betegek halálával is járhat.

¹⁵⁸ Lásd *mutatis mutandis*: 2010. július 1-jei AstraZeneca kontra Bizottság ítélet (T-321/05, EU:T:2010:266, 208. pont). Kétségtelen, hogy az említett ügyben a gyógyszerek két érintett csoportját eltérően használták, míg a perindopril és a többi ACE-gátló esetében nem ez volt a helyzet. Ez azonban semmit sem változtat azon megállapítás relevanciáján, amely szerint az e gyógyszerek piaci részesedéseinek alakulására vonatkozó következtetések levonása feltételezi azt az előzetes megállapítást, amely szerint e gyógyszerek ugyanazon piac részét képezik.

¹⁵⁹ Az elferdítés meghatározását illetően lásd a jelen indítvány 96. és 187. pontját.

431. Ennélfogva a kilencedik fellebbezési jogalap ötödik, a Törvényszék részéről a megtámadott ítélet 1519. pontjában elkövetett elferdítésre alapított részének is helyt kell adni.

432. Végül a kilencedik fellebbezési jogalap hatodik és utolsó részében a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, és elferdítette a bizonyítékokat a Thalès tanulmányoknak a megtámadott ítélet 1520–1522. pontjában történt figyelembevételénél.

433. E tanulmányok az általános orvosok gyógyszerrendelési szokásait vizsgálták egy bizonyos időszakban Franciaországban és az Egyesült Királyságban, és megállapították, hogy a perindoprillra vonatkozó rendelvevények több mint 90%-a megújításnak felel meg. A Bizottság e tanulmányok eredményeiből a vitatott határozat (2380)–(2385) preambulumbekzdésében 90% feletti „hűség” arányt vezetett le, ami megerősíti a piaclezáró hatások fennállását.

434. A Törvényszék ugyanakkor a megtámadott ítélet 1520–1522. pontjában viszonylagossá tette e tanulmányok relevanciáját, megállapítva, hogy a megújítást képviselő rendelvevényeknek a rendelvevények teljes számán belüli aránya csak részleges tájékoztatással szolgál a perindoprillal kezelt betegek gyógyszerváltási hajlandóságáról, többek között azért, mert a megújítást képviselő rendelvevények aránya függ attól, hogy a betegek milyen gyakran látogatnak el az orvosi rendelőbe.

435. Márpedig a Bizottság azon kifogásának vizsgálata nélkül, amely szerint a Bizottság nem foglalhatott állást erről a Törvényszék által először a megtámadott ítéletben előadott érvről, meg kell állapítani, hogy az elferdítésen túlmenően a szóban forgó megfontolások indokolása elégtelen, mivel nem érthetőek. Ily módon nem derül ki, hogy a megújítást képviselő rendelvevények 90%-os aránya a rendelvevények teljes számán belül miért nem jelezheti a hűséget, valamint az orvosok és betegek változástól való vonakodását. Abból az sem tűnik ki, hogy a betegek orvosi rendelőben tett látogatásainak gyakorisága milyen okból befolyásolhatja ezt a következtetést, holott inkább az tűnik hihetőnek, hogy az eredeti rendelvevényektől eltérően a megújításra vonatkozó rendelvevények nem feltétlenül követelik meg az orvos rendelőjében tett újabb látogatást. Ugyanígy nehéz megérteni a Törvényszék azon érvét, amely szerint „a megújítást képviselő rendelvevényeknek az összes rendelvevényhez viszonyított száma nem a betegek hűségének mértékét méri abban az értelemben, hogy az N időszakban perindoprillal kezelt betegek mely hányadát kezelik még az N+1 időszakban is perindoprillal”.

436. Ebből következik, hogy a kilencedik fellebbezési jogalap hatodik és utolsó része, amely a Thalès tanulmányok figyelembevételénél a Törvényszék által elkövetett hibákon alapul, szintén megalapozott.

iii) Közbenső következtetés

437. A fenti megfontolásokból következik, hogy a kilencedik fellebbezési jogalap hat része közül négynek kell helyt adni (a fenti 416., 428., 431. és 436. pont).

438. Az ennek keretében megállapított hibák önmagukban elegendőek ahhoz, hogy megkérdőjelezzék a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 1589–1591. pontjában szereplő megállapításait, amennyiben azok a Bizottság által a késztermékek érintett piacának meghatározása céljából a perindoprill és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőség elemzése és figyelembevételénél állítólagos hibákon alapulnak.

439. E megállapítást nem kérdőjelezi meg az a Servier által többek között a jelen fellebbezési eljárásban tartott tárgyaláson hivatkozott tény, hogy a Bizottság nem vitatja, vagy nem sikerrel vitatja (lásd a fenti 419–423. pontot) a Törvényszék által a Servier első fokon előterjesztett tizennegyedik, a perindopril és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőségre vonatkozó második kifogásának vizsgálata keretében a megtámadott ítélet 1418–1566. pontjában tett valamennyi megfontolást (lásd a fenti 345. pontot).

440. Kétségtelen, hogy – amint azt a fenti 400. pontban már megállapítottam – a Törvényszék a megtámadott ítélet 1589. pontjában a késztermékek érintett piacának meghatározása során a Bizottság által állítólagosan elkövetett öt különböző hibát sorolt fel, amelyek közül az első négy a perindopril és a többi ACE-gátló közötti terápiás helyettesíthetőségre és a nem az árakon alapuló versenykényszerre vonatkozik. A kilencedik fellebbezési jogalap vizsgálata alapján nem határozható meg pontosan, hogy ezen állítólagos hibák közül melyeket kérdőjeleztek meg a fellebbezés keretében.

441. Mindazonáltal nem is szükséges e feladat elvégzése.

442. Amint arra a Törvényszék a megtámadott ítélet említett 1589. pontjában maga is rámutatott, az e pontban szereplő megállapítások azon tényezők átfogó elemzésének eredményei, amelyekre a Bizottság a késztermékek érintett piacára vonatkozó értékelését alapította. Ennélfogva, mivel a kilencedik fellebbezési jogalap vizsgálata azt mutatta, hogy ezen átfogó elemzés lényeges pontokban hibákat tartalmaz, az említett elemzés eredménye szükségképpen teljes egészében hibás.

443. Ez annál is inkább igaz, mivel – amint azt a fenti 368. pontban már említettem – a megtámadott ítélet 1577. pontjában a Törvényszék a megtámadott ítélet terápiás helyettesíthetőségre vonatkozó 1418–1566. pontjára való hivatkozásra szorítkozott azon állításának alátámasztása érdekében, amely szerint a perindopril a többi ACE-gátló részéről nem az áron, hanem a minőségen alapuló versenykényszernek lehetett kitéve.

444. Márpedig egyrészt ezen, az indokolás 149 pontjában kifejtett megfontolásokra történő általános utalás további magyarázat nélkül nem teszi lehetővé a Bíróság számára annak megértését, hogy miben állt e kényszer, és hogy az valóban érvényesült-e.

445. Másrészt és mindenesetre, amint az a fenti 369. és 371. pontban már megállapítást nyert, a Törvényszék állításai nem teszik lehetővé annak megértését, hogy a Törvényszék miként magyarázza azt, hogy a többi ACE-gátló által a perindoprilra állítólagosan gyakorolt, nem áron alapuló versenykényszer egyáltalán nem tükröződött a perindopril árának és mennyiségének változásaiban.

446. E tekintetben végül emlékeztetni kell arra, hogy a nyolcadik fellebbezési jogalap vizsgálata rávilágított arra, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, és megsértette indokolási kötelezettségét akkor is, amikor megállapította, hogy a késztermékek érintett piacának meghatározása során a Bizottság túlzott jelentőséget tulajdonított az ártényezőnek, és hogy az e meghatározás során figyelembe vett különböző tényezők kölcsönösen függenek egymástól (a fenti 398. és 401. pont).

447. A nyolcadik fellebbezési jogalap vizsgálatának eredményeként megállapítottakhoz hasonlóan, a kilencedik fellebbezési jogalaphoz való részleges helyt adásnak önmagában és még inkább a nyolcadik fellebbezési jogalaphoz való helyt adással együtt azt kell eredményeznie, hogy

teljes egészében hatályon kívül kell helyezni a Törvényszék EUMSZ 102. cikkre vonatkozó azon következtetéseit, amelyek mind a késztermékek érintett piaca meghatározásának állítólagosan téves jellegéből következnek (lásd a fenti 343–350. és 402. pontot).

448. A Bizottságnak az EUMSZ 102. cikkre vonatkozó egyéb fellebbezési jogalapjait tehát csak a teljesség kedvéért vizsgálom meg.

3) Az elsőfokú eljárásban benyújtott egyes mellékletek elfogadhatatlanságáról (tizedik fellebbezési jogalap)

449. A Bizottság a tizedik fellebbezési jogalapjában arra hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor elfogadhatónak nyilvánította a keresetlevél A 286. és A 287. mellékletét, valamint a válasz C 29. mellékletét, amelyek elfogadhatatlanságára a Bizottság már első fokon hivatkozott.

450. Emlékeztetni kell arra, hogy a Törvényszékhez benyújtott kereset elfogadhatóságához az szükséges, hogy azok a lényeges ténybeli vagy jogi elemek, amelyeken a kereset alapul, legalább röviden, de összefüggően és érthetően kitűnjenek magából a keresetlevél szövegéből. A keresetlevél szövegének egyes pontjait ugyan alátámaszthatják és kiegészíthetik a csatolt iratok meghatározott részeire történő hivatkozások, a más, akár a keresetlevélhez mellékelte iratokra való általános hivatkozás nem pótolhatja a jogi érvelés azon lényegi elemeinek hiányát, amelyeknek a keresetlevélben kell szerepelniük. Nem a Törvényszéknek kell ugyanis a mellékletekben megkeresnie és azonosítania azokat a jogalapokat, amelyek a kereset alapját képezhetik.¹⁶⁰

451. A válasszal együtt benyújtott bizonyítékfelajánlások csak akkor elfogadhatók, ha azok ellenbizonyítást jelentenek, vagy az ellenérdekű fél ellenbizonyítékát követően nyújtott bizonyítékfelajánlás kiegészítését jelentik.¹⁶¹

452. A jelen ügyben a Törvényszék a megtámadott ítélet 1459–1463. pontjában megállapította egyrészt, hogy a C 29. melléklet elfogadható, mivel az a Bizottság által az ellenkérelmében előadott kritikára reagál. Másrészt a Törvényszék megállapította, hogy az A 286., A 287. és a C 29. melléklet elfogadható, mivel azok a keresetlevélben és a válaszban hivatkozott ténybeli és jogi érveket támasztják alá.

453. Meg kell azonban állapítani, hogy a Törvényszéknek a megtámadott ítélet 1462. pontjában kifejtett megállapításai nem teszik lehetővé a Bíróság számára annak megértését, hogy az elsőfokú eljárásban az A 286., A 287. és C 29. melléklet benyújtása mennyiben felelt meg a fenti 450. pontban felidézett feltételeknek. A Törvényszék ugyanis annak kijelentésére szorítkozott, hogy e mellékletek elfogadhatók, de nem támasztotta alá kellőképpen e megállapítást, így a Bíróság nem tudja megvizsgálni annak megalapozottságát.

454. Így a megtámadott ítélet 1462. pontjában a Törvényszék annak kijelentésére szorítkozott, hogy még ha az A 286., A 287. és C 29. melléklet terjedelmes, és számos dokumentumot tartalmaz is, a Servier a beadványainak szövegében feltüntette a hivatkozott érveket. A Törvényszék szerint a Servier ezen, az Egyesült Királyság regionális egészségügyi szervezeteiből származó iratokat

¹⁶⁰ Lásd: 2014. szeptember 11-i MasterCard és társai kontra Bizottság ítélet (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, 40. és 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

¹⁶¹ 1998. december 17-i Baustahlgewebe kontra Bizottság ítélet (C-185/95 P, EU:C:1998:608, 71. és 72. pont).

tartalmazó mellékletek benyújtásával alátámasztotta az annak bizonyítására irányuló érvelését, hogy e szervezetek a perindopril és a többi ACE-gátló terápiás egyenértékűsége mellett foglaltak állást, arra ösztönözték az általános orvosokat, hogy a perindopril más ACE-gátlókkal helyettesítsék, és hogy e politikák, amelyek nem egyéni jellegűek, tényleges hatással voltak a helyi szintű keresletre.

455. E magyarázatok keretében a Törvényszék nem hivatkozott sem az elsőfokú eljárás beadványainak pontjaira, sem a szóban forgó mellékletek azon pontjaira, amelyekre e beadványok utalnak. A Törvényszék azon állítása, amely szerint e mellékletek elfogadhatóak voltak, tehát nincs kellően alátámasztva. Kétségtelen, hogy a jelen fellebbezési eljárásban benyújtott beadványaiban a Servier megjelöli az elsőfokú eljárásban benyújtott beadványainak azon pontjait, amelyekben szerepelt a szóban forgó mellékletek által alátámasztott érv, valamint az e mellékletek releváns részeire való utalás. Mindazonáltal nem a Bíróság feladata a fellebbezés keretében annak vizsgálata, hogy az említett mellékletek ténylegesen alátámasztották-e a keresetlevélben szereplő érveket, ha igen, milyen mértékben, és ezáltal maga végezze el e mellékletek elfogadhatóságának első fokon történő vizsgálatát.

456. Ráadásul a Bíróság nem vizsgálhatja, hogy a Törvényszék a későbbi megállapításai keretében támaszkodott-e az A 286., A 287. és C 29. mellékletre, és ha igen, milyen mértékben. Noha ugyanis a Törvényszék kétségtelenül hivatkozik az e mellékletekben található dokumentumokra, az említett mellékletek számait a megtámadott ítélet más pontjai nem említik, csak (a Bizottság érvelését összefoglaló) 1345. pont és az 1459–1463. pont (amely a szóban forgó mellékletek elfogadhatóságát vizsgálta).

457. Következésképpen meg kell állapítani, hogy a megtámadott ítélet e tekintetben elégtelen indokolást tartalmaz, amelyre a Bizottság szintén hivatkozik, és amelyet a Bíróság mindenképpen hivatalból vizsgálhat.¹⁶² Amint azt a Bizottság előadja, a Törvényszék által követett eljárás mód az A 286., A 287. és C 29. melléklet elfogadhatóságának vizsgálatát illetően ellentétes az A2. és A3. mellékletnek a Törvényszék által a megtámadott ítélet 107–116. pontjában részletesen elemzett elfogadhatóságának vizsgálatával.

458. E körülmények között a fellebbezés tizedik jogalapjának helyt kell adni, anélkül hogy a fenti 451. pontban felidézett elvekre tekintettel vizsgálni kellene a C 29. melléklet elfogadhatóságát.

4) A technológia érintett piacáról (tizenegyedik fellebbezési jogalap)

459. Tizenegyedik fellebbezési jogalapjában a Bizottság arra hivatkozik, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor megsemmisítette a vitatott határozatnak a perindopril gyógyszerhatóanyaga technológiájának érintett piacára és a Servier által e piacon elfoglalt erőfölényes helyzetre vonatkozó megállapításait (a fenti 341. pont).

460. A megtámadott ítélet 1611–1622. pontjában a Törvényszék a Bizottság által a perindopril gyógyszerhatóanyaga technológiájának érintett piacára és a Servier e piacon fennálló helyzetére vonatkozóan tett megállapítások téves jellegét a késztermékek érintett piaca Bizottság általi meghatározásának téves jellegére vonatkozó saját megállapításai alapján állapította meg.

¹⁶² Lásd: 2017. december 20-i EUIPO kontra European Dynamics Luxembourg és társai ítélet (C-677/15 P, EU:C:2017:998, 36. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

461. Márpedig, mivel a nyolcadik és a kilencedik fellebbezési jogalap elemzése során kiderült, hogy e megállapítások tévesek, és azokat hatályon kívül kell helyezni (lásd a fenti 398–403. és 437–448. pontot), a Törvényszéknek a perindopril gyógyszerhatóanyaga technológiájának érintett piacára vonatkozó megfontolásai szintén téves jogalkalmazást tartalmaznak.

462. E körülmények között a tizenegyedik fellebbezési jogalapnak helyt kell adni, anélkül hogy meg kellene vizsgálni a Bizottság annak bizonyítására irányuló érveit, hogy a Törvényszék a perindopril gyógyszerhatóanyaga technológiájának érintett piacára vonatkozó megfontolásai során olyan további téves jogalkalmazást követett el, amely független a késztermékek érintett piacának meghatározásával kapcsolatban elkövetett hibáktól.

463. Mindazonáltal meg kell állapítani, hogy mivel a Törvényszéknek a késztermékek piacára vonatkozó megállapításai téves jellegük miatt nem alapozhatják meg a technológia piacára vonatkozó megállapításait, a Bizottság megalapozottan állítja, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot akkor is, amikor nem elemezte a vitatott határozatban a technológia piacára vonatkozóan kifejtett sajátos megfontolásokat. A Törvényszék ugyanis maga állapította meg a megtámadott ítélet 1616. pontjában, hogy a Bizottság a technológia piacának elemzése során a késztermékek érintett piacának meghatározásakor felhasználtaktól eltérő elemeket vett igénybe.

c) Az EUMSZ 102. cikkel kapcsolatos fellebbezési jogalapokra vonatkozó következtetés

464. A nyolcadik–tizenegyedik fellebbezési jogalap fenti 351–463. pontban elvégzett vizsgálatából következik, hogy a Törvényszéknek az EUMSZ 102. cikk Bizottság általi alkalmazására vonatkozó valamennyi megállapítását hatályon kívül kell helyezni (a fenti 343–350. pont).

465. Amint arra a fenti 251. és 328. pontban már emlékeztettem, az Európai Unió Bíróságának alapokmánya 61. cikke első bekezdésének megfelelően a Bíróság a Törvényszék határozatának hatályon kívül helyezése esetén az ügyet érdemben maga is eldöntheti, amennyiben a per állása megengedi.

466. Márpedig a jelen jogvita állása nem teszi lehetővé a Servier által az EUMSZ 102. cikkre vonatkozóan első fokon előterjesztett jogalapok elbírálását.

467. Egyrészt, ami a Servier által első fokon előterjesztett tizenegyedik, a késztermékek érintett piacának téves meghatározásán alapuló jogalapot illeti, a nyolcadik–tizedik fellebbezési jogalap elemzése rámutatott a megtámadott ítélet indokolásának hiányosságaira. Ráadásul a Törvényszék nem vizsgálta meg a Servier első fokon előterjesztett tizenegyedik jogalapjának harmadik kifogását, amely azon alapult, hogy a Bizottság által lefolytatott ökonometriai árelemzés módszertani hibát tartalmaz. E körülmények között a Bíróság nem tudja véglegesen elbírálni a Servier említett tizenegyedik elsőfokú jogalapját anélkül, hogy ő maga folytatná le az iratok teljes körű újbóli vizsgálatát.

468. Másrészt a Törvényszék lényegében a tizenegyedik jogalapra vonatkozó megállapításai alapján helyt adott a Servier első fokon előterjesztett tizenötödik–tizenhetedik jogalapjának (a fenti 347–349. pont). Következésképpen a Bíróság nem bírálhatja el ezeket a jogalapokat sem az ügy iratainak első teljes vizsgálata nélkül.

B. A Törvényszék előtti keresetről

469. A fenti 251–253., 328–330. és 331. pontban kifejtett megfontolásokból következik, hogy a jelen ügy állása megengedi a határozathozatalt a Krka megállapodások EUMSZ 101. cikkbe ütköző egységes és folyamatos jogsértésnek minősítését illetően, mind e megállapodások célját, mind pedig versenyellenes hatásait illetően.

470. A Bíróság tehát elbírálhatja az ügyet, és elutasíthatja a Servier által első fokon előterjesztett kilencedik és tizedik jogalapot, valamint a vitatott határozat 4. cikkének és 7. cikke (4) bekezdése b) pontjának megsemmisítése iránti kérelmet.

471. Ezzel szemben a fenti 466–468. pontban szereplő megfontolásokból az következik, hogy a per állása nem engedi meg a határozathozatalt a Servier által első fokon előterjesztett tizennegyedik–tizenhetedik jogalapot illetően, valamint a vitatott határozat 6. cikkének és 7. cikke (6) bekezdésének megsemmisítése iránti kérelem kapcsán, sem pedig a Bizottság által első fokon előterjesztett, az A 286., A 287. és C 29. melléklet elfogadhatatlannak nyilvánítására irányuló kérelmet illetően.

472. Következésképpen az ügyet vissza kell utalni a Törvényszék elé, hogy az hozzon új határozatot e jogalapokról és kérelmekről.

473. Ebben az összefüggésben a Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság az ügyet utalja vissza a Törvényszék elé, amely más összetételben járjon el, mint amikor az meghozta a megtámadott ítéletet.

474. Meg kell azonban állapítani, hogy a Törvényszék eljárási szabályzata 216. cikkének (1) bekezdése értelmében az ítélet Bíróság általi hatályon kívül helyezését követően adott esetben a Törvényszék elnökének kell döntenie az ügy másik tanácshoz utalásáról.

475. E tekintetben a Bíróságnak már volt alkalmja tisztázni, hogy az a körülmény, hogy ugyanaz a bíró vesz részt két ítélező testületben, amelyeknek egymást követően kellett határozniuk ugyanarról az ügyről, önmagában, más objektív ténytől függetlenül nem teheti aggályossá a Törvényszék pártatlanságát.¹⁶³

V. A költségekről

476. A Bíróság eljárási szabályzata 184. cikkének (2) bekezdése értelmében, ha a fellebbezés megalapozatlan, vagy ha a fellebbezés megalapozott, és a Bíróság maga hoz a jogvita kapcsán végleges határozatot, a Bíróság határoz a költségekről.

477. Mindenekelőtt a jelen ügyben a fenti megfontolásokból következik, hogy a fellebbezés teljes egészében megalapozott, és hogy a Törvényszéknek mind a Krka megállapodások EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésébe ütköző jogsértésnek minősítésére vonatkozó megállapításait, mind pedig az EUMSZ 102. cikk megsértésére vonatkozó megállapításait hatályon kívül kell helyezni.

¹⁶³ 2008. július 1-jei Chronopost és La Poste kontra UFEX és társai ítélet (C-341/06 P és C-342/06 P, EU:C:2008:375, 56. pont).

478. Következésképpen a Servier SAS-t, a Servier Laboratories Ltd-t és a Les Laboratoires Servier SAS-t egyetemlegesen kötelezni kell saját költségeik, valamint a Bizottság jelen fellebbezési eljárásban felmerült költségeinek viselésére.

479. Ami az elsőfokú eljárással kapcsolatos költségeket illeti, meg kell jegyezni egyrészt, hogy ezeket a jelen fellebbezési eljárás csak annyiban érinti, amennyiben azok a Servier által első fokon előterjesztett kilencedik, tizedik és tizenegyedik–tizenhetedik jogalapra, valamint a Bizottság által első fokon előterjesztett, az A 286., A 287. és C 29. melléklet elfogadhatatlannak nyilvánítása iránti kérelemre vonatkoznak.

480. Másrészt meg kell állapítani, hogy a per állása csak a Servier által első fokon előterjesztett kilencedik és tizedik jogalapot illetően teszi lehetővé a határozathozatalt, amely jogalapok a Krka megállapodások EUMSZ 101. cikkbe ütköző jogsértésnek minősítésére vonatkoznak, valamint a Servier által első fokon előterjesztett, a vitatott határozat 4. cikkének és 7. cikke (4) bekezdése b) pontjának megsemmisítése iránti kérelmet illetően teszi lehetővé a határozathozatalt. A Bíróság tehát az ügyet csak ezen, első fokon előterjesztett jogalapok és kérelmek tekintetében bírálhatja el, és döntheti el érdemben (lásd a fenti 469. és 470. pontot).

481. Ezzel szemben a per állása nem engedi meg a határozathozatalt a Servier által első fokon előterjesztett tizenegyedik–tizenhetedik, a Servier magatartásának az EUMSZ 102. cikkbe ütköző jogsértésnek minősítésére vonatkozó jogalapot, a Servier által első fokon előterjesztett, a vitatott határozat 6. cikkének és 7. cikke (6) bekezdésének megsemmisítése iránti kérelmet, valamint a Bizottság által első fokon előterjesztett, az A 286., A 287. és C 29. melléklet elfogadhatatlannak nyilvánítása iránti kérelmet illetően. Az ügyet tehát vissza kell utalni a Törvényszék elé, hogy az hozzon új határozatot e jogalapokról és kérelmekről (lásd a fenti 471. és 472. pontot).

482. Következésképpen úgy kell határozni, hogy a Servier SAS, a Servier Laboratories Ltd és a Les Laboratoires Servier SAS egyetemlegesen viselik saját maguk, valamint a Bizottság részéről az elsőfokú eljárásban az első fokon felhozott kilencedik és tizedik jogalappal kapcsolatban felmerült költségeket, és jelenleg nem lehet határozni a Servier és a Bizottság részéről az elsőfokú eljárás során a Servier által az elsőfokú eljárásban előterjesztett tizenegyedik–tizenhetedik jogalappal, valamint a Bizottság által első fokon előterjesztett, az A 286., A 287. és C 29. melléklet elfogadhatatlannak nyilvánítása iránti kérelemmel kapcsolatban felmerült költségekről.

483. Továbbá a Bíróság az eljárási szabályzata 184. cikkének (4) bekezdése értelmében dönthet úgy, hogy az elsőfokú eljárásba beavatkozó azon fél, aki részt vett a Bíróság előtti eljárás írásbeli vagy szóbeli szakaszában, maga viseli saját költségeit. Mivel az EFPIA részt vett a jelen fellebbezési eljárás írásbeli szakaszában, kötelezni kell tehát a fellebbezési eljárás során felmerült saját költségeinek viselésére.

484. Végül, az eljárási szabályzat 140. cikke (1) bekezdésének és 184. cikke (1) bekezdésének együttesen értelmezett rendelkezéseiből az következik, hogy a jogvitába beavatkozó tagállamok maguk viselik saját költségeiket. Következésképpen úgy kell határozni, hogy az Egyesült Királyság maga viseli a fellebbezési eljárással összefüggésben felmerült saját költségeit.

VI. Véggövetkeztetések

485. A fenti megfontolások alapján azt javaslom a Bíróságnak, hogy a következőképpen határozzon:

- 1) A Bíróság az Európai Unió Törvényszéke 2018. december 12-i Servier és társai kontra Bizottság ítélete (T-691/14, EU:T:2018:922) rendelkező részének 1–3. pontját hatályon kívül helyezi.
- 2) A Bíróság a 2018. december 12-i Servier és társai kontra Bizottság ítélet (T-691/14, EU:T:2018:922) rendelkező részének 6. pontját a Servier SAS, a Servier Laboratories Ltd, a Les Laboratoires Servier SAS és az Európai Bizottság részéről az elsőfokú eljárásban előterjesztett kilencedik, tizedik és tizennegyedik–tizenhetedik jogalappal kapcsolatban felmerült költségekre, valamint a Bizottság által első fokon benyújtott, az A 286., A 287. és C 29. melléklet elfogadhatatlannak nyilvánítása iránti kérelemmel összefüggő költségekre vonatkozó részében hatályon kívül helyezi.
- 3) A Bíróság a Servier SAS, a Servier Laboratories Ltd és a Les Laboratoires Servier SAS által az elsőfokú eljárásban előterjesztett kilencedik és tizedik jogalapot, valamint az EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikk alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.39612 – „perindopril [Servier]” ügy) 2014. július 9-én hozott C(2014) 4955 final bizottsági határozat 4. cikkének és 7. cikke (4) bekezdése b) pontjának megsemmisítése iránti kérelmet elutasítja.
- 4) A Bíróság az ügyet visszautalja a Törvényszék elé annak érdekében, hogy az újból határozzon a Servier SAS, a Servier Laboratories Ltd és a Les Laboratoires Servier SAS által első fokon előterjesztett tizennegyedik–tizenhetedik jogalapról, valamint a C(2014) 4955 final határozat 6. cikkének és 7. cikke (6) bekezdésének megsemmisítése iránti kérelemről, valamint a Bizottság által első fokon előterjesztett, az A 286., A 287. és C 29. melléklet elfogadhatatlannak nyilvánítása iránti kérelemről.
- 5) A Servier SAS, a Servier Laboratories Ltd és a Les Laboratoires Servier SAS egyetemlegesen viseli saját költségeit, valamint a Bizottság részéről a fellebbezési eljárásban felmerült költségeket.
- 6) A Servier SAS, a Servier Laboratories Ltd és a Les Laboratoires Servier SAS egyetemlegesen viseli saját költségeit, valamint a Bizottság elsőfokú eljárással kapcsolatban felmerült költségeit, amennyiben azok a Servier SAS, a Servier Laboratories Ltd és a Les Laboratoires Servier SAS által az elsőfokú eljárásban előterjesztett kilencedik és tizedik jogalappal, valamint a C(2014) 4955 final határozat 4. cikkének és 7. cikke (4) bekezdése b) pontjának megsemmisítése iránti kérelemmel kapcsolatosak.
- 7) A Bíróság a Servier SAS, a Servier Laboratories Ltd, a Les Laboratoires Servier SAS és a Bizottság elsőfokú eljárással kapcsolatban felmerült költségeiről jelenleg nem határoz annyiban, amennyiben azok a Servier SAS, a Servier Laboratories Ltd és a Les Laboratoires Servier SAS által az elsőfokú eljárásban előterjesztett tizennegyedik–tizenhetedik jogalappal, és a C(2014) 4955 final határozat 6. cikkének és 7. cikke (6) bekezdésének megsemmisítése iránti kérelemmel, valamint a Bizottság által első fokon benyújtott, az A 286., A 287. és C 29. melléklet elfogadhatatlannak nyilvánítása iránti kérelemmel kapcsolatosak.

- 8) A European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations, valamint Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága maga viseli a fellebbezési eljárásban felmerült saját költségeit.